

**TÜRKİYE VE FRANSA ORTAÖĞRETİM COĞRAFYA DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMLARININ VE DERS KİTAPLARININ
KARŞILAŞTIRMALI OLARAK İNCELENMESİ**

Hacı Ahmet Bolat

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

TEMMUZ, 2019

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren(....) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Hacı Ahmet

Soyadı : BOLAT

Bilim Dalı : Coğrafya Eğitimi

İmza :

Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı: Türkiye ve Fransa Ortaöğretim Coğrafya Dersi Öğretim Programlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi

İngilizce Adı: The Comparison of the Geography Curricula for Secondary Education in Turkey and France

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Hacı Ahmet BOLAT tarafından hazırlanan “Türkiye ve Fransa Ortaöğretim Coğrafya Dersi Öğretim Programları ve Ders Kitaplarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği/oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Ülkü ESER ÜNALDI

(Coğrafya Eğitimi, Gazi Üniversitesi)

.....

Üye: Prof. Dr. Necla TÜRKOĞLU

(Coğrafya Bölümü Ankara Üniversitesi)

.....

Üye: Doç. Dr. Bülent AKSOY

(Sosyal Bilgiler Eğitimi, Gazi Üniversitesi)

.....

Tez Savunma Tarihi: 12 / 07 / 2019

Bu tezin Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma YEL

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

.....

Anneme Babama ve Aileme

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam boyunca benden bilgi ve manevi desteğini esirgemeyen Sayın Prof. Dr. Ülkü ESER ÜNALDI'ya teşekkürlerimi sunarım. Kaynak kitapların çevirilerinde Fransızcadan Türkçeye aktarımlarda çok kıymetli desteklerini esirgemeyen Sayın Prof. Dr. Suna Timur AĞILDERE'ye teşekkürlerimi sunarım. Çalışma sürecinde gerekli düzeltmeleri yapmak üzere yönlendirmelerde bulunarak katkı sağlayan Sayın Arş. Gör. Dr. Abdullah TÜRKER'e teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca çalışmalarım süresince beni yalnız bırakmayan eşime ve aileme çok teşekkür ederim.

Hacı Ahmet BOLAT

Ankara, 2019

**TÜRKİYE VE FRANSA ORTAÖĞRETİM COĞRAFYA DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMLARININ VE DERS KİTAPLARININ
KARŞILAŞTIRMALI OLARAK İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

**Hacı Ahmet BOLAT
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMmuz 2019**

ÖZ

Türkiye'nin eğitim alanında işbirliklerini sürdürdüğü Avrupa Birliği'nin bir üyesi olarak Fransa eğitim sistemi ile karşılaştırmalı incelemelerinin yapılması önem arz etmektedir. Bu kapsamda yapılan bu çalışma ile Türkiye'de uygulanan ortaöğretim coğrafya öğretim programı ve ders kitapları ile Fransa'da uygulanan ortaöğretim coğrafya öğretim programının karşılaştırmalı olarak incelenmesi amaçlanmıştır. Türkiye ve Fransa'da uygulanan ortaöğretim coğrafya öğretim programları arasında ne gibi benzerlik ve farklılıkların bulunduğunu nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi ile belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlardan da görüleceği üzere Fransa'da okutulan coğrafya ders kitaplarında görsel ve karikatür kullanımına hayli yer verilmiş olup, tarih konularını da coğrafya ders kitaplarının içeriğinde işlenmiştir. Coğrafya öğretim programlarında iki ülke arasında bariz farklılıklar bulunmamaktadır. Türkiye'de okutulan coğrafya ders kitaplarının içeriğinde karikatür kullanılmamıştır. Bu çalışma Avrupa Kredi Transfer Sistemine dâhil olan Türkiye için önem arz etmektedir. Türkiye ve Fransa'nın milli eğitim sistemleri merkezden yönetim ilkelerine göre düzenlenmiştir. Yapılan bu çalışmada Fransa'nın çeşitli bölgelerinde kullanılan ders kitaplarından üç tanesi seçilmiş ve Türkiye'de MEB tarafından yayınlanan kılavuz kitaplar üzerinden incelemeler yapılmış ve karşılaştırılmıştır. Okullarda coğrafya eğitimine en erken başlayan devletlerden biri olan Fransa bu alanda bazı eksikliklerine rağmen oldukça gelişmiştir. Coğrafya ilköğretimden liseye matematik ve Fransızca gibi her sınıfta öğretiminin yapılması zorunlu olan derslerden biridir. Fransa coğrafya öğretim programlarını sürekli yenileyen, uygulamaya dönük, teknolojiye açık, öğrenci merkezli bir model uygulamaktadır. Bu disiplindeki

birçok yenilik ülkenin öğretim programlarında yer bulmuştur. Okul derslerindeki coğrafyada değişen anlayışa uygun olarak insan ve çevresiyle olan ilişkileri ve sonuçlarıyla ele alınmaktadır. Mekânsal analiz ve sonuçları coğrafyanın en büyük uğraş alanı haline gelmiştir. Coğrafya derslerinde eğitim teknolojileri ve coğrafya bilgi sistemlerinin kullanımında önemli eksiklikler ve zorluklar yaşanmaktadır. Türkiye’de uygulanan öğretim programının da eksik yönleri çalışma içerisinde verilmiş ve karşılaştırmalar yapılmıştır. Türkiye’de Coğrafya alanında öğretim programlarının daha işlevsel hale gelebilmesi ve coğrafya ders kitaplarının her açıdan derinlemesine incelenmesi adına coğrafya kongresi toplanmasının gerekliliği önerilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Coğrafya, Eğitim, Öğretim Programı, Fransa ve Türkiye’de Eğitim

Sayfa Adedi: xiii+168

Danışman: Prof. Dr. Ülkü ESER ÜNALDI

THE COMPARISON OF THE GEOGRAPHY CURRICULUM AND GEOGRAPHY TEXTBOOK FOR SECONDARY EDUCATION IN TURKEY AND FRANCE

Master Thesis

Hacı Ahmet BOLAT

GAZI UNIVERSITY

INSTITUTE OF EDUCATIONAL SCIENCES

July, 2019

ABSTRACT

Turkey cooperation in the field of education in which the European Union and France as a member of the education system is important in making a comparative analysis. The scope of this study in high school geography curriculum implemented in Turkey and applied in France with textbooks secondary courses aimed comparative study of curriculum. What kind of similarities and differences between this study revealed the presence of secondary geography curriculum implemented in Turkey and France it is important for Turkey, including the European Credit Transfer System. Turkey and France are tailored to the national education system of central government policy. In this study, three of the textbooks used in various regions of France selected through books and study guides published by the Ministry of Education made in Turkey and compared. France, one of the earliest states that started geography education in schools, is well developed despite some shortcomings in this area. Geography is one of the courses that must be taught in all classes such as mathematics and French. France implements a student-centered, technology-oriented, student-centered model that constantly renews geography curriculum programs. Many innovations in this discipline have been included in the country's curriculum programs. In the course of school lessons, it is dealt with the relationships and results of the people and the environment in accordance with the changing understanding in the geography. Spatial analysis and results have become the biggest area of work of the geography. There are significant deficiencies and difficulties in the use of educational technologies and Geography Information Systems in geography courses. The incomplete

directions given in the study curriculum implemented in Turkey and comparisons are made.

Keywords : Geography Textbook, The Geography Curriculum Comparison Of Education

Page Adedi :xiii+168

Supervisor : Prof. Dr. Ülkü ESER ÜNALDI

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZ	vi
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
TABLolar LİSTESİ.....	xiv
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xvi
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
1.1.Problem Durumu	1
1.2.Araştırmanın Amacı	4
1.3.Araştırmanın Önemi.....	5
1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1.5.Varsayımlar	5
1.6.Tanımlar	6
BÖLÜM II.....	7
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1. Türkiye’de Eğitiminin Genel Yapısı	7
2.1.1.Coğrafya Öğretiminin Önemi.....	7

2.1.2. Türkiye'de Coğrafya Eğitiminin Tarihi Süreci	9
2.1.3. Türkiye Ortaöğretiminde Coğrafya Eğitimi Temel Amaçları	17
2.1.4. Türkiye’de Ortaöğretimde Coğrafya Öğretiminin Gelişim Süreci.....	18
2.1.5. Türkiye’de Ortaöğretim Coğrafya Öğretim Programında Amaç	19
2.1.6. Türkiye’de Ortaöğretim Coğrafya Öğretim Programlarının Temel Eksenleri	20
2.1.7. Türkiye’de Ortaöğretim Coğrafya Öğretim Programlarının Çatısı	21
2.1.8. Türkiye’de Ortaöğretim Coğrafya Öğretim Programı.....	22
2.1.8.1. Türkiye Ortaöğretim Kurumlarında Ders Saatlerinin Dağılımı.....	25
2.1.8.2. Türkiye’de Ortaöğretim Coğrafya Derslerinde Kullanılan Araç ve Gereçler.....	28
2.1.9. Türkiye’de Ortaöğretim Kurumlarında Okutulan Coğrafya Ders Kitapları	30
2.1.9.1. 9. Sınıf Coğrafya Dersi Kitap İçeriği.....	31
2.1.9.2. 10. Sınıf Coğrafya Dersi Kitap İçeriği.....	32
2.1.9.3. 11. Sınıf Coğrafya Dersi Kitap İçeriği.....	33
2.1.9.4. 12. Sınıf Coğrafya Dersi Kitap İçeriği.....	34
2.2. Fransa’da Eğitim Sisteminin Genel Yapısı.....	35
2.2.1. Fransa’da Coğrafya Eğitiminin Tarihi Süreci.....	42
2.2.1.1. 19. Yüzyılda Fransa’da Coğrafya Eğitimi	44
2.2.1.2. 1900 ve 1950 Dönemi Arasında Fransa’da Coğrafya Eğitimi	50
2.2.1.3. 1950 Sonrası Fransa’da Coğrafya Eğitimi	52
2.2.2. Fransa’da Ortaöğretimde Coğrafya Öğretiminin Gelişim Süreci	54
2.2.3. Fransız Coğrafya Öğretim Programı Temel Amaçları	57
2.2.4. Fransa’da Uygulanmakta Olan Ortaöğretim Coğrafya Öğretim Programı	58
2.2.4.1. Genel ve Teknolojik Ortaöğretim İkinci Sınıf Coğrafya Programı	59

2.2.4.2. Ortaöğretim Edebiyat, Fen, Ekonomi ve Sosyal Bölümlerinde Coğrafya Programı I. Sınıf.....	60
2.2.4.3. Ortaöğretim Edebiyat, Fen, Ekonomik ve Sosyal Bölümleri Son Sınıf Coğrafya Programı	61
2.2.5. Coğrafya Öğretim Metotları.....	62
2.2.6. Coğrafya Öğretim Programının Değerlendirilmesi	67
2.2.7. Fransa’da Ortaöğretim Coğrafya Derslerinde Kullanılan Araç ve Gereçler.....	70
2.2.7.1. Atlaslar, Haritalar, Küreler ve Bazı Diğer Materyaller.....	71
2.2.7.2. Ders Kitapları.....	73
2.2.8. Fransa’da Ortaöğretim Kurumlarında Okutulan Coğrafya Ders Kitapları.....	74
2.2.8.1. Kitap 1- Fransa ve Avrupa Küreselleşmedeki Bölgelerin Dinamikleri	74
2.2.8.2. Kitap-3. Tarih Coğrafyası 2012 Ders Kitabı	84
2.2.8.3. Kitap-5 Tarih Coğrafyası -2016 programı	94
2.3. İlgili Araştırmalar	95
BÖLÜM III	101
YÖNTEM.....	101
3.1 Araştırmanın Modeli	101
3.2. Çalışma Grubu	102
3.3. Verilerin Toplanması.....	102
3.4. Veri Analizi.....	102
BÖLÜM IV	103
BULGULAR ve YORUMLAR	103
4.1. Türkiye ve Fransa Genel Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılması	103
4.1.1. Sorumlu Otorite Bakımından Karşılaştırma	103
4.1.2. Milli Eğitimin Temel Amaçları Bakımından Karşılaştırma.....	103

4.1.4. Türkiye ve Fransa’da Coğrafya Öğretiminin Karşılaştırılması	105
4.2.Türkiye ve Fransa’da Coğrafya Ders Kitaplarının Karşılaştırılması	106
SONUÇ	115
ÖNERİLER.....	121
KAYNAKLAR.....	123
EKLER	131
Ek-1. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Coğrafya Dersi 9-12. Sınıflar Öğretim Programı Kapak Sayfası.....	132
Ek-2. 9. Sınıf Coğrafya Ders Kitabı Kapak Sayfası.....	133
Ek-3. 10. Sınıf Coğrafya Ders Kitabı Kapak Sayfası.....	134
Ek-4. 11. Sınıf Coğrafya Ders Kitabı Kapak Sayfası.....	135
Ek-5. 12. Sınıf Coğrafya Ders Kitabı Kapak Sayfası.....	136
Ek-6. Fransa Coğrafya Ders Kitabı-1 Kapak Sayfası	137
Ek-7. Fransa Coğrafya Ders Kitabı-3 Kapak Sayfası	138
Ek-8. Fransa Coğrafya Ders Kitabı-5 Kapak Sayfası	139
Ek-9. 9. Sınıf Coğrafya Dersi Kitap İçeriği	140
Ek-10. 10. Sınıf Coğrafya Dersi Kitap İçeriği	143
Ek-11. 11. Sınıf Coğrafya Dersi Kitap İçeriği	145
Ek-12. 12. Sınıf Coğrafya Dersi Kitap İçeriği	147
Ek-13. Fransızca Coğrafya Kitabı 1- Fransa ve Avrupa Küreselleşmedeki Bölgelerin Dinamikleri	149
Ek-14. Fransızca Coğrafya Kitabı Tarih Coğrafyası 2012 Programı Ders Kitabı	155
Ek-15. Fransızca Coğrafya Kitabı Tarih Coğrafyası -2016 programı.....	162

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. 2019 Yılı İtibariyle Coğrafya Alanında Programı olan Üniversite ve Fakülte Sayıları.....	15
Tablo 2. 2005-2011 yılları arasında uygulanan Coğrafya Öğretim Programı Kazanım Sayıları.....	26
Tablo 3. 2018 Yılı Coğrafya Dersi öğretim Programı Kazanım Dağılımı	27
Tablo 4. 2018 Yılı Coğrafya Dersi Öğretim Programı Ders Saatlerine Göre Dağılımı	28
Tablo 5. Türkiye’de Sınıflara Göre Coğrafya ve Coğrafya İçerikli Ders Kitaplarının Dağılımı.....	31
Tablo 6. İlkokul Kademesinde Ders Saatlerinin Dağılımı	41
Tablo 7. 19. Yüzyıl Fransa ’sında Coğrafya Öğretimi	45
Tablo 8. Fransa ve Türkiye’de Coğrafya Eğitimin Amaçlarının Karşılaştırmalı Görünümü	105
Tablo 9. Türkiye’de Ortaöğretimde Okutulan 9. Sınıf Coğrafya Dersi Kitabı İstatistikleri	106
Tablo 10. Türkiye’de Ortaöğretimde Okutulan 10. Sınıf Coğrafya Dersi Kitabı İstatistikleri	107
Tablo 11. Türkiye’de Ortaöğretimde Okutulan 11. Sınıf Coğrafya Dersi Kitabı İstatistikler	107
Tablo 12. Türkiye’de Ortaöğretimde Okutulan 12. Sınıf Coğrafya Dersi Kitabı İstatistikleri	108
Tablo 13. Fransa’da Ortaöğretimde Okutulan 3. Program 2012 Tarih Coğrafyası Ders Kitabı İstatistikleri.....	109

Tablo 14. <i>Fransa’da Ortaöğretimde Okutulan 5. Yeni Program 2016 Tarih Coğrafyası Ders Kitabı İstatistikleri</i>	110
Tablo 15. <i>Fransa’da Ortaöğretimde Okutulan Kitap 1- Fransa ve Avrupa Küreselleşmedeki Bölgelerin Dinamikleri Ders Kitabı İstatistikleri</i>	111
Tablo 16. <i>Türkiye ve Fransa’da Okutulan Coğrafya Ders Kitaplarının Görsel ve Konu Sayısı Olarak Karşılaştırılması</i>	112
Tablo 17. <i>Türkiye’de Ortaöğretimde Okutulan Coğrafya Ders Kitabı</i>	113
Tablo 18. <i>Fransa’da Ortaöğretimde Okutulan Coğrafya Ders Kitapları</i>	113

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. 2018 Coğrafya Dersi Öğretim Programı Çatısı	21
Şekil 2. Fransa’da Devlet Okullarından Sorumlu Kurumlar	37
Şekil 3. Fransa Milli Eğitim Sistemine Genel Bakış	40
Şekil 4. Coğrafyanın Tarihi ve Epistemolojisinin Sentezi	43
Şekil 5. Merkezi Binası Paris’te Bulunan Coğrafya Topluluğu	49
Şekil 6. Fransız Coğrafyasının Baş Mimarlarından Vidal de la Blache	51
Şekil 7. Okul öncesinde dünya haritasında (Küre) Fransa’nın gösterimi	63
Şekil 8. Harita üzerinde maket yapımı	63
Şekil 9. Kroki çizimi ve yakın mekanların belirlenmesi	64
Şekil 10. Saint Genevieve Kütüphanesinden bir görünüm	65
Şekil 11. Derslerde kullanılan histogramlardan biri	65
Şekil 12. Coğrafya dersinde kullanılan yazılım	66
Şekil 13. Berlin Duvarının yıkılmasının anlatıldığı bir karikatür (Kitap-3)	67
Şekil 14. Fransa İdari Haritası Boş Hali	71
Şekil 15. Coğrafya Derslerinde Kullanılan Bazı Yardımcı Materyaller-Hidrolik Enerji Prototipi	72
Şekil 16. Coğrafya Derslerinde Kullanılan Bazı Yardımcı Materyaller Dünya’nın Şekli ve Hareketleri	72
Şekil 17. Güneş Enerjisi Maketi ve Manyetik Küre	72
Şekil 18. Online Harita Çizim Programı (Open Office)	73
Şekil 19. Bölge, Topluluk, Bölüm İdari Harita (Kitap-1)	75

<i>Şekil 20.</i> Fransa'daki idari sınırlar ve eyaletler (Kitap-1).....	76
<i>Şekil 21.</i> Fransa'da metropolleşmeyi anlatan resim (Kitap-1).....	77
<i>Şekil 22.</i> Çevre Felaketleri ve İnsanların Çevresel Zararları (Kitap 1).....	78
<i>Şekil 23.</i> İnovasyon Bölgelerinden biri Minatec Teknoloji Kampüsü (Kitap 1)	79
<i>Şekil 24.</i> Bursa Renault Fabrikası Görünüm (Kitap-1).....	80
<i>Şekil 25.</i> Fransız Markalarından Veolia'nın sektörel konumu (Kitap-1).....	80
<i>Şekil 26.</i> AB Genişlemesi üzerine karikatür (Kitap-1)	81
<i>Şekil 27.</i> Rotherdam Limanı (Kitap 1).....	82
<i>Şekil 28.</i> Büyük Paris Projesinin Anlatıldığı Bölümden Bir Resim	83
<i>Şekil 29.</i> Avrupa Birliği Genişlemesinin Karikatürize Edilerek Anlatımı (Kitap 1)	84
<i>Şekil 30.</i> Sağlıkta yaşanan gelişmeler	86
<i>Şekil 31.</i> I. Dünya Savaşını temsili bir resim (Kitap-3)	87
<i>Şekil 32.</i> 1917-1934 Lenin ve Stalin.....	88
<i>Şekil 33.</i> Picasso ve Sanat Anlayışı (Kitap-3).....	89
<i>Şekil 34.</i> II Dünya Savaşı Sırasındaki Katliamlar (Kitap-3)	89
<i>Şekil 35.</i> Sömürge Devletleri Arap ve Afrika Devletleri ile İlişkiler (Kitap-3).....	90
<i>Şekil 36.</i> Teknolojik Gelişmeler (Kitap-3).....	91
<i>Şekil 37.</i> 11 Eylül Saldırıları ve Fransa Basını (Kitap-3).....	91
<i>Şekil 38.</i> Fransa'da Sanayi Hamleleri.....	92
<i>Şekil 39.</i> Avrupa Birliğinin Demokrasi Rolü Konulu Karikatür (Kitap-3).....	94

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, araştırmanın önemi, araştırmanın amacı, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1.Problem Durumu

Günümüz dünyasında bilgiye verilen önem her geçen gün artmakta, bilgiyi üreten ve kullanan toplumlar hızla gelişme göstermektedir. Bilgiyi üretemeyen ve kullanamayan toplumlar ise gelişmiş dünyanın kendilerine verdikleriyle yetinmek zorunda kalmaktadırlar. Bir toplumun gelişmesi ve ileri gitmesi bilgiyi üreterek ve kullanarak daha büyük gelişmeleri sağlayan nesillerin yetiştirilmesine bağlıdır. Bu açıdan eğitim ve öğretim sürekli ileri giden toplumların vazgeçilmez unsurlarından biridir.

Dünya hızla değişmekte, bilgi ve teknolojiye çok önemli gelişmeler yaşanmaktadır. Bu bakımdan ülkemiz insanlarının sürekli gelişen ve ilerleyen bilgi ve teknolojiyi kullanabilen bir niteliğe sahip olabilmesi için eğitim ve öğretim programlarının çağın gerektirdiği şekilde Türk milli eğitiminin hedefleri doğrultusunda geliştirilmesi vazgeçilmez bir zorunluluktur.

Coğrafya, temelde bir yeryüzü ilmi olarak, insanın içinde yaşadığı çevrenin doğal, beşeri ve ekonomik olayları insanla ilişkiler kurarak inceleyen bir bilimdir. “Coğrafya bilmek, dünyayı görmek demektir” (Doğanay, 2012, s. 3; Şahin, 1998). Coğrafya ilmi, sadece bakış ufkunu genişleten, bireylerin dünyayı ve dünyada baş veren olayları daha kolay kavramalarını sağlayan bir genel kültür ilmi olmayıp, bu gibi işlevlerinin yanı sıra, bireylerde yurt sevgisi duygusunun geliştirilip aşılması açısından etkin bir rol

oynamaktadır (Doğanay ve Zaman, 2002). Öncelikli olarak insanın içinde yaşadığı coğrafi ortamı tanıyıp ona zarar vermeden ve var olan hassas dengelere dikkat ederek en üst düzeyde istifade etmesi açısından oldukça önemlidir. Bunu yapabilmek için coğrafya biliminin çok üst düzeyde yer alması ve toplumun büyük kısmı tarafından kabul görmesi gerekmektedir.

Nitekim gelişmiş ülkelere baktığımızda coğrafyanın bir bilim olarak ön planda olduğunu görebiliriz. Coğrafya sayesinde kendi ülkelerinin fiziki ve beşeri özelliklerinin farkına olan ülkeler sahip oldukları kaynakları tespit edip bunları kullarına imkânı bulmuşlardır. Bu durumun bir ülkenin gelişmesindeki rolü inkâr edilemez.

Geri kalmış ve gelişmekte olan ülkelere bakıldığında ise bu ülkelerde coğrafyanın geri planda kalmasına bağlı olarak kendi doğal kaynaklarından istifade etmek şöyle dursun henüz ne tür kaynaklara sahip olduklarının bile tespitini yapamamaktadırlar. Bir ülkenin coğrafi özellikleri çok iyi bilinmeden sahip olunan doğal zenginlik ve kaynakların farkında olunması neredeyse imkânsızdır. Bu durumda kendi doğal kaynaklarını kullanamayan bir ülkenin gelişmesi ve kalkınması da zor olacaktır.

Coğrafyanın bir önemli yönü de gerek yerel gerekse dünya çapında var olan doğal dengeleri koruma hususudur. Coğrafya bilgisi sayesinde var olan dengelerin farkına varılıp korunması ve geleceğe yönelik planlama yapılması mümkün olabilir. Nitekim günümüzde dünya genelinde baktığımızda birçok ülkelerin, açlık sorunundan kuraklık sorununa, diğer taraftan sel ve kasırgadan deprem ve volkanizmaya kadar sıkıntılar yaşadığını görmekteyiz. Bu problemlerin çözülmesi ve gelecekte tekrar yaşanmaması sadece ve sadece coğrafya bilgisinin kullanımıyla mümkündür.

Türkiye’de sık sık yaşanan su sıkıntısı problemi buna bir örnektir. Uzun yıllardan bu yana özellikle büyük şehirlerde yaşanan su sıkıntısı yerel ve genel düzeyde yöneticileri bir takım arayışlara sürüklemiş ve önce durum tespiti, daha sonra geleceğe yönelik planlama tamamen coğrafi bilgiler doğrultusunda yapılmış ve sorun büyük ölçüde giderilmiştir. Buna benzer birçok örnek birçok ülke için söz konusudur. Bu noktada coğrafya mevcut dengelerin korunması ve geleceğe yönelik planlamalarda hayati bir öneme sahiptir.

Bir ülkenin dünya arenasındaki rolü de coğrafya ile yakından ilgilidir. Bu konuyla ilgili Özey (2000) dünyaya hâkim olan güçlerin bazı coğrafi bölgelerde yer aldığını ve bu bölgelerin gerekli olan coğrafi şartlara sahip olması gerektiğini ifade eder. Bir ülkenin kendi coğrafi özellikleri, komşuları ile irtibatları, gibi hususlar bir ülkenin dünya

denklemindeki konumuyla ilgili önemli hususlardır. Bunlar da ancak coğrafya sayesinde ortaya konulacaktır.

Dünya ölçeğinde baktığımızda ise, özellikle sosyoekonomik kalkınmalarını gerçekleştirmiş ülkelerde coğrafya eğitim ve öğretimi, gerek insanın mutluluğu gerekse insana daha iyi bir hayat standardı sunma adına her geçen gün daha da önemli hale gelmekte ve dünyanın yaşadığı problemlere uzun soluklu çözümler bulma açısından tek çıkış yolu olarak görülmektedir.

Türk insanının mekân ve mekâna bağlı olay ve olguları doğru bir şekilde değerlendirmesi ve karşılaşılan problemlere nitelikli çözümler üretebilmesinde coğrafya öğretmenine önemli görevler düşmektedir. Bu nedenle orta öğretim kurumlarında uygulanan coğrafya dersi öğretim programlarının gelişen teknoloji ve olanaklara göre sürekli olarak ihtiyaca cevap verebilir şekilde geliştirilmesi konusu önemlidir. Milli Eğitim Bakanlığı 2018 yılında coğrafya öğretimindeki mevcut eksiklikleri gidermek, yeni gelişmeleri yansıtmak, öğretim yöntemlerinde çeşitlilik sağlamak ve çağdaş bir coğrafya öğretiminin yapılması amacıyla yeni bir coğrafya dersi öğretim programını uygulamaya koymuştur.

Coğrafya öğretiminde yapılandırmacı yaklaşım bu gün dünyada daha çok benimsenmekte olup, eğitim kurumlarında uygulanmaktadır. Yapılandırmacı coğrafya öğretimi, öğrenme sürecinde öğrencinin yaşantılarını dikkate alan yani öğrenci merkezli eğitimi öne çıkaran (Coşkun, 2011), yeni teknolojileri takip eden, yeni yöntemler uygulayan, yeni model ve yaklaşımlarla modern coğrafya öğretimini sağlamaktadır.

Coğrafya öğretimi yeniliklere açık olup, daima kalıcı öğretimi nasıl sağlayabiliriz diye amaçlamaktadır. Bunlara örnek olarak, bilgisayarları, projeksiyon cihazlarını, fotoğraf makinelerini, filmleri, slaytları ve akıllı tahtaları gösterebiliriz. Bu gibi araç-gereçlerin kullanılması, önceleri ezbere dayalı olan coğrafya ilmini daha kalıcı ve daha kolay öğrenilebilir duruma getirmektedir. Günümüzde yeni teknolojiler, yeni teknikler veya yeni yöntemler kullanılmaktadır. Bu yenilikleri takip ederek, eğitim ve öğretimimize katkı yapmamız gerekecektir.

Coğrafya öğretimini gerçekleştiren coğrafyacılar veya coğrafya öğretmenlerinin alanlarına hâkim olmaları gerekmektedir. Dünyanın veya ülkelerinin coğrafi potansiyelinin farkında olarak bu bilinçte öğrenci yetiştirmeleri ülke ve Dünya geleceği için büyük önem taşımaktadır. Bunu gerçekleştirmek için coğrafyacıların coğrafi eğitim açısından

uluslararası eğilimler, coğrafya eğitiminde meydana gelen yenilikler, yeni teknolojilerin takibi, yeniliklere açık ve kendilerini daima yenilemeleri gereklidir.

Eğitimin temel öğelerini öğrenci, öğretmen fiziki ortam ve program oluşturmaktadır. Bu manada bu üç öğe eğitimin bel kemiğidir. Bu araştırmada 2017’de değiştirilerek uygulanmaya başlanan 2018’de ise revize edilerek son şekli verilen Coğrafya Dersi Öğretim Programı esas alınmıştır. Fransa’nın AB üyesi bir ülke olması ve araştırmama konu olan kaynaklara ulaşım konusunda Fransa’da bulunan Türk Büyükelçiliğinin gerek kitap temininde gerekse de müfredata ulaşım konusunda yardımcı olmaları tez konusunun belirlenmesinde etkili olmuştur. “Türkiye ve Fransa Ortaöğretim Coğrafya Öğretim Programlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi” adlı çalışmada iki ülkede uygulanan program ve metot farklılıkları karşılaştırmalı olarak incelenecek olup program geliştirme çabalarına ışık tutacağı düşünülmektedir.

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu çalışma ile Türkiye’de ve Fransa’da ortaöğretim coğrafya eğitimi ve öğretiminin program ve ders kitaplarının amaç, içerik, yöntem ve ölçme değerlendirme açısından karşılaştırmalı olarak incelemeye tabi tutulmuştur.

Türkiye ve Fransa’da uygulanan ortaöğretim Coğrafya öğretim programları arasında ne gibi benzerlik ve farklılıklar vardır?

Alt problemler ise, şöyle sıralanmaktadır;

- Türkiye ve Fransa’da uygulanan Coğrafya Dersi Öğretim Programlarında amaçlar açısından ne gibi benzerlik ve farklılıklar vardır?
- Türkiye ve Fransa’da uygulanan Coğrafya Dersi Öğretim Programlarında içerik ve kazanımlar bakımından ne gibi benzerlik ve farklılıklar vardır?
- Türkiye ve Fransa’da uygulanan Coğrafya Dersi Öğretim Programlarında haftalık ders saati ve öğretim süreci açısından ne gibi benzerlik ve farklılıklar vardır?
- Türkiye ve Fransa’da uygulanan Coğrafya Dersi Öğretim Programlarına uygun hazırlanan ders kitapları içeriklerinin ne gibi benzerlik ve farklılıklar bulunmaktadır?

1.3.Araştırmanın Önemi

Coğrafya öğretimi öğrencilerin yaşadıkları alandan başlayarak ülkeleri ve tüm dünya ile ilgili coğrafi bilinç kazanımlarını ve gelecekte bu kazanımlarını etkin bir şekilde kullanmalarını karşılaşılan sorunlara hızlı ve etkili çözümler bulabilmeleri için gerekli donanımına sahip olmalarını amaçlar. Coğrafya öğretiminde programın işleyişinin değerlendirilmesi öğretim programını daha verimli kullanılabilmeleri için bu tür araştırmaların yapılması her zaman önem arz etmektedir. Araştırma 2018 yılında uygulamaya giren ortaöğretim coğrafya programının incelenerek Fransa’da halen yürürlükte olan coğrafya öğretim programı ders kitaplarının karşılaştırılmasını kapsamaktadır. Araştırmada elde edilen sonuçların Türkiye’deki coğrafya öğretimine önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmada elde edilen sonuçların Milli Eğitim Bakanlığı ve program geliştirme süreci içerisinde sürecinde görev alan/alacak olan yetkililere bakış açısı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmaya dair var olan sınırlılıklar ise aşağıdaki gibidir:

- Araştırma 2017-2018 eğitim öğretim yılında uygulamada olan Türkiye’deki ortaöğretim coğrafya öğretim programı ile Fransa’da 2014 yılından beri uygulanmakta olan coğrafya öğretim programına göre hazırlanmış olan seçili 3 kitap ile sınırlıdır.
- 2017-2018 yılında Türkiye’de okutulan MEB tarafından yayınlanan Ortaöğretim Coğrafya Ders Kitabı ile sınırlıdır.

1.5.Varsayımlar

Araştırmada kullanılan Fransa coğrafya öğretim programı Fransa’nın tüm ortaöğretim kurumlarında uygulandığı ve öğretim programlarının amaç, içerik, kazanımlar, öğretim süreci ve haftalık ders saatleri yönleriyle karşılaştırılabilir oldukları varsayılmıştır.

1.6.Tanımlar

Öğretim Programı: Herhangi bir derste eğitim-öğretimi yapılacak bir konu başlıklarını ve bunların alt başlıklarını gösteren bir kılavuzdur. Her dersin öğretim programları Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu uzmanlarınca hazırlanır, incelenir ve kabul edilir (Alım, 2009, s. 31). Öğretim programı, içeriğinde öğrenme alanları, hedefler veya kazanımlar, ders konular veya öğretim programları ve ölçme ve değerlendirme gibi unsurlardan oluşmaktadır.

Karşılaştırmalı eğitim: Farklı kültürler ve farklı ülkelerdeki eğitim sistemlerinin benzerliklerini ve farklılıklarını tanımlarken, benzer görünen olguları açıklayan ve insanları eğitme yolları hakkında yararlı teklifler getiren bir disiplindir. Aynı zamanda, dünyada meydana gelen eğitim sorunlarının birbirleriyle olan benzerliklerini ortaya koymakla birlikte bu sorunların farklı ülkelerde, farklı şekillerde görüldüğünü ve çözüm yollarının da farklı olabileceğini gösteren bir alandır (Erdoğan, 2006, Akt. Adil, 2009, s. 26).

Öğretim Programı: Bir okulda okunması gereken dersleri ve ders konularını belirleyen izlence (TDK, 2019).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Türkiye’de Eğitiminin Genel Yapısı

Türk eğitim sisteminin temel amacı Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunu refah ve mutluluğunu artırmak, milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek, hızlandırmak ve Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı yaratıcı ve seçkin bir ortağı yapmaktır (MEB, 2003, 430).

Türk eğitim sistemini düzenleyen esaslar denildiğinde Türkiye Cumhuriyeti Anayasası temelinde ve eğitim öğretim hizmetlerini düzenleyen diğer kanunlar (Milli Eğitim Temel Kanunu, İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Zorunlu Eğitime İlişkin Yasal Düzenlemeler, Mesleki Eğitim Kanunu, Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, Mesleki ve Teknik Eğitim Çerçeve Kanunu, Özel Öğretim Kurumları Kanunu, Hükümet Programları, Kalkınma Planları, Milli Eğitim Şuraları tavsiye kararları, Ulusal Program) esas alınarak düzenlenen diğer yasal düzenlemeler anlaşılmaktadır.

2.1.1.Coğrafya Öğretiminin Önemi

İnsanoğlunun çevresini fark etmeye başladığı dönemden itibaren başlayan ilk coğrafi algıları, bireyin gelişiminde coğrafya eğitiminin rolünü ve önemini gözler önüne sermesi açısından ayrı bir anlam taşımaktadır. Coğrafya, doğa ve insana ait konum, dağılış sistemleri, süreçleri, dokular ve etkileşimleri açıklayan bilimdir. Coğrafya öğrencilerin yaşadığı alan ve dünyanın anlamalarını ve anlamlandırmaların sağlayan bir içeriğe sahip olmasından dolayı önemli bir disiplindir. Çünkü insan mekânsal algılar, yasadıkları alanın özellikleri ile doğrudan ilgilidir. 21. Yüzyıl Türk insanın siyasal, ekonomik gelişmeleri

anlaması, bunlarla etkileşiminde uyumlu ve bilinçli adamlar atabilmesi için coğrafya eğitimine ihtiyaç vardır.

Coğrafik bilginin gücü bireylerin yaşamış olduğu çevre ile ilişkinin kurulması açısından önem arz etmektedir. Günümüzde semt pazarından, zincir marketlere ve alışveriş merkezlerine kadar tüm paydaşlar coğrafik bilgi sistemlerini kullanmak durumundadırlar. Alt yapı özellikleri, toprağın yapısı, yıl boyunca iklimsel değişimler, maden cevheri ile ilgili bilgi, pazar yeri seçimi, iş yeri merkezinin seçimi gibi birçok alanda coğrafya bilgisi önemli bir unsurdur. Bu nedenle bireyler ve diğer tüzel kişiler insan ve çevre ilişkilerini ve mekânsal bağlantıyı anlamak için bu bilgiye ihtiyaç duymaktadır. Küresel anlamda bir coğrafya bilgisi göç hareketleri, çevre felaketleri ve alınabilecek önlemler, ekonomik krizler ve çevre ülkelere etkilerinin tahmin edilmesi gibi bilgilerin elde edilmesi ve kullanılması için coğrafya bilgisine ihtiyaç duyulmaktadır (Bednarz ve diğerleri, 1994; Demirkaya, 2003; Aksoy, 2004). Bu kapsamda coğrafya bilimi günümüz dünyasındaki gelişmelerden beslenerek yeni yaklaşımlar geliştirmekte olup öğrencilerin, günümüz dünyasını anlamaya yönelik bakış açıları geliştirmelerine yardımcı olmaktadır (Açıkgöz, 2003, s. 18).

Öğrenciler, coğrafya eğitimi ile dünyayı algılama, anlama ve değerlendirme açısından yaşadığı alandan küresel ölçeğe doğa ve insan ait sistemler, süreçler ve dokulara coğrafi bilinç kazanır. Coğrafya dersi öğretim programı öğrenci merkezi yaklaşımları, dolayısıyla da aktif öğrenme ve kuramsal temaları açısından yapılandırmacılığı önemsemektedir. Aktif öğrenme sürecinin sorumluluğunu taşıdığı öğrenme sürecinin çeşitli yönleri ile ilgili karar alma ve öz düzenleme yapma fırsatların verildiği ve karmaşık kullanmaya zorlandığı bir öğrenme sürecidir (Açıkgöz, 2003, s. 18).

Coğrafyanın genel olarak iki inceleme alanı bulunmaktadır. Yer şekilleri, iklim, bitki örtüsü, toprağın yapısı, toprağın oluşumu ve dağılışını inceleyen fiziki coğrafya ve insanın yeryüzündeki faaliyetleri ile ilgilenen beşeri coğrafyadır. Örneğin UNESCO'nun hızla çoğalmakta olan dünya nüfusuna gıda maddeleri sağlamak için kurak bölgelerde tarım alanlarını çoğaltmak ve tarımsal verimliliği artırmayı amaçlayan büyük bir proje olan "Kurak Bölgeler" bunlardan biridir. Bu projede de coğrafya gerek fiziki ve gerekse beşerî yönleri ile geniş çapta yer almaktadır (Aydın ve Güngördü, 2016, 9).

2.1.2. Türkiye'de Coğrafya Eğitiminin Tarihi Süreci

Türkiye’de coğrafyacılar coğrafya eğitiminin tarihi sürecini farklı aşamalarda değerlendirmektedir. Bu coğrafyacıardan Özey ve Sekin (1996), coğrafya eğitiminin tarihi sürecini cumhuriyet öncesi (Osmanlı) dönemi ve Cumhuriyet sonrası dönem olmak üzere ikiye ayırmışlardır. Nitekim Özey coğrafya ile ilgili ilk gelişmeleri şu şekilde ifade etmektedir (Özey ve Sekin, 1996).

Osmanlı döneminde coğrafya ilmi ve bunun eğitim ve öğretimi ile ilgili gelişmeler, esas itibariyle, 17.yüzyıl başlarından itibaren başlamıştır (Özey 1996). Yine Özey, Coğrafya’nın Osmanlı’dan günümüze geçiş sürecindeki seyrini şu şekilde ifade eder:

Osmanlı döneminde o günün şartlarına uygun olarak daha çok matematik coğrafya ile ilgili araştırmalar yoğunluk kazanmıştır. Osmanlı’nın ilk dönemlerinde coğrafya üzerinde Arap ve Fars eserlerinin ağırlık kazandığı görülmektedir. Bursalı Kadı zade-i Rumi (1432), Ali Kuşçu (1474) ve Mahrum Mirim Çelebi’nin (1525) çalışmaları bu yönde olmuştur. İlk Türkçe coğrafi eser olarak bilinen Aca'b-ül-Mahlukat, aslında bir kozmoğrafya kitabıdır. Osmanlı döneminde coğrafya ile ilgili çalışmaların en önemli özelliğinin bu çalışmaların Batının modern coğrafyası ile İslam dünyası coğrafyası arasındaki bağlantıyı kurması ve bir köprü vazifesi görmesi, hatta bu eserlerin batıya aktarılması görevi üstlenmesidir. Nitekim 14. yüzyıla kadar dünyada daha çok, Arapça ve Farsça yazılan coğrafya eserleri, batıda ciddi bir şekilde ancak 18. yüzyılın sonlarına doğru yazılmaya başlanmıştır. Dolayısıyla 14. yüzyıldan 18. yüzyıl sonlarına kadar olan 5 yüzyıllık bir dönemdeki boşluk Osmanlıca yazılmış coğrafi eserler tarafından doldurulmuştur (Özey, 1996a).

Osmanlı devrinde, 17. yüzyıla kadar olan dönemde coğrafya ile ilgili olarak yapılan çalışmalar iki kısımda değerlendirilebilir. Bunlardan birincisi Fatih Sultan Mehmet ve Yavuz Sultan Selim gibi Osmanlı sultanlarının batıda yazılan kitapların tercümelerini yaptırmaları, diğer bir kısım çalışmalar ise belirlenen hedefler doğrultusunda, yeni fethedilecek yerlerin özellikleri hakkında yapılan ayrıntılı çalışmalar şeklinde olmuştur. Bu çalışmalarda yeryüzü ve insan ilişkisi de dikkate alınmıştır. Bu eserlerden olan Piri Reis’in Dünya Haritası (1517) ve Kitab-ül- Bahriye’si (1521), yine Seyit Ali Reis’in Güney Asya Kıyıları ve Hint Okyanusu hakkında geniş çaplı bilgiler içeren El-Muhit adlı eseri (1554) zamanın önemli coğrafi çalışmaları arasındaki yerini almıştır (Özey, 1996a).

Coğrafya Osmanlı devletinin okul sistemi olan medreselerde adı ve ders saati değişikliğe uğramakla birlikte müspet ilimler (Ulum-i akliye) içinde okutulmuştur. Bu dönemde, halk

arasında Sıbyan Mektebi veya Mahalle Mektebi adı verilen Darüttalim (İlköğretim), Darülim, Muallimhane gibi isimlerle anılan eğitim kurumları bulunmaktaydı. Bu okullarda öğretmen olabilmek için Sıbyan Mektebi mezunları, ilköğretimden sonra Ortaöğretim adı verebileceğimiz bir eğitim ve öğretim programına dahil olurlardı. Muallim olabilmek için devam edilen Muallim mekteplerinde okutulan derslerden biri de, Heyet (Sema ve Arz) içinde Coğrafya dersidir. Osmanlı saraylarında daha çok şehzadeler için olan eğitim ve öğretim sistemi halk mekteplerinden farklı olarak Enderun, Meşkhane ve Şehzadegahlardan oluşmaktadır. Bu kurumlarda da Osmanlı ülkeleri ve dünya hakkında coğrafya bilgileri okutulmaktaydı (Özey, 1996b).

Osmanlı döneminde coğrafya açısından dönüm noktası 17. yüzyılın başları olarak kabul edilebilir. Bu dönemde kitaplarında coğrafya yanında kapsamlı bir eğitim ve öğretim sistemi öngören Katip Çelebi (1608-1658) coğrafya ve eğitim ve öğretimi ile ilgili önemli gelişmelerin yolunu açmıştır. Bu kitapların en önemlileri “Cihannüma” ve “Tuhfetü'l-Kibar fi esfaril Bihar” adlı eserlerdir. Cihannümâ’yı diğer Osmanlı eserlerinden ayıran en önemli özellik fiziki coğrafya ve kozmoğrafyaya ait geniş bölümlerden sonra coğrafi bilgilerin kıtalara göre yer almasıdır (Özgüç ve Tümer, 2000). Bu eserlerde coğrafyanın tanımı, önemi, amacı ve gereği üzerinde durmakla birlikte kapsamı ile ilgili de önemli bilgiler verilmiştir. Bu açıdan coğrafyanın sadece ülkelerin genel durumları hakkında bilgiler vermeyeceği ve beşeri konuları da içereceği göz önüne alındığında öneminin yadsınamaz olduğu vurgulanmıştır. 17. yüzyılın coğrafya açısından en önemli simalarından biri de Evliya Çelebidir. Kaleme almış olduğu, gezip gördüğü yerlerin tasvirinden oluşan “Seyahatnamesi” 10 ciltten oluşmakla birlikte birçok farklı dillere çevrilmiştir.

18. yüzyılda Osmanlı’da duraklamanın da etkisiyle özgün eserlerin yerine daha çok Avrupa’da tercüme edilen eserlerin yaygın olduğu görülmektedir. Bu dönemin en önemli isimlerinin başında İbrahim Müteferrika gelmektedir. İbrahim Müteferrika az sayıda eser telif etmesine rağmen coğrafyaya en büyük faydası; birçok coğrafi eseri ve haritayı kurmuş olduğu matbaasında basması olmuştur.

19. yüzyıl başlarından Cumhuriyetin kuruluşuna kadar olan dönem içinde, coğrafya alanında gerek telif gerekse tercüme eserler kaleme alınmıştır. Bu dönemde öğrenime yönelik birçok ders kitabının yayınlanmış olduğu görülmektedir. Bu yüzyılda özellikle Fransızca’dan tercüme edilerek hazırlanmış olan coğrafya ders kitaplarını önemli bir yer tutmaktadır. Bu girişimler sonucunda Osmanlı Devletine ait deniz ve topografya haritaları hazırlanmış, özellikle Heinrich Kiepert ve oğlu Richard Kiepert, yoğun çalışmalar

sonucunda 1/1.000.000 ve 1/400.000 ölçekli Anadolu haritaları hazırlamışlardır. Sultan II. Mahmut (1808-1839) döneminde ilköğrenim zorunlu hale getirilmiş ve bu dönemde diğer bilim dallarında olduğu gibi Coğrafya alanında da, ders kitaplarına büyük önem verilmiştir. Ders kitapları hazırlanırken başvuru bazı kısıtlamalar nedeniyle coğrafya alanında araştırma ve yorumlara dayanan bilgilerden uzak kalınmış ve sonuçta coğrafya yer şekilleri, ülke ve başkentlerin isminin ezberlendiği bir ders olarak görülmeye başlanmıştır. Bu kısaltmalar ve ezbercilik, coğrafya ilmindeki gelişmeleri uzun yıllar geciktirmiştir. Sultan Abdülaziz döneminde (1861-1876) de, coğrafya ders kitaplarının hazırlanması faaliyetleri devam etmiştir. 1871 yılında, Abdurrahman Paşazade Abdulhalim tarafından Coğrafya-i Kebir, 1875 yılında Şirvanlı Ahmet Hamdi tarafından Usul-i Coğrafya-i Kebir adlı eserler telif edilmiştir (Özey, 1996a).

1876-1909 yılları arasındaki II. Abdülhamit devrinde ise coğrafya eserlerin hazırlanması ve yayınlanmasının yanında bilimsel yayınlar da yapılmaya başlamıştır. Bunlardan en önemlileri Hasan Fehmi'nin 1844'te yayınlanan Coğrafya-i Ticari (Ticaret Coğrafyası), Binbaşı Hüseyin'in 1887'de yayınlanan Memalik-i Osmaniye (Ziraat Coğrafyası), Hasan Fehmi'nin 1890'da yayınlanan Coğrafya-i Sınai ve Ticari (Sanayi ve Ticaret Coğrafyası)'dır. Bu dönemdeki en önemli bilimsel eserler ise Abdurrahman Şerif Bey'in 1885 yılında yayınlanan 2 ciltlik Coğrafya-i Umumi (Genel Coğrafya) eseri ile 1898'de yayınlanan İstatistik ve Coğrafya-i Umumi adlı eserleridir (Sekin, 1999).

19. yüzyıl sonlarına doğru, bazı coğrafya sözlükler ve askeri haritalar hazırlanmıştır. Yağlıkçızade Ahmed Rıfat Efendi'nin 1883 tarihinde hazırladığı 7 ciltten oluşan Lügat-ı Tarihiyye ve Coğrafiye, Şemseddin Sami'nin 1889-1899 tarihleri arasında 6 cilt halinde hazırladığı Kamusü'l-â'lâm, Kolağası Ali cevad'ın 1900 yılında hazırladığı 4 ciltten oluşan Memalik-i Osmaniyye'nin Tarih ve Coğrafya Lügatı devrinin en önemli coğrafi sözlükleridir. Osmanlı Devleti'nin son dönemlerine coğrafi alanda çalışmalar devam etmiştir. Özellikle 1913'lü yıllarda özellikle Tefeyyüz ve Kanaat kitapevleri tarafından çok sayıda coğrafi eser yayınlanır. Bunlardan Tefeyyüz Kitapevi tarafından yayınlananların sayısı 30'u bulur. Bunlardan 6 tanesini farklı büyüklükteki atlaslar oluşturmuştur. Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde, Sorbon Üniversitesinde eğitim almış ayrıca Darü'l- Fünun, Mülkiye Mektebi, Yüksek Muallim ve Maliye Mekteplerinde coğrafya öğretmenliği yapmış olan Faik Sabri Duran'ın (1882-1943) Kanaat Kitapevi tarafından yayınlanan kıtalar ve Osmanlı Coğrafyasına ait eserleri damgasını vurmuştur. Bunlardan “Avrupa” adlı eserinin önsöz kısmında, Faik Sabri'nin;

“Coğrafya bu son senelerde mühim bir değişime uğradı. Mevcut ilimler arasında kendini mühim bir yer hazırladı. Bundan böyle öğretmenler derslerinde öğrencilerine yalnız isim ezberlemekle vakit geçiremezler. Çünkü bugünün coğrafyası, yalnız ruhsuz isimler, uzun ve manasız rakamlar coğrafyası değil; fikirler, muhakemeler, mülahazalar coğrafyasıdır” (Özey, 1996a)

diyerek o zamanın şartlarında dünyada coğrafyanın algılanışında ve öğretiminde büyük değişikliklerin olduğu ve o dönemde Türk eğitim sisteminde bulunan ezbercilik ve tasvircilik gibi alışkanlıkların artık geride kaldığını ve bir an önce bilimsel yöntemlere dönülerek deney ve araştırmaya dayanan, problem çözmeye yönelik bir bilim ortaya konmasını ve öğretilmesini tavsiye etmiştir. Ancak bu tavsiyeler ancak istek ve temenniler olarak kalmış, bu gün bazı şahsi gayretler dışında dışarıdaki gelişmeleri takip etmekte zorluk çeken, eski bilgilerle yetinen, sorgulamaya kapalı ve çağdaşlarını çok geriden takip eden bir coğrafya hüküm sürmektedir.

Coğrafi Seyahatlerden Modern Coğrafya’ya doğru geçişte, Osmanlı döneminde de belirgin gelişmelerin olduğu görülmektedir. Özellikle Osmanlı Devleti’nin son dönemlerinde, Coğrafya ilmi ile ilgili dikkate değer gelişmelerin olduğu bilinmektedir. Osmanlı döneminden genç Türkiye Cumhuriyeti’ne doğru geçişte, kısmen duraksamış gibi görülen Coğrafya ilmi, kısa sürede gelişme göstererek, eksisiyle artısıyla, bugünkü seviyesine ulaşmıştır (Özey, 1996).

Bu konuyla ilgili Erinç (1973), “Cumhuriyetin 50. Yılında Türk Coğrafyası” isimli makalesinde coğrafyayı;

- 1- 1915 öncesi dönem: Modern coğrafya öncesi,
- 2- 1915-1933 arası dönem: Modern coğrafyanın öncüleri ve ilk adımlar,
- 3- 1933-1941 arası dönem: Türk coğrafyasının kuruluşu ve örgütlenmesi ve
- 4- 1942-1981 arası dönem: Türk coğrafyasının yükselişi olmak üzere 4 evrede değerlendirmiş (Erinç, 1973), daha sonra Koçman ise bu dört evreye bir ekleme yaparak
- 5- 1981 sonrası dönem: Türk coğrafyasının yaygınlaşması ve nitelikte kayıplar olarak belirtmiştir. Koçman’ın bu tasnifinde 1980’li yıllardan günümüze Türkiye’de birçok coğrafya bölümünün açılması ile coğrafya bölümlerinin yaygınlaşması etkili olmuştur (Mutluer ve Ölgün, 2002).

Cumhuriyet döneminin ilk coğrafyacıları, 1915 yılında açılan İstanbul Darülfünun içindeki Coğrafya Darülmesai'sinde yetişmişlerdir. Bunlar; Faik Sabri Duran, Ali Macit Arda, Selim Mansur ve Hamid Sadi Selen'dir. 1933 yılındaki Üniversite reformları neticesinde, İstanbul Darülfünun'u İstanbul Üniversitesi olarak eğitim ve öğretime başlamıştır. Coğrafya Darülmesai'si de, Edebiyat Fakültesi içinde Coğrafya Enstitüsü olarak yeniden yapılandırılmıştır. Bu Enstitünün yetiştirmiş olduğu ilk coğrafyacılar, ülkemiz coğrafya biliminin öncüleri olarak kabul edilir. Bunlar arasında İbrahim Hakkı Akyol (1888-1950), Besim Darkot (1903-1990), Ali Tanoğlu (1904-1974) ve Ahmet Ardel (1902-1978) bugün eserleri ile yaşayan coğrafyacı bilim adamlarıdır. İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Enstitüsü, 1935 yılına kadar, yükseköğrenim olarak ülkemizin tek coğrafya bölümü olarak kalmıştır.

Türkiye'de coğrafya ile ilgili bilimsel anlamda ilk çalışmalar daha önceleri Fen Bilimlerinin öğretildiği yer anlamına gelen Dar-ül Fünun müessesesinin 1933 yılında İstanbul Üniversitesi adını almasıyla başlamış, coğrafyanın çağdaş anlamda ele alınması ise cumhuriyetle birlikte gerçekleşmiştir. Bu dönemde uzun süren savaşlar, maddi imkânsızlıklar çağdaş anlamda üniversitelerin bulunmayışı gibi nedenlerle yaşanan yetişmiş bilim adamı eksikliği dönemin en büyük problemini oluşturmaktaydı. Bu sıkıntılar farklı ülkelerden kendi alanlarında uzman coğrafyacıların ülkeye davet edilerek yeni açılan bölümlerin kurucu öğretim üyeliklerini yapmalarının sağlanması ve yurt dışına gönderilen coğrafyacıların dönerek bu bölümlerde görev almaları ile aşılmaya çalışılmıştır. Bu girişimler kısa süre sonra meyvelerini vermeye başlamış ve bu sistem içinde yetişen genç Türk coğrafyacıları günümüz modern Türk coğrafyasının temellerini atmışlar ve yeni açılan üniversitelerin coğrafya bölümlerinde görev alarak coğrafyanın gelişiminde önemli bir rol oynamışlardır. Ancak bu gelişmeler belli bir süre sonra yerini duraklamaya ve bir içe kapanışa bırakmış yapılan çalışmalar daha öncekilerin gölgesinde kalmıştır.

1935 yılında Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi bünyesi içinde Coğrafya Bölümü (Enstitü) açılmıştır. Bu bölümün ilk yetiştirdiği bilim adamlarından Cemal Arif Alagöz, Danyal Bediz, Cevat Rüştü Gürsoy ve Mecdi Emiroğlu, bu gün hayatta olmayan önemli coğrafyacılarıdır. Türkiye genelinde, İstanbul ve Ankara'daki Coğrafya bölümleri, 1974 yılına kadar, coğrafya alanında bilimsel araştırmalar yürüten iki önemli kurum olarak kalmışlardır. Bu iki kuruma, 1974 yılında bir üçüncüsü Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi bünyesinde kurulan Coğrafya bölümü eklenmiştir. Bu alandaki gelişmeler, daha sonraki yıllarda hızla devam etmiştir. 1981 yılında 2547

sayılı Yüksek Öğrenim Yasası ile Eğitim Enstitüleri Fakülteye dönüştürülürken, Enstitülerin bünyesinde yer alan Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümleri içinde Coğrafya Ana Bilim Dalları oluşturulmuştur. Bu anabilim dallarının bir kısmı daha sonra, bağımsız bölüm haline gelmişlerdir. Bugün ülkemizde mevcut olan Coğrafya bölümleri ve anabilim dallarında görev yapmakta olan çok sayıda coğrafya bilim adamı bulunmaktadır. Bunlar, coğrafi alandaki araştırmalarına halen devam etmektedir (Özey, 1996a).

Günümüzde coğrafya ile ilgili Türkiye’de üniversite düzeyinde lisans bölümlerinin 51’i örgün 1’i açıköğretim ve 13’ü ikinci öğretim şeklinde eğitim öğretim hizmeti sunmaktadır. 7 coğrafya öğretmenliği, 57 coğrafya ve 1 açıköğretim coğrafya bölümü şeklinde toplam 65 bölüm/program sürdürülmektedir (Tablo 1) (YÖK, 2019).

Tablo 1.

2019 Yılı İtibariyle Coğrafya Alanında Programı olan Üniversite ve Fakülte Sayıları

Üniversite Adı	Fakülte Adı	Bölüm/Program Adı	Kamu/Özel	Örgün/İ.Ö
Afyon Kocatepe Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün
Afyon Kocatepe Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	İkinci Öğretim
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün
Akdeniz Üniversitesi	Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün
Akdeniz Üniversitesi	Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	İkinci Öğretim
Ankara Üniversitesi	Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün
Ardahan Üniversitesi	Ardahan İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün
Atatürk Üniversitesi	Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi	Coğrafya Öğretmenliği	Devlet	Örgün
Atatürk Üniversitesi	Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün
Atatürk Üniversitesi	Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	İkinci Öğretim
Balıkesir Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün
Balıkesir Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	İkinci Öğretim
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	İkinci Öğretim
Bingöl Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün
Bursa Uludağ Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	Coğrafya Öğretmenliği	Devlet	Örgün
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Fen ve Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün
Çankırı Karatekin Üniversitesi	Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün
Çankırı Karatekin Üniversitesi	Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	İkinci Öğretim
Dicle Üniversitesi	Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi	Coğrafya Öğretmenliği	Devlet	Örgün
Dokuz Eylül Üniversitesi	Buca Eğitim Fakültesi	Coğrafya Öğretmenliği	Devlet	Örgün
Ege Üniversitesi	Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün
Fırat Üniversitesi	İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün
Fırat Üniversitesi	İnsani ve Sosyal Bilimler Fakültesi	Coğrafya	Devlet	İkinci Öğretim
Gazi Üniversitesi	Gazi Eğitim Fakültesi	Coğrafya Öğretmenliği	Devlet	Örgün
Gaziantep Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün
Giresun Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün
Giresun Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	İkinci Öğretim
Harran Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün

İğdır Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün
İstanbul Üniversitesi	Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün
İstanbul Üniversitesi	Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi	Coğrafya (Açıköğretim)	Devlet	Açıköğretim
İzmir Bakırçay Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	İkinci Öğretim
Karabük Üniversitesi	Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün
Karabük Üniversitesi	Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	İkinci Öğretim
Kastamonu Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün
Kilis 7 Aralık Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün
Marmara Üniversitesi	Atatürk Eğitim Fakültesi	Coğrafya Öğretmenliği	Devlet	Örgün
Marmara Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün
Munzur Üniversitesi	Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün
Necmettin Erbakan Üniversitesi	Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi	Coğrafya Öğretmenliği	Devlet	Örgün
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün
Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	Kadirli Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün
Pamukkale Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün
Sakarya Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün
Sakarya Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	İkinci Öğretim
Samsun Üniversitesi	İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün
Siirt Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün
Süleyman Demirel Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün
Süleyman Demirel Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	İkinci Öğretim
Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün
Uşak Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün
Uşak Üniversitesi	Fen-Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	İkinci Öğretim
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	Edebiyat Fakültesi	Coğrafya	Devlet	Örgün

Kaynak: YÖK Program Atlası “Coğrafya”, <https://yokatlas.yok.gov.tr/tercih-sihirbazi-t4-tablo.php?p=s%C3%B6z> sayfasından erişilmiştir.

2.1.3.Türkiye Ortaöğretiminde Coğrafya Eğitimi Temel Amaçları

2005-2006 yılından itibaren Lise 1. sınıflardan itibaren kademeli olarak uygulamaya sokulan 2011 yılında son şekli verilen yeni programda coğrafya öğretiminin amaçları çağdaş programlar esas alınarak yeniden düzenlenmiştir. Yeni programa göre coğrafya dersi öğretim programının genel amaçları başlığı altında Coğrafya Dersi Öğretim Programı ile öğrenci;

1. Coğrafyanın kavramsal ve kuramsal çerçevesini kavrayarak coğrafi bilginin oluşum sürecinde başvurulmuş araştırma ve sunum tekniklerini kullanır.
2. İnsan - doğa ilişkisi çerçevesinde coğrafi sorgulama becerileri kazanır.
3. Evrene ait temel unsurları yaşamla ilişkilendirir.
4. Doğa ve insan sistemlerinin işleyiş ve değişimini kavrar.
5. Yakın çevresinden başlayarak ülkesine ve dünyaya ait mekânsal değerlere (doğa ve insanın ürettikleri ve biriktirdikleri) sahip çıkma bilinci geliştirir.
6. Ekosistemin işleyişine yönelik sorumluluk bilinci geliştirir.
7. Doğa ve insan sistemlerinin ürettiği değerlerin uyumlu birlikteliği ve sürekliliği için mekânsal planlamanın önemini kavrayarak insan ve doğa kaynaklarının kullanımında "tasarruf bilinci" geliştirir.
8. Mekânsal süreçlerin yerel ve küresel etkileşim içinde olabildiğini irdeler.
9. Kalkınma süreçlerinin doğayla uyumlu kılınmasının önemini kavrar.
10. Doğal afetler ve çevre sorunlarını değerlendirerek korunma ve önlem alma yollarına yönelik uygulamalar geliştirir.
11. Ülkelerin oluşturdukları bölgesel ve küresel düzeyde etkin olan, çevresel, kültürel, siyasi ve ekonomik örgütlerin coğrafi açıdan uluslararası ilişkilerdeki rolünü kavrar.
12. Bölgesel ve küresel ilişkiler açısından Türkiye'nin konum özelliklerini kavrayarak sahip olduğu potansiyellerle coğrafi bir birikim ve sentez ülkesi olduğunun bilincine varır.
13. Coğrafi değerlerin "vatan bilincinin" kazanılmasındaki önemini özümser (MEB, 2011).

Yukarıda verilen 2011 coğrafya programının amaçlar kısmı incelendiğinde özellikle teknoloji kullanımının eğitim ve öğretime sokulması, çevre bilincinin verilmesi, öğrencinin sorgulama ve problem çözme vb. gibi yeteneklerinin geliştirilmesi, ekosistem bilincinin verilmesi, sürdürülebilir kalkınma, Türkiye'nin dünya ülkeleri arasındaki jeopolitik ve

jeostratejik öneminin ve kapasitesinin bilinmesi ve uluslararası ilişkilerde uluslararası organizasyonların önemi ve coğrafyanın günlük hayata uyarlanması gibi güncel konulara vurgu yaptığı görülmektedir.

2018 yılında uygulamaya konulan “Coğrafya Öğretim Programı”nda ise amaçlar şu şekilde belirtilmiştir;

- Okul öncesi eğitimi tamamlayan öğrencilerin bireysel gelişim süreçleri göz önünde bulundurularak bedensel, zihinsel ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini desteklemek
- İlkokulu tamamlayan öğrencilerin gelişim düzeyine ve kendi bireyselliğine uygun olarak ahlaki bütünlük ve öz farkındalık çerçevesinde, öz güven ve öz disipline sahip, gündelik hayatta ihtiyaç duyacağı temel düzeyde sözel, sayısal ve bilimsel akıl yürütme ile sosyal becerileri ve estetik duyarlılığı kazanmış, bunları etkin bir şekilde kullanarak sağlıklı hayat yönelimli bireyler olmalarını sağlamak
- Ortaokulu tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimsemiş, haklarını kullanan ve sorumluluklarını yerine getiren, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi”nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış bireyler olmalarını sağlamak
- Liseyi tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda ve ortaokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle, millî ve manevi değerleri benimseyip hayat tarzına dönüştürmüş, üretken ve aktif vatandaşlar olarak yurdumuzun iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunan, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi”nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bir mesleğe, yükseköğretime ve hayata hazır bireyler olmalarını sağlamak (MEB, 2018).

2.1.4.Türkiye’de Ortaöğretimde Coğrafya Öğretiminin Gelişim Süreci

Ortaöğretim seviyesinde coğrafya öğretimi öğrencilerin coğrafya öğretimi için sınıf dışındaki coğrafi gerçekleri değerlendirme ve kavrama, harita, şekil ve grafikler aracılığı ile bulunduğu çevrenin dışındaki coğrafi olayları kavrama insanla ortam arasındaki ilişkileri değerlendirme alışkanlıkların kazanılması olarak ele alınmaktadır.

MEB Ortaöğretim Coğrafya Öğretim Programında Coğrafya Öğretimi şu şekilde ifade edilmektedir;

“Hızla artan teknolojik gelişmeler, özellikle bilgi-iletişim alanlarında yaşanan değişim; yerel, bölgesel, ulusal ve küresel etkileşimleri artırmıştır. Bu anlamda, bazı coğrafi çalışmalarda ifade edildiği gibi “zaman-mekân yaklaşması” yaşanmaktadır. Yerel, bölgesel, ulusal ve küresel ölçekteki etkileşimler sadece beşerî süreçler açısından değil doğal süreçler açısından da söz konusudur. Günümüzde coğrafi bilgiler günlük hayatta daha yoğun olarak kullanılmaktadır. Örneğin Dünyanın herhangi bir yerinde oluşan çevre sorunları, farklı ölçeklerde birçok yerde etkisini hissettirebilmektedir. Farklı mekânsal ölçeklerdeki doğal ve beşerî süreçlerde yaşanan bu etkileşim ve değişimler dikkate alınarak Coğrafya Dersi Öğretim Programı güncellenmiştir. Programın güncellenmesi sürecinde bazı kavram ve konular elenmek suretiyle ya da eklenen sınırlayıcı açıklamalar yardımıyla programın yoğunluğu azaltılmış, ortaokuldan liseye geçişteki bütünlük pekiştirilmiş, alana ilişkin güncel gelişmeler ışığında üniteler ve kazanımlar gözden geçirilmiş, ihtiyaç duyulan yerlerde ünite ve kazanım sıralamasında değişiklikler yapılmıştır. Hayatımızın her alanında yer alan bilgi ve iletişim teknolojilerinin Coğrafya öğretiminde kullanımına ve kazanımların günlük hayatla ilişkisine yönelik vurgu arttırılmıştır”.

2.1.5. Türkiye’de Ortaöğretim Coğrafya Öğretim Programında Amaç

Coğrafya dersinin ortaöğretim öğretim programı içerisinde amaçları aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

“Liseyi tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda ve ortaokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle, millî ve manevi değerleri benimseyip hayat tarzına dönüştürmüş, üretken ve aktif vatandaşlar olarak yurdumuzun iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunan, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi”nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bir mesleğe, yükseköğretime ve hayata hazır bireyler olmalarını sağlamak.”

Bu amaçlar 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 2. maddesinde ifade edilen “Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları” ile “Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri” esas alınarak belirlenmiş olup okul öncesinden başlayan ve lise eğitimi ile devam eden seviyeler arası bütünleşme ve tamamlayıcılık ilkesine uygun olarak sürdürülmektedir.

Bu amaçlar aşağıdaki alt amaçları da bünyesinde barındırmaktadır.

- “Coğrafya biliminin temel kavram, kuram ve araştırma yöntemlerini kullanarak araştırmalar yapması ve sonucunu raporlaştırması,
- İnsan-doğa ilişkisi çerçevesinde coğrafi becerileri kazanması,
- Evrene ait temel unsurları hayat la ilişkilendirmesi,
- Doğal ve beşerî sistemlerin işleyiş ve değişimini kavraması,
- Yakın çevresinden başlayarak ülkesine ve dünyaya ait mekânsal değerleri anlama ve bu değerlere sahip çıkma bilinci geliştirmesi,
- Ekosistemin işleyişine yönelik sorumluluk bilinci kazanması,

- Doğa ve insanın uyumlu birlikteliği ve sürekliliği için mekânsal planlamanın önemini kavraması,
- Doğal ve beşerî kaynakların kullanımında “tasarruf bilinci” geliştirmesi,
- Doğal ve beşerî sistemlerin yerel ve küresel etkileşim içinde işleyişini anlamlandırması,
- Kalkınma süreçlerinin doğayla uyumlu kılınmasının önemini kavraması,
- Doğal afetler ve çevre sorunlarını değerlendirerek bunlardan korunma ve önlem alma yollarına yönelik uygulamalar geliştirmesi,
- Bölgesel ve küresel düzeyde etkin olan çevresel, kültürel, siyasi ve ekonomik örgütlerin uluslararası ilişkilerdeki rolünü kavraması,
- Coğrafi birikim ve sentez ülkesi olan Türkiye’nin bölgesel ve küresel ilişkiler açısından konum özelliklerini kavrayarak ülkesinin sahip olduğu potansiyelin bilincine varması,
- Coğrafi bilgilere sahip olmanın “vatan bilinci” kazanılmasındaki önemini kavraması,
- Türkiye’ nin yeni vizyonuna uygun olarak başta Türkiye ile yakın ilişkisi bulunan bölgeler ve ülkeler olmak üzere dünyadaki gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler hakkında bilgi sahibi olması amaçlanmaktadır” (MEB, 2018).

2.1.6. Türkiye’de Ortaöğretim Coğrafya Öğretim Programlarının Temel Eksenleri

Coğrafya dersi öğretim programı öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlara cevap verecek, Türk milli eğitiminin amaçları uygun çağın gerekliliği toplumsal düzen gelişimine hizmet edecek şekilde üç temel eksen üzerine kurulmuştur.

- Beceri
- Kavram
- Değer ve Tutum

Beceri, öğrencilerde öğretim süreci boyunca kazandırılması ve geliştirilmesi amaçlanan kabiliyetlerdir. “Coğrafya Dersi Öğretim Programı”nda coğrafyaya ait temel becerilerin kazandırılması temel amaçlardan birisidir. Kazandırılacak bu beceriler;

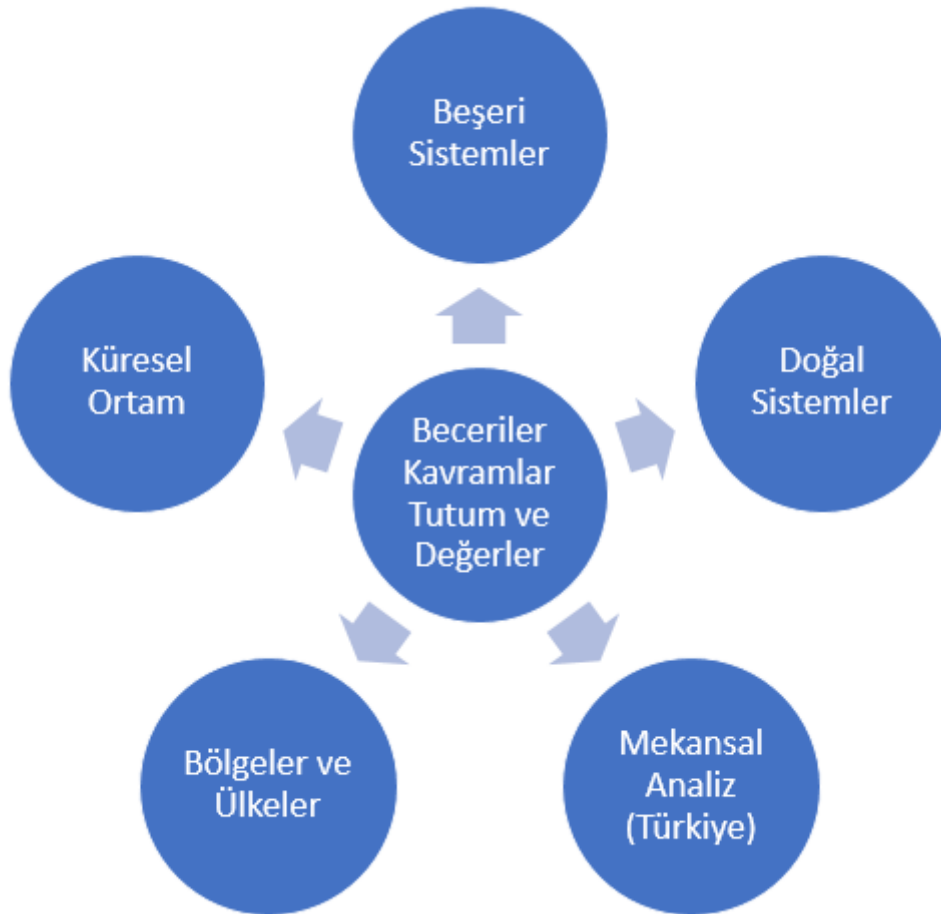
- Harita
- Gözlem
- Arazi çalışması
- Coğrafi sorgulama
- Tablo, grafik ve diyagramın hazırlanması ve yorumlanması
- Zamanı algılama,

- Değişim ve sürekliliği algılama ve
- Kanıt kullanmadır.

Tüm bu becerilerin yanında ortak beceri olan eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim ve empati, problem çözme, karar verme ve bilgi teknolojilerini kullanma becerisi de kazandırılmalıdır.

2.1.7. Türkiye’de Ortaöğretim Coğrafya Öğretim Programlarının Çatısı

Coğrafya dersi öğretim programının çatısını coğrafi kavramlar beceriler tutum ve değerler ile bunlara ait kazanımlar sağlayacak şekilde organize edilen coğrafi veriler ve uygulamalar doğal sistemler beceri sistemler mekânsal analiz Türkiye küresel ortam bölgeler ve ülkeler çevre ve toplum öğrenme alanları oluşturur.

Şekil 1. 2018 Coğrafya Dersi Öğretim Programı Çatısı

Coğrafya dersi öğretim programı için 9, 10, 11. sınıflarda iki saatlik zorunlu ve seçmeli coğrafya dersleri aşağıda belirtilen öğrenme alanlarına ait kazanımlardan oluşmaktadır (MEB, 2018).

Türk insanının hızla değişen dünyamızda doğal ortamla arasında ilişkiyi ulusal ve uluslararası boyutlarda algılaması, ortaya çıkan sorunların değerlendirilmesi açısından coğrafya öğretiminin ilkökul çağından başlayarak üniversiteye kadar, günün ihtiyaçlarına uygun olacak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Öğretim programların hazırlanış tarzı Tanzimat'tan başlayarak, günümüze kadar tam olarak esaslı bir değişiklik geçirmemiştir. 1941-1981 dönemi gerçekten de ülkemizde coğrafya öğretim eğitiminin gelime çağı olmuştur. Bilindiği gibi 1. Türk Coğrafya Kongresi 1941 yılında yapılmıştır. Bu coğrafya kongresi günümüze kadar Türkiye'de toplanan ilk ve son coğrafya kongresidir. Kongre gündeminde ele alınan konulardan biri de coğrafya öğretim programların hazırlanışı ile ilgilidir (Şahin 2003, s.83).

Müfredat programlarının hazırlama veya hazırlanmış programları değiştirme işli, daima milli eğitim bakanlığı tarafından yapılmıştır. Sözü edilen öğretim programları “Müfredat programları” olarak da adlandırılır. Diğer öğretim programları gibi coğrafya programı da aynen adlandırılmıştır.

Müfredat programlarının hazırlanması da esas alınacak program modeli ve program hazırlanırken göz önünde bulundurulacak esaslar, milli eğitim bakanlığı (MEB) Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı TTKB 14.7.2005 tarih ve 198 sayılı TTK kararı ile belirlenmiştir.

Daha sonra taslak coğrafya dersi öğretim programıyla ilgili değerlendirmeler dikkate alınarak, güncellenmiş coğrafya dersi öğretim programı 17.7.2017 tarihinde kabul edilip yürürlüğe girmiştir (MEB, Tebliğler Dergisi: 2718). Son olarak 26 Sayılı 19 Ocak 2018 tarihli taslak tamamlanarak coğrafya öğretim programı yayınlanmıştır. Çalışmamızda son hali incelenmiştir (MEB, 2018).

2.1.8. Türkiye’de Ortaöğretim Coğrafya Öğretim Programı

Eğitim sürecinin temel unsurlarından biri olan öğretim programı, belirli derslere ilişkin öğretme-öğrenme süreçlerinin tüm etkinliklerini içerir (Varış, 1988). Türkiye’de coğrafya öğretim programı 1924 yılından itibaren belli bir düzenleme yapıldıktan sonra 1934

yılından başlayarak çeşitli aralıklarla yenilenmeye veya değişime tabi tutulmuştur. Bu değişim yılları şöyle sıralanmaktadır; 1924, 1934, 1942, 1957, 1971, 1973, 1982, 1983, 1992 ve en son olan 2005, 2011, 2017 ve 2018 yılında değişen öğretim programıdır (Kaya, 2012; MEB;2011; MEB, 2018). Yukarıda sıralanmış olan öğretim programları, ağırlıklı olarak öğretmen merkezli, öğrenciyi pasifleştiren, ezberciliğe yönlendiren yaklaşımlarla ele alınarak hazırlanmıştı. Bunun sonucu olarak da eğitim-öğretimden beklenen sonuçlar elde edilememiştir. Bu nedenle daha çağdaş, öğrenciyi aktif tutan, ezbercilikten uzaklaştıran, bilgileri kalıcı şekilde öğreten, yapıcılığı ve yaratıcılığı teşvik eden yeni programların yapılması zorunlu hale gelmiştir (Şahin, 2006). Bu gibi eksikler tespit edilerek MEB tarafından komisyonlar kurularak yeni program yapılmıştır.

2017 Coğrafya dersi programı; program geliştirme modeli, program tasarımı yaklaşımı, dayandığı eğitim felsefesi ve öğrenme kuramı açısından bir değişiklik getirmemiştir. Program bu açılardan 2005 programındaki durumunu korumuştur. . 2011 ve 2014 yıllarında yapılan güncellemelerde, 2005 programının yapısı korunmuştur (Demiralp, 2017, s.534). Son olarak 2018 yılında değişen öğretim programı uygulanmaktadır.

Eğitim ve öğretimde çağdaş normların yakalanmasına yönelik olarak geliştirilen yeni programlar eski programların birçok öğelerini içermekle birlikte yakın zamanda yapılan değişiklikler kısmi değişiklikler barındırırken diğer uzun süre sonunda yapılan değişiklikler dönemin eğitim politikalarına uygun olarak reform niteliğindeki programlardır.

Coğrafya öğretimi, 2005-2006 öğretim yılında itibaren 4 yıla çıkarılması ve bir yıllık yabancı dil hazırlık dönemi olan okulların hazırlık sınıflarının kaldırılması nedeniyle 9, 10, 11 ve 12. sınıf olmak üzere dört yıla yayılmış ve 9. ve 10. sınıflarda tüm ortaöğretim okullarında mecburi olarak okutulmuştur. Öğrenme alanları, kazanımlar ve öğretim etkinliklerine dayalı olarak düzenlenmiş olan coğrafya dersi öğretim programında, belirlenmiş kazanımlara yönelik konu sıralaması yapılmamıştır. Kazanımlar ardışık olarak ele alınmıştır. Programda kazanımların öngördüğü bir içerik sınırlaması söz konusudur. Bunun sonucunda programda ünite ve bu ünitelere ait alt başlıklar bulunmamaktadır. Bunun birlikte sınıflara göre coğrafya dersinin adı fiziki, beşeri, bölgeler vb. olarak değişmemektedir. Çünkü dersler ayrı ayrı fiziki, beşeri ya da bölgeler coğrafyası konularını içerecek şekilde değil, bunların her birini belli oranda kapsayacak şekilde 5 farklı öğrenme alanından meydana gelmektedir. Bunun sonucunda öğrenciler ortaöğretim boyunca bütün

sınıflarda coğrafya derslerinde fiziki, beşeri, ülkeler ve bölgeler coğrafyası konularını görmektedir.

Programda bütün sınıflar için; içinde kazanımlar, etkinlik örnekleri ve açıklamaları bulunan 6 farklı öğrenme alanı yer almaktadır. Bunlar:

- Doğal Sistemler,
- Beşeri Sistemler,
- Mekânsal Açıdan Bir Sentez: Türkiye,
- Küresel Ortam Bölgeler ve Ülkeler
- Coğrafi Beceriler ve Uygulama Alanları

Bu alanlardan “Doğal Sistemler” fiziki, “Beşeri Sistemler (Çevre ve Toplum)” beşeri coğrafya konuları ve insan çevre etkileşimi işlerken “Mekânsal Açıdan Bir Sentez: Türkiye” öğrenme alanı ise önceki iki alanda verilenlerin Türkiye’ye bir uygulaması şeklindedir. Geri kalan iki öğrenme alanından birincisi olan “Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler” alanı dünya bölgeler ve ülkeler coğrafyası konularını içermektedir. Öğretmen, adı geçen öğrenme alanlarındaki kazanımlara ulaşmak için öğrencilerin ve çevrenin durumuna göre her etkinlik için ayrılan ders saatlerinde değişiklik yapabilme inisiyatifine sahiptir.

Programa bakıldığında bilgilerin öğrencilere direk olarak verilmesi ve ezberletilmesinden ziyade edindikleri bilgi ve becerileri günlük hayatta karşılaştıkları problemlerin çözümünde kullanabilmelerinin hedeflendiği anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda coğrafya öğretim programında, eleştirel düşünme becerisi, yaratıcı düşünme becerisi, iletişim ve empati becerisi, problem çözme becerisi, karar verme becerisi, bilgi teknolojilerini kullanma becerisi, Türkçe’yi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisi, girişimcilik becerisi gibi genel becerilerin yanı sıra, coğrafya dersine ait harita becerileri, gözlem becerisi, arazi çalışma becerisi, coğrafi sorgulama becerisi, tablo, grafik ve diyagram hazırlama ve yorumlama becerisi, zamanı algılama becerisi, değişim ve sürekliliği algılama becerisi ile kanıt kullanma becerisi yer almaktadır. Öğretmenin bu belirtilen becerileri geliştirmeye gayret göstermesi tavsiye edilmektedir.

Yeni programın getirdiği en önemli farklılıklardan biri de coğrafya öğretim sürecinin nasıl değerlendirileceği ile ilgili yeni yaklaşımlar içermesidir. Buna göre öğrenci; görüşme (mülakat), gözlemler, sözlü sunum, projeler, araştırma raporları, öz değerlendirme formları, dereceli puanlama anahtarı, öğrenci ürünleri (portföy), kavram haritaları, tutum

ölçekleri, çoktan seçmeli testler, açık uçlu, kısa ve uzun cevaplı sorular gibi değerlendirme kriterlerinden kendine en uygun olanlarda değerlendirilme yoluna gidilmelidir.

2018 yılında yürürlükte olan programa göre öğrenme alanları üniteler olarak adlandırılmaktadır. 9.-12. Sınıfların tümünde uygulanan coğrafya öğretim programı aşağıdaki üniteleri içermektedir.

- Doğal Sistemler
- Beşerî Sistemler
- Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler
- Çevre ve Toplum
- Mekansal Açından Bir Sentez:Türkiye

2.1.8.1.Türkiye Ortaöğretim Kurumlarında Ders Saatlerinin Dağılımı.

2016-2017 eğitim ve öğretim yılının başından itibaren hazırlanan “Coğrafya Öğretim Programı” 2011 yılından beri uygulanmakta olan mevcut öğretim programında; öğrenme-öğretme teori ve yaklaşımlarındaki yenilik ve gelişmeler doğrultusunda çağın gerekliliklerini, ferdin ve toplumun değişen ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yenilenmiş olup 2718 sayılı (2017 Temmuz/Ek) Tebliğler Dergisinde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bu programa göre tüm liselerde öğrenciler önceki programda olduğu gibi 9. sınıflarda ortak dersleri almakta, alanlara 10 sınıftan itibaren ayrılmaktadır. Genel ve Anadolu Liselerindeki Fen Bilgisi ve Yabancı Diller alanında olan bir öğrenci coğrafya dersini 9 ve 10. sınıflarda zorunlu ortak ders olarak haftada 2 saat olarak almakta, 11 ve 12. sınıflarda ise seçmeli ders olarak haftada yine 2 saat olarak alabilmektedir. Sosyal Bilgiler alanındaki bir öğrenci ise coğrafya dersini 9. sınıfta haftada 2 saat olarak zorunlu ortak ders olarak almakla birlikte, 10, 11 ve 12. sınıflarda ise alan dersi olarak haftada 4'er saat olarak alması planlanmıştır. Türkçe-Matematik alanı öğrencileri 9. sınıfta coğrafya dersini yine zorunlu ortak ders olarak haftada 2 saat olacak şekilde almakla birlikte 10. sınıfta haftada 4 saat, 11 ve 12. sınıfta ise haftada 2 saat olarak alması hedeflenmiştir. Fen Liselerinde coğrafya dersleri 9. sınıfta diğer liseler gibi haftada 2 saat olarak zorunlu ortak dersler arasında okutulmakla birlikte 10, 11 ve 12. sınıflarda ise diğer okullardan farklı olarak haftada 2 saat olacak şekilde seçmeli dersler arasında verilecektir.

Tablo 2’de 2005-2011 yılları arasında uygulanan öğretim programına göre kazanım sayıları yer almaktadır. Ortaöğretim boyunca coğrafya derslerinde “Doğal Sistemler” öğrenme alanına ilişkin 29 kazanım bulunurken “Beşeri Sistemler” öğrenme alanına ilişkin 24 kazanım, “Mekânsal Bir Sentez: Türkiye” öğrenme alanına ilişkin 42 kazanım, “Küresel Ortam: Ülkeler ve Bölgeler” öğrenme alanına ilişkin 21 kazanım ve “Çevre ve Toplum” öğrenme alanına ilişkin 31 kazanım ile tüm öğrenme alanlarına ilişkin 147 kazanım bulunmaktadır. Yıllar itibariyle öğretim programında köklü değişiklikler olmamıştır. Bu nedenle 2009 yılında 2 kazanım azalmış 2011 yılında ise tekrar 147 kazanıma çıkarılmıştır.

Tablo 2.

2005-2011 yılları arasında uygulanan Coğrafya Öğretim Programı Kazanım Sayıları

2005 Yılı Coğrafya Dersi Öğretim Programı Kazanım Dağılımı					
Öğrenme Alanı	9.	10.	11.	12.	Toplam
	Sınıf	Sınıf	Sınıf	Sınıf	
Doğal Sistemler	15	7	4	3	29
Beşeri Sistemler	3	10	7	4	24
Mekânsal Bir Sentez: Türkiye	7	13	10	12	42
Küresel Ortam: Ülkeler ve Bölgeler	3	3	6	9	21
Çevre ve Toplum	3	3	14	11	31
Toplam	31	36	41	39	147
2009 Yılı Coğrafya Dersi Öğretim Programı Kazanım Dağılımı					
Öğrenme Alanı	9.	10.	11.	12.	Toplam
	Sınıf	Sınıf	Sınıf	Sınıf	
Doğal Sistemler	15	6	3	3	27
Beşeri Sistemler	3	9	7	4	23
Mekânsal Bir Sentez: Türkiye	2	17	12	15	46
Küresel Ortam: Ülkeler ve Bölgeler	3	3	7	6	19
Çevre ve Toplum	3	3	15	9	30
Toplam	26	38	44	37	145
2011 Yılı Coğrafya Dersi öğretim Programı Kazanım Dağılımı					
Öğrenme Alanı	9.	10.	11.	12.	Toplam
	Sınıf	Sınıf	Sınıf	Sınıf	
Doğal Sistemler	15	6	3	3	27
Beşeri Sistemler	3	10	7	4	24
Mekânsal Bir Sentez: Türkiye	2	18	12	15	47
Küresel Ortam: Ülkeler ve Bölgeler	3	3	7	6	19
Çevre ve Toplum	3	3	15	9	30
Toplam	26	40	44	37	147

Kaynak: Ortaöğretim Coğrafya Öğretim Programı 2005 yılı güncellemesi http://mjer.penpublishing.net/makale_indir/717; Çomak ve İncegörü (2012). Coğrafya Dersi Öğretim Programının Kazanım saatlerine Göre Değerlendirilmesi, *Marmara Coğrafya Dergisi* 26

s.287-301. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/3309> Ortaöğretim Coğrafya Öğretim Programı; Ortaöğretim Coğrafya Öğretim Programı 2011 güncel hali http://bilgiyoluyayincilik.com/mufredat/2015-2016_ogretim_donemi_9-12.sinif_cografya_mufredati.pdf

Türkiye’de 2017 yılında taslağı hazırlanarak 2018 yılı itibariyle ortaöğretimde uygulanan öğretim programına ilişkin kazanımlar da Tablo 3’de yer almaktadır.

Tablo 3.

2018 Yılı Coğrafya Dersi öğretim Programı Kazanım Dağılımı

Üniteler	9.Sınıf	10.Sınıf	11.Sınıf	12.Sınıf		Toplam	
	Haftalık 2 Saat	Haftalık 2 Saat	Haftalık 2 Saat	Haftalık 4 saat	Haftalık 2 Saat	Haftalık 4 saat	Haftalık 2 Saat
Doğal Sistemler	13	17	2	4	1	2	33
Beşeri Sistemler	4	12	15	20	12	17	43
Küresel Ortam: Ülkeler ve Bölgeler	3	1	7	9	9	11	20
Çevre ve Toplum	2	4	5	7	2	4	13
Toplam	22	34	29	40	24	34	109

Kaynak: MEB (2018). Ortaöğretim coğrafya öğretim programı, <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/2018120203724482-Cografya%20dop%20pdf.pdf>

2018 yılı Coğrafya Öğretim Programı kazanım sayılarının bulunduğu Tablo 3’e göre 9-12. Sınıflarda görülen coğrafya öğretim programında öğrenme alanı yerine ünite kavramı kullanılmıştır. “Mekansal Bir Sentez: Türkiye” öğrenme alanı ise ünite olarak programda yer almamakta ve kazanım sayısında bir azalış bulunmaktadır. Ders programı haftalık 2 saat olarak uygulanmakta iken 11 ve 12. Sınıflarda bölüm/branş bazında değişiklikler bulunmakta olup haftalık 4 saat olarak işlenmektedir.

Ders dağılımlarına ilişkin tablo aşağıda yer almaktadır (Tablo 4).

Tablo 4.

2018 Yılı Coğrafya Dersi Öğretim Programı Ders Saatlerine Göre Dağılımı

Ünite/Öğrenme Alanı/Sınıflar	9. sınıf	10. sınıf	11. sınıf		12. sınıf	
			Haftalık 2 Saat	Haftalık 4 Saat	Haftalık 2 Saat	Haftalık 4 Saat
Doğal Sistemler	47	36	4	12	2	12
Beşeri Sistemler	15	24	41	76	33	82
Küresel Ortam: Ülkeler ve Bölgeler	5	4	17	40	31	38
Çevre ve Toplum	5	8	10	16	6	12

Tablo 4’de yer alan haftalık ders saati dağılımından da anlaşılacağı üzere Coğrafya dersini haftada 2 saat olarak uygulayan ortaöğretim kurumlarında (9. Sınıf ve 10. Sınıfta tüm ortaöğretim kurumlarında 2 saat olarak uygulanmaktadır. Lise türü ve alan ayrımına göre haftalık ders saati değişme göstermektedir.) 9. Sınıfta 72 saat 10. Sınıfta 72 saat olarak uygulanmaktadır. Haftalık 2 saat olarak uygulanan 11 ve 12. Sınıfta 72, 4 saat olarak uygulayan ortaöğretim kurumların 144 saat coğrafya öğretimi verilmektedir.

2.1.8.2. Türkiye’de Ortaöğretim Coğrafya Derslerinde Kullanılan Araç ve Gereçler

Coğrafya öğretiminin temel problemlerinden birisi konular işlenirken soyut olan kavramları somut hale getirememedir. Bu yüzden de konuları öğrenen tarafından anlaşılır hale gelmesi zorlaşmaktadır araç ve gereçleri konu anlaşılır olması önemli bir fonksiyondur. Çünkü araç ve gereçler öğrencinin ilgisini çekmek ve kalmaz duyu organları da hitap ederek kalıcılık etkisini gösterir. Coğrafya dersinde araç ve gereçlerin yardımı ile bir olay görsel hale getirmek olayı rasyonel şekilde bir açıklamaktır. Dünyanın yuvarlaklığı öğrenci için soyut bir kavram olmaktadır hâlbuki küre bu kavrama somutlaştırarak öğrencinin dünya ile ilgili Diğer kavramları öğrenmesini kolaylaştırır. Çünkü araç ve gereçler öğrencinin ilgisini çekmekte kalmaz duyu organlarına da hitap ederek kalıcılık etkisini gösterir (Güngördü, 2002, s.1 16).

Eğitim ve öğretimi kolaylaştıran ve etkin hale gelmesini sağlayan, daha iyi bir öğrenme ve öğretme ortamı sunan tüm öğretim ilke ve metotlar, sınıf ve laboratuvarlar, araç-gereç ve öğretmenler birer eğitim aracı olarak değerlendirilebilirken, bu bölümde araç ve gereçlerle, ders ortamında daha iyi bir eğitim ve öğretim sunmak için kullanılan malzemeler kastedilmektedir.

Coğrafya derslerinde kullanılan araç ve gereçler Türkiye şartları düşünüldüğünde genel olarak;

- Coğrafya ders kitapları,
- Haritalar,
- Atlaslar,
- Küreler,
- Maketler
- Fotoğraflar
- Grafikler
- Tablolar
- Kesitler
- Diyagramlar
- Koleksiyonlar
- Bilgisayar
- Tepegöz/Projeksiyon
- Akıllı Tahta
- Televizyon/Video
- Diğer araç ve gereçler (Doğanay, 1993).

Coğrafya öğretiminde en çok kullanılan araç sırasıyla yazı tahtası, haritalar, küreler, atlaslardır, grafik ve şekiller ve dergi ve broşürlerdir. Okullarda coğrafya laboratuvarları olmadığından su, toprak hava gibi unsurlarla ilgili basit deneyler yapmaya yarayan aletler de kullanılmamaktadır. Bu problem yeni hazırlanan coğrafya programında da göze çarpmakta ve bu programda laboratuvar ortamında yapılacak deneyleri içeren bir etkinlik örneğine rastlanmamaktadır.

Aslında bu durum Türkiye'deki coğrafya biliminin algılanışıyla doğrudan ilgilidir. Coğrafyanın laboratuvarının yalnız doğa olduğu ve yine coğrafyanın sadece sosyal bir bilim olduğu ve sosyal bilimlerin laboratuvar gerektirmediği şeklindeki yanlış algılayış, coğrafyayı laboratuvarız ve deneysiz bırakmıştır. Aslında şu anda okullarda bir coğrafya laboratuvarı olsa bile sınıf mevcutlarının aşırı kalabalık olması bu laboratuvarların etkin kullanımı ve faydalı olabilmesi üzerindeki en önemli engeldir. Bu açıdan yapılması gereken en önemli iş sınıf mevcutlarının azaltılmasıdır.

2.1.9. Türkiye’de Ortaöğretim Kurumlarında Okutulan Coğrafya Ders Kitapları

Coğrafya öğretiminde coğrafya ders kitapları MEB'in belirlediği kriterlere göre yazılmakta ve Talim Terbiye Kurulunun onayına sunulmaktadır. Bu kitaplardan belirlenmiş şartları taşıyanlar kuruldan 5 yıllığına kullanılmak üzere onay almakta ve isimleri tebliğler dergisinde yayınlanarak kullanılmaya başlanmaktadır. Kitapların yazımında 1991 öncesi ve sonrasında farklı uygulamalar mevcuttur.

1991 yılı öncesi tüm kitaplar MEB tarafından belirlenen yazarlar ve komisyonlar tarafından tek elden yazılarak MEB yayın evi tarafından basılmakta ve tüm okullarda her sınıf için sadece 1 adet olan bu kitaplar okutulmaktaydı. Bu kitapların maddi açıdan en az maliyet getirecek şekilde hazırlanmış olması düşük kaliteli, renksiz, çekiciliği olmayan ve kullanışsız coğrafya kitaplarının uzun yıllar ilk ve ortaöğretimde okutulmasına neden olmuştur.

Öğretmenlerin ve okulların kitap seçme hakkının olmadığı monotonluğu getiren ve rekabet ortamı oluşturulmasını engelleyen bu sistemin 1991-1992 öğretim yılından itibaren kaldırılması ile birlikte kitaplar, MEB yazarları dışında farklı yazarlar tarafından da yazılmaya, özel basım evleri tarafından da basılmaya başlanmıştır. Bu dönemde önceki döneme göre nispeten daha rekabetçi bir ortam doğmuş, öğretmen ve okullar okutacakları kitapları kendilerinin seçme imkânına kavuşmuştur. Ancak bu sistemin de ortaöğretim coğrafya eğitimi için gerekli olan uluslararası standartlarda kitapların piyasaya çıkmasını sağladığı söylenemez. Bu durum üzerinde; kitapların konu sistemine göre hazırlanmış olması, müfredat dışına çıkılmasına izin verilmemesi, ülkenin ekonomik durumundan dolayı kitapların ucuz olmasına çalışılması, kitapların hazırlanmasında bir veya iki kişinin görev alması, bu kişilerin bütün coğrafya dalları ile ilgili uzman olamayacağından hataların yapılması, kitapların hazırlanmasında sanat editörü, fotoğrafçı, dizayn editörü, foto editörü, editöryal grup gibi uzman bir ekibin değil sadece yazar ve yayınevi ikilisinin görev alması gibi faktörler etkilidir. Bu uygulamanın sonucunda eski sistemden farklı olarak daha renkli fakat içerik açısından aynı, aynı konuları ve alt başlıkları içeren, öğrencileri araştırmaya yöneltmeyen, konularla ilgili daha ayrıntılı bilgiye ulaşma yollarını göstermeyen, her şeyden önce pedagojik olarak öğrencilerin kullanımına uygun olmayan tekdüze kitapların kullanımına devam edilmiştir.

Türkiye’de coğrafya ders kitapları MEB tarafından ücretsiz olarak verilmektedir. Bunlardan 9. sınıf coğrafya ders kitabı 2015-2016 eğitim- öğretim yılından itibaren 5 yıllık

süreyle öğretime sunulmuştur. 10. sınıf coğrafya ders kitabı ise 2016-2017 eğitim-öğretim yılından itibaren 5 yıllık süre için okutulmasına izin verilmiştir. 11. sınıf coğrafya ders kitabı ise 2012-2013 yılından itibaren 5 yıllık süre için okutulurken, 12. sınıf coğrafya ders kitabı ise 2015-2016 yılından itibaren 5 yıllık süre için okutulmasına karar verilmiştir (<http://mevzuat.meb.gov.tr/>).

Türkiye’de de coğrafya ve coğrafya içerikli konular 1. sınıftan 12. sınıfa kadar farklı ders kitaplarıyla işlenmektedir. “Coğrafya” adlı dersler 9. sınıfta başlamaktadır. Ortaokulda “Sosyal Bilgiler” dersi, ilkokulda ise “Hayat Bilgisi” ve Fen Bilgisi” dersleri içinde coğrafya konuları yer almaktadır (Tablo 5).

Tablo 5.

Türkiye’de Sınıflara Göre Coğrafya ve Coğrafya İçerikli Ders Kitaplarının Dağılımı

Ders Kitapları	Sınıf
“Hayat Bilgisi”	I
“Hayat Bilgisi”	II
“Hayat Bilgisi”	III
“Fen Bilgisi”	IV
“Sosyal Bilgiler”	V
“Sosyal Bilgiler”	VI
“Sosyal Bilgiler”	VII
“Sosyal Bilgiler”	VIII
“Coğrafya”	IX
“Coğrafya”	X
“Coğrafya”	XI
“Coğrafya”	XII

2.1.9.1. 9. Sınıf Coğrafya Dersi Kitap İçeriği

Prof. Dr. Serhat ZAMAN editörlüğünde ve İsmail ÖZDOĞAN Kenan TÜRKEZ ve Mutlu KARAKOÇ tarafından yazılan 9. Sınıf ders kitabı Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 03.07.2017 gün ve 10166454 sayılı yazısı ile eğitim aracı

olarak kabul edilmiş, Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 26.05.2017gün ve 7680046 sayılı yazısı ile birinci defa 1.357.120 adet basılmıştır. Ek-2’de kitaba ilişkin ön kapak resmi bulunmaktadır. Kitaba (<http://www.eba.gov.tr/ekitap?icerik-id=4810#collapseThree>) adresinden erişilebilmektedir.

Coğrafya öğretim programında da belirtildiği üzere 10. Sınıf ders kitabı “Doğal Sistemler”, “Beşeri Sistemler”, “Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler” ve “Çevre ve Toplum” ünitelerinden oluşmaktadır. “Doğal Sistemler” ünitesinin birinci bölümünde insan-doğa etkileşimi ve coğrafya ile ilişkisi, coğrafya biliminin sınıflandırılması, coğrafya biliminin tarihsel gelişimi ele alınmıştır. İkinci bölümde yerküre ve hareketleri ve iklim kuşakları incelenmiştir. Üçüncü bölümde koordinat sistemi ve Türkiye’nin koordinat sistemindeki konumu üzerinde durulmuştur. Dördüncü bölümde haritalar tanımlanmış ve harita kullanımı üzerinde durulmuştur. Beşinci bölümde atmosfer incelenmiş ve iklimlerin oluşumu ile birlikte Türkiye ikliminin unsurları ele alınmıştır.

“Beşeri Sistemler” ünitesi tek bölüm halinde insanların yaşadığı çevrenin (yerleşim yerlerinin) dağılışı, yeryüzündeki yükselti, ova ve su yataklarının dizilişi ve bunların aralarındaki ilişki kentleşme ve kırsal yerleşimi bakımından değerlendirilmiş ve Türkiye’deki yerleşim birimlerinin oluşumu ve sınıflandırılması ele alınmıştır.

“Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler” ünitesi yine tek bölüm halinde düzenlenmiş olup bölgeler, ülkeler, şekilsel ve fonksiyonel olarak bölge kavramlarının coğrafi unsur olarak ele alınışı ve bölge sınırlarının nasıl belirlendiği konuları üzerinde durulmuştur.

“Çevre ve Toplum” ünitesinde de bir bölüm altında ele alınan konular doğal sistem ve insan ilişkisi, insanın doğa üzerindeki değişim ve tahribatı, atmosfer, hidrosfer, litosfer ve biyosfer üzerindeki insan etkisi ele alınmıştır. Ek-9’te coğrafya ders kitabı içeriği tüm alt başlıklar düzeyinde gösterilmiştir.

2.1.9.2. 10. Sınıf Coğrafya Dersi Kitap İçeriği

Prof. Dr. Cemalettin ŞAHİN editörlüğünde Cem ERDEBİL, Raşit DÜZGÜN, Ahmet Emrah SİYAVUŞ, ve Fikret YILMAZ tarafından yazılan 10. Sınıf ders kitabı Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulunun 20.06.2017 gün ve 9506050 sayılı yazısı ile eğitim aracı olarak kabul edilmiş, Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 26.05.2017gün ve 7680046sayılı yazısı ile birinci defa 85.718 adet basılmıştır. Ek-3’te kitaba ilişkin ön kapak

resmi bulunmaktadır. Kitaba (<http://www.eba.gov.tr/ekitap?icerik-id=4812#collapseThree>) adresinden erişilebilmektedir.

Yukarıda ders programlarında da belirtildiği üzere “Doğal Sistemler”, “Beşeri Sistemler”, “Mekansal bir Sentez: Türkiye” ve “Çevre ve Toplum” üniteleri 10. Sınıf ders kitabı ünitelerini oluşturmaktadır. “Doğal Sistemler” ünitesinde yeryüzü şekilleri, kayaçların yapısı, oluşumu, su kaynakları, su kaynaklarının yeryüzündeki dağılımı, Toprağın oluşumu ve yapısı ve bitki örtüsü işlenirken “Beşeri Sistemler” ünitesinde nüfus, Türkiye ve dünya nüfusu, nüfus dağılımı, göç olgusu ve nedenleri işlenmiştir. “Mekansal Bir Sentez Türkiye” ünitesinde Türkiye’nin coğrafi konumu ve etkileri Türkiye nüfusunun yapısal özellikleri, Türkiye’de nüfusun tarihsel gelişimi ve Türkiye’de yaşanan nüfus değişimi ve göç konusu işlenmiştir. “Çevre ve Toplum” ünitesinde Ulaşım Araçları ve doğal afetler konusu işlenmiştir. Ek-10’da detaylı olarak ünite ve konu başlıkları bulunmaktadır.

2.1.9.3. 11. Sınıf Coğrafya Dersi Kitap İçeriği

Prof. Dr. Serhat ZAMAN editörlüğünde ve Kenan TÜRKEZ Mutlu KARAKOÇ Nurullah BALŞEN Tolga PEKTAŞ tarafından yazılan 11. Sınıf ders kitabı Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulunun 28.05.2018 gün ve 78 sayılı kararı ile ders kitabı olarak kabul edilmiş, Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 03.07.2018 gün ve 12720148 sayılı yazısı ile birinci defa 223.879 adet basılmıştır. Ek-4’te kitaba ilişkin ön kapak resmi bulunmaktadır. Kitaba (<http://www.eba.gov.tr/ekitap?icerik-id=6340#collapseThree>) adresinden erişilebilmektedir.

Coğrafya öğretim programında da belirtildiği üzere 11. Sınıf ders kitabı “Doğal Sistemler”, “Beşeri Sistemler”, “Mekansal bir Sentez: Türkiye” ve “Çevre ve Toplum” ünitelerinden oluşmaktadır. 11. sınıf coğrafya ders kitabında “Doğal Sistemler” ünitesinin tek bölüm olarak hazırlanmış ekosistem kavramına değinilmiş olup ekosistemin unsurları, biyoçeşitlilik, madde ve enerji dönüşümü, besin zinciri konuları ele alınmış ve son olarak su ekosistemi olarak denizlerdeki hayat ele alınmıştır.

“Beşeri Sistemler” ünitesi dört bölüm halinde işlenmiş olup birinci bölümde nüfus kavramı ele alınmış, nüfus politikaları ve Türkiye nüfusunun geleceği hakkındaki projeksiyonlardan bahsedilmiştir. İkinci bölümde bu nüfusun yerleşmeleri ele alınmış ve köy-kent ve insan ilişkisi ele alınmıştır. Üçüncü bölümde ise köy-kent nüfusunun geçim kaynakları üzerinden ekonomik faaliyetler ve doğal kaynaklar ele alınarak üretim faktörleri ile ilişkileri ve

tüketim ele alınmıştır. Dördüncü bölümde ise tüm bunların bileşkesi olarak Türkiye Ekonomik Coğrafyası ele alınmış olup tarımsal ekonomi, yer altı kaynakları ve sanayi sektörünün coğrafyası işlenmiştir.

“Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler” ünitesi iki bölüm halinde düzenlenmiştir. Birinci bölümde Dünyadaki ilk kültürel merkezler, dünya, Türkiye ve Anadolu özelinde kültürel coğrafya öğeleri incelenmiştir. İkinci bölümde ise küreselleşmenin dünya üzerindeki etkileri incelenmiş ve turizm, sanayi ve ekonomik etkileri özel olarak incelenmiş ve uluslararası örgütler ele alınmıştır.

“Çevre ve Toplum” ünitesinde de bir bölüm altında ele alınan konular; “Çevre Sorunları ve Türleri”, “Madenler Ve Enerji Kaynaklarına Ait Kullanımının Çevresel Etkileri”, “Doğal Kaynak Kullanımının Çevresel Etkileri”, “Arazi Kullanımının Çevresel Etkileri”, “Küresel Çevre Sorunları”, “Doğal Kaynakların Sürdürülebilir Kullanımı” şeklindedir. Ek-11’de coğrafya ders kitabı içeriği tüm alt başlıklar düzeyinde gösterilmiştir.

2.1.9.4. 12. Sınıf Coğrafya Dersi Kitap İçeriği

12. sınıf ders kitabına ilişkin görsel Ek-5’te yer almaktadır. Ders Kitabı Hasan Özdemir editörlüğünde ve Mehmet BARANAYDIN tarafından yazılmıştır. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 25.05.2015 tarihli ve 34 sayılı (ekli listenin 86. sırasında) kararıyla 2016 - 2017 öğretim yılından itibaren 5 (beş) yıl süreyle ders kitabı olarak kabul edilmiştir. Lider Basım Yayın tarafından yayına hazırlanmıştır. Kitaba (<http://www.eba.gov.tr/ekitap?icerik-id=4394#collapseThree>) adresinden erişilebilmektedir.

12. sınıf coğrafya ders kitabında “Doğal Sistemler” ünitesinde “Ekstrem Doğa Olayları” ve “Küresel İklim Değişiklikleri” ele alınmıştır. Ekstrem doğa olayları bölümünde “Astronomi”, “Meteoroloji” ve “Jeoloji ve Jeomorfoloji” kaynaklı ekstrem olaylar incelenmiştir.

“Beşeri Sistemler” ünitesinde Şehir ve ekonomi ilişkisi, Türkiye’nin fonksiyonel olarak bölümlenmesi ve bu bölümlenmedeki ekonomik faaliyetler, hizmet sektörü, küresel ekonomik faaliyetler olan ihracat ve ithalat işlemleri ve turizm konusu ele alınmıştır.

“Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler” ünitesinde iki bölüm halinde jeopolitik konum ve ülkeler arası ilişkiler ele alınmıştır. Jeopolitik konumda okyanus ve kıtaların konumu ve tarihsel değişimi ile Türkiye’nin jeopolitik konumu ele alınmıştır. Ülkeler arası ilişkilerde

ise 9-10-11. Sınıfta ele alınan uluslararası ekonomik ilişkiler, diplomasi ve diğer ülkeler üstü ilişkilere değinilmiş olup enerji politikalarının karşılaştırılması, gelişmiş ülkelerin ekonomik ilişkileri ve son olarak çatışma bölgeleri ele alınmıştır.

“Çevre ve Toplum” ünitesinde ise “Çevre Sorunlarının Çözümüne Yönelik Yaklaşımlar” ülkelerin ve ülkeler arası kuruluşların çevresel sorunlara ilişkin olarak oluşturdukları kurumlar ve protokoller ele alınmıştır. Ek-12’de coğrafya ders kitabı içeriği tüm alt başlıklar düzeyinde gösterilmiştir.

2.2.Fransa’da Eğitim Sisteminin Genel Yapısı

Fransa’da yönetim biçimi “Parlamber Başkanlığın” bulunduğu Cumhuriyet rejimidir. Ulusal Meclis ve Senatonun birlikte yasama gücünü elinde bulundurduğu bu sistemde halk tarafından seçilen ulusal meclis ve üç yılda bir yenilenen seçimlerle seçilen senato bulunmaktadır. Bu sistemde yürütme organı Cumhurbaşkanı ve Hükümettir. Başbakan ise hem Cumhurbaşkanına hem de Ulusal Meclis’e karşı sorumludur. Fransa Birleşmiş Milletlerin ve Avrupa Birliğinin Kurucu Üyesi olmakla birlikte NATO’nun da üyesidir. Laik yönetim sistemini benimseyen bu sistemde milli eğitim sistemi merkezi bir yapıya sahiptir (Yeşilbağ, 2014). Merkezi yapı 1808 Napolyon döneminden beri sürdürölmektedir. Fransız eğitim sistemini “Gençlik, Eğitim ve Araştırma Bakanı” düzenlemektedir.

Fransa yasalarına göre eğitim hem laik bir yapıda hem de temel insan haklarından biri olarak tanımlanmış ve ücretsiz olarak sürdürölmektedir (Les principes généraux de l’éducation, 2018). Devlet güvencesi altında sürdürölen eğitim kamusal eğitim olarak zorunlu eğitimle bütünleşmiş iken dileyen ücretli okullara da kaydolabilmektedir.

Fransız eğitim sistemi ulusal bir yapıya sahiptir. Devlet merkezi bir yapı ile eğitimi kontrol etmekte ve bunu yaparken belli bir amaç gütmektedir. Fransız Milli Eğitiminde genel amaç “eğitim yoluyla tarih bilinci oluşturmak ve yurtsever vatandaşlar yetiştirerek ayrıca her vatandaş için var olan potansiyeli kullanarak onları çok kapsamlı bir şekilde ve teknik eğitimle desteklemiş olarak yetiştirmek” olarak belirlenmiş ve bu amaç kapsamında alt amaçlar şu şekildedir;

- Bireyin kendi hedefleri doğrultusunda bireysel plan ve amaçlarını gerçekleştirmesine zemin hazırlamalıdır.
- Her öğrenci eşit ve adil bir biçimde eğitim hakkında yararlandırılmalı ve eğitim almanın güvencesi devlet tarafından yerine getirilmelidir.

- Bireylerin demokratik katılım prensiplerine uygun birer yurttaş olarak yetiştirilmesini sağlamalıdır.
- Cumhuriyet değerlerine sahip laik bir okul ortamı sunmalıdır.
- Eşit olanaklar sunarak tüm yurttaşların üniversite eğitimine kadar geçen sürelerde geçerli ve kapsamlı bir diploma sistemi uygulanmalıdır.
- Bireyleri yeni “Avrupalılık ve uluslararası işbirliği” düşüncesiyle çağdaş dünyaya hazırlıklı yetiştirmelidir (Demirtaş,2016).

Yukarıda sayılan amaçlar 1989 yılındaki Fransız eğitim hareketiyle ilişkili olarak Milli Eğitim Amaçları olarak belirlenmiştir.

Fransız Milli Eğitiminin başı Türkiye’de Yükseköğretimin başı ile eşdeğer bir konumdadır. 1828 yılına kadar eğitim sistemi kilise kontrolünde idi (Balcı vd,2007). Merkezi yapının yükünü hafifletmek üzere 1980’li yıllarda gerçekleştirilen “Eğitim Reformu” hareketleri ile merkezileşme aza indirilmiş olup yerel yönetimlerin güçlendirilmesi sağlanmıştır. Ancak tam başarı sağlanamamıştır (John-Brooks ve Hirsch, 1995, 69; Nicolas, 1988, 2381). Türkiye’deki yapıya benzer bir şekilde sürdürülmektedir.

Fransa’da Eğitim Bakanlığı iki kısma “Eğitim-Öğretim” ve “Yükseköğretim ve Araştırma” şeklinde örgütlenmiştir (Balcı, 2007).

Fransa’da eğitim 28 üniversite bölgesine ayrılarak yönetilmektedir. Üniversite bölgesinin başında Rektör bulunmakta ve ataması Cumhurbaşkanı tarafından gerçekleşmektedir. Rektör tüm bölgedeki okul öncesi eğitimden üniversiteye kadar olan eğitimin tamamından sorumludur. Böylece bölgesel kalkınma özelinde eğitim öğretim programlarını etkin bir şekilde uygulama ve piyasanın ihtiyaç duyduğu bireylerin yetişmesinin sağlanmasında merkeziyetçi yapının hantallığı ortadan kalkmıştır (Kurian, 1988, 421). Taşra birimlerinde ise valiler eğitim-öğretimin yerine getirilmesinden sorumludur. Vali eğitim konseyinin başkanı olarak eğitim öğretim sistemini denetlemektedir (Gülcan, 2005, 167-168). Taşra biriminde, rektörün temsilcisi olarak bir müfettiş bulunmaktadır ve bu müfettiş ilköğretimi denetlemekle görevlidir (Nicolas, 1988, 2382). Mahallî birimlerde ise sorumlu belediye başkanıdır. Ayrıca mahalli birimler kantonlara ayrılmış olup kantonların başında müfettişler bulunmaktadır. Kantonların bir diğer görevi eş güdüm ve koordinasyonu sağlamaktır (Gülcan, 2005, 168).

Şekil 2. Fransa’da Devlet Okullarından Sorumlu Kurumlar

Fransa eğitim sistemine yön veren yasal düzenlemeler aşağıdaki gibidir;

- Eğitim özgürlüğü üzerine kurulan 15 Mart 1850 Falloux Kanunu özel okullara verilen kamu yardımlarına sınırlama getirmiştir.
- 12 Temmuz 1875 Wallon Kanunu yükseköğretimde eğitim özgürlüğü ilkesini ortaya koymuştur.
- 28 Haziran 1833 Guizot Kanunu toplumların bir ya da birkaç okulun bir bölümünün işleyişine katkı yapması ve çalışmalara destek olma ilkesinin getirmiştir.
- 28 Mart 1882 ve 30 Ekim 1886 Kanunları tüm çocuklar için ilkokulun zorunlu olduğunu tanımlamış ve organize etmiştir. Bu kanunlarda ayrıca laiklik ilkesi benimsenmiştir.
- 16 Haziran 1881 tarihli III. Cumhuriyet ya da Ferry Kanunları ilkokullarda eğitimin ücretsiz olduğunu ortaya koymuştur.
- 30 Ekim 1886 Goblet Kanunu devlet okullarındaki personelin laiklik ilkesini benimsemesi ve ilkokulun genel organizasyonunu ortaya çıkarmıştır.

- 25 Temmuz 1919 tarihli Astier Kanunu teknik, ticari ve mesleki eğitim organizasyonunun tanımlamasını yapmıştır.
- 31 Kasım 1959, 68-1557 no'lu Debré Kanunu devlet ile özel eğitim kurumları arasındaki ilişkilerin tanımlanmasına imkan vermiştir ve eğitimde çoğulculuğu savunmuştur.
- 12 Kasım 1968, 68-978 no'lu Edgar Faure ve 26 Ocak 1984, 84-52 no'lu Savary Kanunu yükseköğretimin organizasyonunu yapmış ve bu öğretimi üç devreye ayırmıştır. Yükseköğretimin otonom yapısını belirlemiştir.
- 16 Temmuz 1971, 71-577 no'lu yönelme kanunu teknoloji eğitiminde çıraklık sistemini getirmiş, eğitimin sürekliliği ilkesini ortaya koymuştur (Ministère de l'Éducation nationale, 2008'den akt. Bilgili, 2011, s.20).

Devlet tüm bölüm ve branşlarda tüm eğitim seviyelerinde müfredat belirleme yetkisini tekelinde bulundurmaktadır. Aynı zamanda tüm eğitim kademelerindeki diplomaların akreditasyonunu sağlamakla yükümlüdür. Yani devlet okullarından herhangi bir seviyeden mezun olan bir kişinin diploması devlet güvencesi altındadır. Teknik, sağlık ve yönetici personeller ilkök, ortaokul ve lisede devlet tarafından atanır ve görevlendirilirler. Eğitim personelleri tüm kademelerde üniversite dâhil devlet tarafından karşılanmaktadır. İlkokullarda pedagojik işleyiş okulun bulunduğu bölgeye ve toplum yapısına göre şekillenmektedir. Kolej ve lisede ise pedagojik işleyiş tamamen devlet kontrolündedir. Yatırım ve işleyiş programında ise yerleşme hâkim olup ilkökta toplum (En küçük idari yönetim birimi), kolejde bölüm, lisede ise bölge kontrolündedir. Üniversitelerin yatırım ve işleyişi ise devlet ve ilgili bakanlıklar tarafından düzenlenmektedir (Ministère de l'Éducation nationale).

Fransa'da Milli Eğitim Sisteminde eğitim öğretimin başlangıcı iki yaş altı yaş aralığında olan “Ecoles Maternelles” olarak adlandırılan okul öncesi eğitimidir. Daha sonra 6-11 yaş aralığında 5 yıllık ilkök ve devamında ortaokul 3 yıl olarak toplamda 8 yıldır. 5 yıllık ilkök düzeyinde “Hazırlık Sınıfı”, Birinci ve İkinci Sınıf ve Kolej Öncesi İki Sınıf şeklinde sürdürülmekte daha sonra ilköğretimin ikinci kademesi olan ortaokul okutulmaktadır. “Uyum Dönemi” “Merkezi Geliştirme Dönemi” ve “Adaptasyon Dönemi” olarak adlandırılan 3 yıllık bir eğitim sonrasında “Ortaöğretim” kurumlarında eğitim öğretim devam etmektedir. Ortaöğretim 15-16 yaşlarında başlamaktadır. “Genel ve Teknoloji Lisesi” ile “Mesleki ve Teknik Lise” olarak lise türü ikiye ayrılmıştır. Lise sonrası eğitimler kolejler ve üniversiteler ile devam etmektedir.

Zorunlu eğitim süresi Fransa kanunlarına göre 10 yıldır ve 6-16 yaş aralığındaki eğitim sürecini kapsamakta olup okul öncesi eğitim zorunlu değildir. Ancak okul öncesi eğitim % 90 üzerinde katılım ile gerçekleşmektedir (Kilimci, 2006, s.89). Aşağıdaki Şekilde (Şekil 3) “Fransa Milli Eğitim” sisteminin genel yapısı görülmektedir.

Her bir satır, okulöncesi eğitim (2-5) ve yükseköğretim dışında bir öğretim yılını temsil eder.

BAC Pro: Mesleki öğretimde mezuniyet

BTS: Mesleki Yeterlilik

BT: Teknisyen Diploması

BTn: Teknoloji Uzmanlığı Mezuniyeti

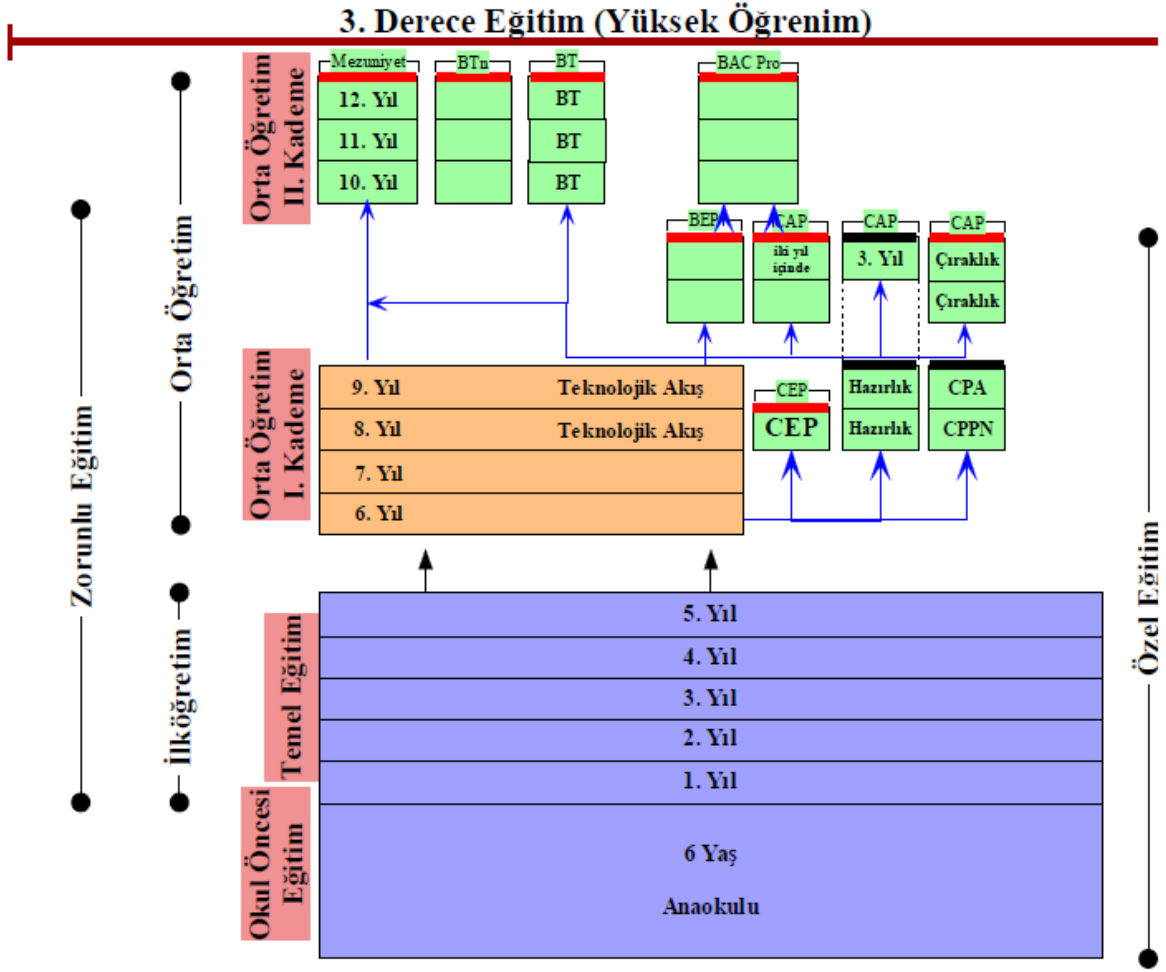
BEP: Mesleki Öğrenim Sıyzen Sertifikası

CFA: Çıracılık Eğitim Merkezi

CPPN: Mesleki Hazırlık Sınıfı

CEP: Mesleki Eğitim Sertifikası

CPA: Çıracılık Hazırlık Sınıfı

Şekil 3.Fransa Milli Eğitim Sistemine Genel Bakış

Kaynak: T.C MEB

← Öğretimi tamamlamada başlıca öğretim yolları

— Final Sınavı

┌ ┐ Ana geçiş yolu

Yıllık Eğitim süresi 9 ay (36 hafta) olarak belirlenmiştir. 180 gün üzerinden hesaplanmakta olan bu dönem Türkiye’de olduğu gibi Eylül ve Haziran aylarını kapsayan döneme tekabül etmektedir. Ortaöğretim kısmında ise 30 saate kadar çıkmaktadır. İlköğretimde yılda 864 saat ders yapılırken ortaöğretimde toplamda 936 saate kadar çıkmaktadır. Fransa Milli Eğitim Sistemi program içeriği bakanlık bünyesinde bulunan Program Geliştirme Müdürlüğü tarafından hazırlanmaktadır. Dersler üç sömestr şeklinde yapılmaktadır. Türkiye ile kıyasla tatil süreleri kısa olup öğrencilerin bilgi kayıpları daha az seviyededir (<http://www.inca.org.uk/france-system-mainstream.html>).

6-11 yaş aralığını kapsayan ilkokul döneminde 5 yıl boyunca öğrenciler “Fransızca”, “Matematik”, “Beden Eğitimi ve Spor”, “Beşeri Bilimler”, “Modern Diller” ve “Artistik Sanatlar” adlı altı ders almaktadırlar.

Tablo 6.

İlkokul Kademesinde Ders Saatlerinin Dağılımı

Dersler	Sınıflar				
	1	2	3	4	5
Fransızca	10	9	8	8	8
Matematik	6	6	6	6	6
Bilim ve Teknoloji	2	2	3	3	3
Tarih ve Coğrafya	1	2	2	2	2
Yurttaşlık Bilgisi	1	1	1	1	1
Müzik	1	1	1	1	1
Resim	1	1	1	1	1
Beden Eğitimi	5	5	5	5	5
Toplam	27	27	27	27	27

İlköğretim seviyesinde öğrencilerin yazılı ve sözlü anlatım, okuma, matematiksel işlemleri yapabilme, beden sağlığını koruma ve geliştirme artistik kapasitesini güçlendirme ve bedensel yeteneklerin geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Beceri, yetenek ve kapasitelerin ölçülmesinde “8-9,9 Başarısız”, “10-11,9-Yeterli”, “12-13,9-Biraz İyi”, “14-15,9-İyi”, “16-20-Çok İyi” şeklinde bir skala kullanılmaktadır.

İlkokul öğrencisi evine en yakın olan okulda eğitim görmeye başlar ve yine en yakın ortaokula ve ortaöğretim kurumuna ya da koleje devam eder.

Fransa eğitim sisteminde özel eğitim ihtiyacı olan çocuklar kaynaştırma eğitimine tabi tutulmadan yine yaşlarına uygun özel durumlu bireylerle eğitimine devam ederler. Ana programın temel yeterliliklerine sahip olamayacak düzeyde özel eğitime ihtiyacı olan çocuklar için tam zamanlı ve yarı zamanlı olmak üzere bazen özel sınıflarda ya da okulda ayrılan özel alanlarda özel bir programa tabi tutulurlar.

2.2.1.Fransa’da Coğrafya Eğitiminin Tarihi Süreci

Fransa’da coğrafya eğitiminden önce coğrafya bilim dalının gelişimi üzerinde durmakta yarar vardır. Antik Yunanda coğrafya astronomi ile iç içe geçmiş bir alan idi. Ortaçağ ve sonrasında Rönesans ile Avrupa’da yaşanan gelişmelerle birlikte coğrafyanın alanı genişleme ve daralma yaşamıştır. Ortaçağ Avrupa’sında dinsel motiflerle iç içe olan uhrevi bilgiler coğrafya alanına nüfus etmişken Rönesans’la birlikte daha akılcı ve deneysel bir yere oturmuştur. Kozmoloji ile birlikte coğrafyanın alanı da genişlemiştir. 18. yy’da jeoloji alanının ortaya çıkması ile birlikte teolojik unsurlardan yavaş yavaş arınmaya başlayan coğrafya alanı yeryüzünün jeolojik yapısını ve yeraltını incelemeye başlamıştır.

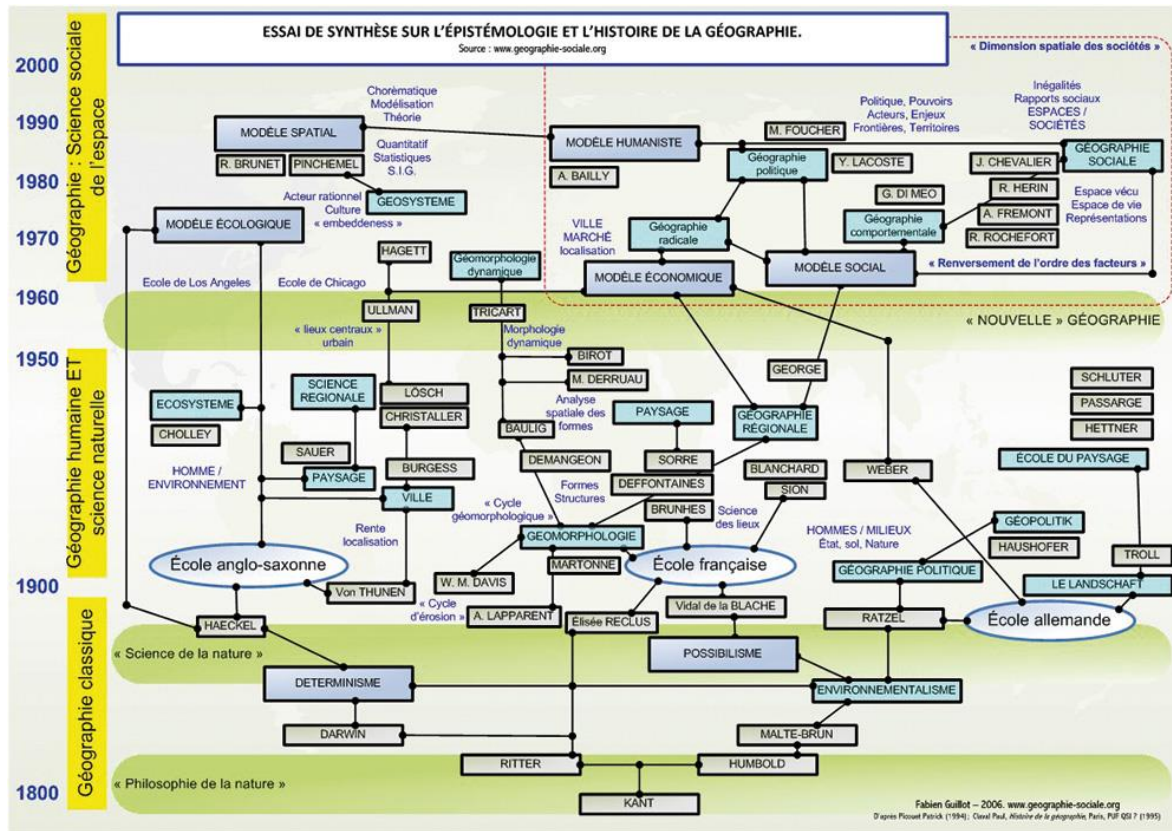
1870-71 savaşında askeri manevraları daha düzenli ve risksiz olarak gerçekleştirmek isteyen komutanlarında girişimi ile coğrafya ve kartoğrafya alanında büyük gelişmeler kaydedilmiştir. Ancak savaş döneminde yaşanan kayıplar sebebiyle coğrafyacıların yaklaşımı da değişme gösterdi ve teorik coğrafyacılar bu döneme daha fazla ün kazanmıştır. Bu dönemde coğrafya matematik ve istatistik alanında çok fazla yararlanmadan geçmişte uhrevi olarak açıklanan birçok bilgiyi bilimsel argümanlarla tanımlamaya çalışmıştır. Fransa’da Rönesans sonrası yaşanan gelişmelerinde etkisi ile coğrafya istatistiksel boyut kazanmaya başlamıştır. Tarımsal alanda yağış miktarlarının belirlenmesi ve doğa olaylarını açıklayarak yaşamı kolaylaştırma yaklaşımları istatistiğin coğrafya ile ilişkisini güçlendirmiştir (Godlewski, 1999).

Özellikle Fransa’da yaşanan önemli bir gelişme olarak Coğrafyacılar Topluluğu (la Societe de Geographie) coğrafya alanının genişlemesinde önemli bir öneme sahiptir. Bu topluluğun Fransız aydınlanmasının tüm toplumlara ulaşma çabası içerisinde Fransız kolonileşmesini desteklemekteydi. Vidal de la Blache adıyla bilinen coğrafyacı ile coğrafya eğitimi belli bir düzene sokulmuştur.

Coğrafya aynı zamanda üzerinde yaşayan insan topluluklarının bulunduğu toprak parçasını incelediği için sosyal bir boyutu da irdelenmesi gerekli görülen bir alandı. Bu yönde Vidal rakiplerinden olan teorisyenler mekânsal ve sosyal aktörler ile birlikte coğrafyanın ele alınması gerektiğini ortaya koymuşlardır. Kırsal alan ve şehirlerde nüfus değişimi ve coğrafi denge teorisi farklı ekonomik ve sosyal ilişkileri açıklamada önemli bir teori haline gelmiştir. Paul Claval ve Yves Locaste göre coğrafya savaş yapmada ve barış döneminde siyasi iradenin kullandığı önemli bir bilim alanıdır. (Lacoste, 2004, s. 15).

20. yy boyunca coğrafya benzer düşüncelerin etkisi ile gelişmiştir. Yine Fransa’da ortaya çıkan Paris Coğrafya Topluluğu’nun organize ettiği sempozyumlar ile Fransız Coğrafyacılar Birliği’nin çalışmaları sayesinde coğrafya bilimi gelişmiştir. Yves Lacoste ve ekibi tarafından çıkarılan Heredote dergisinin etkisi ile jeopolitik çalışmalar artış göstermiştir. Ancak yaşanan birinci ve ikinci dünya savaşları sebebiyle seyahat etmenin riskli olduğu yarım yüzyıl coğrafyada büyük gerilemeler meydana gelmiştir (Perpillou, 1946).

Savaş sonrası dönemde fiziki coğrafya insan çevre etkileşimi, kentleşme olgusu gibi değişimlerle birlikte coğrafya tekrar önem kazanmaya başlamıştır. Özellikle barış döneminde nüfusun hızla artması ile birlikte nüfus dağılımı dengesizlikleri yiyecek ve içecek kıtlığı sebebiyle coğrafyanın önemi giderek artmıştır. Coğrafyaya olan ilgi GEO gibi dergiler ile, Nicholas Hulot’un Ushuaia, Georges Pernoud’un Thalassa gibi televizyon programlarının katkısı ile coğrafya alanında üretilen atlaslar, popüler coğrafi kitaplar geniş kitlelere ulaştırılmıştır. Aşağıdaki şekilde coğrafya biliminin gelişim serüveni anlatılmaktadır (Şekil 4).

Şekil 4. Coğrafyanın Tarihi ve Epistemolojisinin Sentezi

Kaynak: http://www.geographie-sociale.org/schema_synthese_epistemo.htm

Fransa’da coğrafya alanında yaşanan gelişmelerde dünyadaki coğrafya alanındaki gelişmeler birbirine paralellik göstermektedir. Özellikle komşu ülke Almanya’da yaşanan gelişmeler hızlı bir şekilde Fransa’yı da etkilemiştir.

“18. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ilk olarak coğrafyanın amaçları Alman felsefeci Kant tarafından kuramlaştırılmıştır. Kant fiziki coğrafya ile beşeri coğrafyayı birbiriyle ilk kez ilişkilendirmiştir. Coğrafyaya insan faktörünü dahil etmesi bu disiplinin şekillenmesinde ve modern anlamını kazanmasında önemli bir rol oynamıştı. 1800’lü yıllarda coğrafya daha çok doğa felsefesi şeklinde tanımlanıyordu. Klasik Coğrafya olarak adlandırılan bu dönemde başlangıçta iki ana akım görülmektedir. Ritter’den Darwin’e ulaşan kuşak belirli şartlar altında belirli sonuçlar ilkesine dayanan determinizmi coğrafyaya uygularken, Humbold ve Malte-Brun’e ulaşan kuşak daha sonra posibilizm olarak anılan çevreyle ilişkili başka bir akım etrafında toplanmıştır. Ünlü Fransız coğrafyacı Vidal de la Blache tarafından ortaya konan posibilizme göre, doğa insana belirli fırsatlar sunar ve insan bunlardan kendisine uygun olanı seçer şeklinde açıklamıştır. Bu akım uzun dönem boyunca coğrafya egemen olmuş bir düşünce yapısıydı. 1900lü yıllara doğru Alman ekolü jeopolitik ve siyasi coğrafya üzerine yoğunlaşırken, Fransız coğrafyacılar daha çok jeomorfoloji ve ilerleyen dönemde de bölgesel coğrafya kavramı etrafında toplanmıştır. 1960lı yıllardan sonra klasik coğrafya dönemi kapanmış ve artık coğrafya doğayı insanı merkez alarak çalışan sosyal bir bilim olarak ortaya çıkmıştır. Bu noktada Los Angeles ve Chicago okullarının ortaya koyduğu ekolojik ve ekonomi modelleri ile Avrupa’da yükselen sosyal modeller etkili olmuştur. Bu uzun süreç içerisinde coğrafya uzun süre kendi kimliğini aramıştır. Bu kimlik arayışı sırasında coğrafyanın tanımında değişiklikler olmuş ve günümüzde insan coğrafyanın merkezine yerleşmiştir. Artık coğrafya sadece fiziki yapılarla ilgilenmek yerine insan ve mekan arasındaki süregelen ilişkiler ağını açıklamaya yönelmişti. Coğrafyanın tarihi süreci içerisinde fen bilimlerinden sosyal bilimlere kayması bu disiplinin yapısında köklü değişiklikleri de beraberinde getirmiştir” (Bilgili, 2011).

Tüm bu yaklaşımların dışında Frankfurt Okuluna yakın çevrelerinde etkisi ile eleştirel coğrafya alanı oluşturulmuştur. Bu alanda coğrafya konusunu eşitsizlikler ve adil olamayan dağılım ve dengesizliklerden hareketle coğrafyanın toplumun tüm kesimlerinin ihtiyaçlarını göz önünde bulundurması gerektiğini dile getiren bir alan ortaya çıkmıştır(Mayhew, 2004, s. 120-121).

2.2.1.1.19. Yüzyılda Fransa’da Coğrafya Eğitimi

19. yy başlarından beri eğitim-öğretimde yer alan coğrafya Vidal’in de etkisi ile çevre ve insan çalışması olarak görülmekte idi. Ulusal Pedagoji Araştırmaları Enstitüsünün de girişimleri ile coğrafya alanı eğitim-öğretimin önemli bir unsuru haline gelmiştir. Ancak

ilk dönemlerde sosyal bilgiler alanı olarak tarih dersinin içerisinde bir alan olarak görülen coğrafya zamanla kendine has bir alan haline gelmeye başlamıştır.

1871 yılında Levasseur-Himly Raporunun yayınlanması ile birlikte ciddi bir eğitim alanı haline getirilen bu alan Eğitim Bakanı Jules Simon ile birlikte ayrı bir ders olarak ele alınıp müfredat içeriği oluşturulmuştur.

Ancak coğrafya eğitiminin öncülerinin iyi yetişmiş olması gerekliliğinden hareketle Üniversitelerden Eğitim Bakanlığına transfer edilen bir ekip kurulmuş ve Antwerp'te yapılan yeni coğrafya kongresindeki tartışmalarla birlikte coğrafi pedagoji yeniden ele alınmıştır (Graves, 2001'den akt. Bilgili, 2011). Ünlü alanda coğrafya eğitimi ise 1892 yılında verilmeye başlanmıştır. Almanya bu anlamda Fransa'dan önce bu girişimi gerçekleştirmiştir (Özgüç ve Tümertekin, 2010, s.136). 19.yy'da Fransada Coğrafya alanında yaşanan gelişmeler Tablo 6'da özetlenmiştir.

Tablo 7.

19. Yüzyıl Fransa'sında Coğrafya Öğretimi

Sınıflar	1890	1865	1874	1880
Hazırlık	Genel coğrafya kavramları	Genel coğrafya kavramları	Genel coğrafya kavramları	Genel coğrafya kavramları
Sekizinci	Dünya bölümlerinde temel coğrafya	Dünya bölümlerinde temel coğrafya	Dünya bölümlerinde temel coğrafya	Dünya bölümlerinde temel coğrafya
Yedinci	Fransa'nın özet coğrafyası	Fransa'nın coğrafyası	Fransa'nın coğrafyası	Fransa'nın Temel coğrafyası
Altıncı	Yerkürenin coğrafi yapısı. Yeni Asya coğrafyası	Asya, Afrika, Amerika Okyanusya coğrafyaları	Avrupa, Akdeniz Havzası coğrafyası	Genel dünya coğrafyası, Akdeniz Havzası coğrafyası
Beşinci	Yeni Avrupa, Afrika coğrafyaları	Avrupa coğrafyası (Fransa hariç)	Asya, Afrika Amerika, Okyanusya coğrafyaları	Fransa coğrafyası
Dördüncü	Amerika Okyanusya genel coğrafyası	Fransa coğrafyası	Fransa coğrafyası	Genel coğrafya. Amerika'yı içeren dersler
Üçüncü	Avrupa'nın özelliklerinin tanımlanması	Avrupa'nın fiziki, ekonomik, siyasi coğrafyası (Fransa hariç)	Avrupa'nın fiziki, ekonomik, siyasi coğrafyası	Avrupa
İkinci	Asya, Afrika, Amerika, Okyanusya'nın özelliklerinin tanımlanması	Asya, Afrika, Amerika, Okyanusya'nın fiziki, ekonomik siyasi coğrafyası	Asya, Afrika, Amerika Okyanusya'nın fiziksel, ekonomik siyasi coğrafyası	Avrupa
Dil bilim	Genel coğrafya özetini gözden geçirme	Fransa'nın fiziksel, ekonomik, siyasi coğrafyası ve var olan sömürgeler	Fransa'nın, fiziki ekonomik, yönetimsel, siyasi coğrafyası	Fransa coğrafyası

Kaynak: (Broc, 1977'den akt., Bilgili, 2011)

Coğrafya alanında tarihsel süreç içerisinde birçok farklı yöntem, metot ve tekniklerin yer aldığı ve farklı yaklaşımların benimsendiği görülmektedir. Coğrafyanın ilk olarak ortaya

çıkışı seyyahların keşif amacıyla başladıkları seyahatler ve sonrasında geliştirdikleri haritalarla ilk olarak ortaya çıktığı bilinmektedir. Ayrıca tüccarların gerçekleştirdiği seyahatler ile coğrafya biliminin ilk defa ortaya çıktığını dile getiren çalışmalarda bulunmasına rağmen bu yaklaşım benimsenmemiştir.

Modern coğrafya ile karşılaştırdığımızda seyyahların gerçekleştirdiklerini insanların merakını arttırması bakımından değerli çalışmalar olarak görülmekle birlikte yetersizdir. Humboldt ve Aime Bonpland tarafından 1800'lü yılların başında (1800-1804) gerçekleştirdikleri Orta ve Güney Amerika'dan başlayan ve And Dağlarını da içeren son olarak Meksika'nın yüksek bölgelerini de içeren seyahatleri sırasında gerçekleştirdikleri jeolojik ve jeomorfolojik gözlemler, iklimsel ve yer şekillerinin, bölge habitatu ve ekolojisinin incelenmesini kapsayan araştırması sonucunda hazırlanan eserler tüm coğrafya alanında büyük rağbet gören çalışmalar arasında yer almaktadır (Livingstone, 1993). Fransa'daki coğrafya eğitimi de tüm bu gelişmelerden etkilenmiştir.

19. yy'da Fransa'da günümüz ilköğretim seviyesindeki öğrencilere coğrafi konularla ilgili dersler veriliyor ve sadece Fransa coğrafyası değil Anadolu, Orta Asya ve Yunan kolonilerine ilişkin birçok coğrafi bilgi verilmekte idi. Yine bu dönemde Fransa'daki coğrafya eğitimi ve coğrafya çalışmalarından sorumlu olan Müfettiş Letronne coğrafi konuların öğretilmesinden ziyade coğrafya biliminin nasıl yapıldığına ilişkin olarak öğrencilere pratik önermelerde bulunmanın coğrafyayı ezberci bir yaklaşımla öğretmekten daha iyi bir seçenek olduğunu dile getirmekte idi. O döneme kadar tarih ve coğrafyanın içiçe anlatıldığı ve konuların standart bir planının olmadığı eğitimci notlarından oluştuğu bilinmektedir. Bu dönemde tarih öğretmenlerinin coğrafya konusundaki yaklaşımları ezberci öğretimden yana iken Letronne'nin zorlamalarının alana hakim olduğu görülmektedir. Alman coğrafyacı Ritter 1845 yılında Fransa Sorbonne Üniversitesinde katıldığı coğrafya derslerinde o dönemin Fransız coğrafyacılarının bu disiplini tam olarak algılayamadıklarını belirtmekteydi. Aynı dönem içerisinde Alman coğrafyası hızla gelişmekte idi. O dönemde coğrafya alanında yayınlanan gezi günlükleri, seyyah makaleleri gibi yayınlar ile coğrafyanın uygulamalı bir disiplin olarak ortaya çıkmasına öncülük etmiştir. Yükseköğretim düzeyinde coğrafya eğitimi ise Victor Duruy tarafından kurulan Fransız Kolejinde ekonomik ve istatistiksel coğrafya öğretmenliği bölümünün kurulması (1861) ile başlamaktadır (Broc, 1974). Yine bu dönemde Lefebvre coğrafyayı disiplinlerarası bir yaklaşımla ele almış. Harita, diyagram ve tabloları kullanarak

coğrafyayı tarih, istatistik ve ekonomi bilimiyle harmanlayarak anlatmakta idi (Palsky, 2006).

19. yy başlarında coğrafya yukarıda bahsedildiği şekilde seyyahlar ve bazı okullarda okutulan bir ders olarak görülmüştür. Toplumun coğrafyaya bakışında önemli bir değişiklik olmamıştır. Oysa tarımsal ve ekonomik etkileri sebebiyle toplumun ihtiyaç duyduğu bir alan olduğu eğitimciler tarafından dile getirilmekte idi.

Milli Eğitim Bakanı Jules Simon bilim adamlarının uyarısı ve çabaları sonucunda coğrafya eğitimini yeniden müfredatlaştırmak istiyordu. Bu nedenle Levasseur ve Himly'nin çalışmalarını takdirle karşıladığından onlardan destek istedi. İlk olarak Fransa'daki coğrafya eğitimini yeniden düzenlemeden önce genel bir teftiş planı ortaya koydular ve yapılması gerekenleri yalnızca coğrafya açısından değil tüm eğitim disiplini açısından ele alınmanın zorunluluğunu ortaya koydular. Çalışma sonucunda yükseköğretimin yaygınlaştırılması gerektiği, liselerde kapasite yetersizliği, öğretmen eksikliği ve materyal eksikliğini ortaya koydular. İlkokullarda ise daha fazla umut vardı. Hızlı bir dönüşüm buralarda daha kolay görölüyordu.

Denetimler sırasında farkedilen önemli hususlardan birisi de sınıflarda küre ve haritaların olmaması sebebiyle coğrafi konular en temelde krokiler üzerinden ve öğrencilerin bulunduğu küçük bir bölge haritasından anlatılmaya çalışılıyor idi. Bu sebeple coğrafyanın genel bir terminolojisinin olmadığı öğrencilerin küçük gözlemleri ile tarih dersi içerisinde az sayıda coğrafya pratikleri ile karşılaştıkları görülmekte idi.

Böylece denetimlerin sonucu olarak ortaöğretimde yeni bir ders müfredatına ihtiyaç duyulduğu belirlenerek öncelikle bunun hazırlanması sağlanarak 1874 yılında yeni bir program ile dersler başlamıştır. Daha sonraki yıllarda da 1880, 1885, 1890 ve 1902 reformuyla yenilenme devam etti. Ancak en önemli sorun ise ders materyallerinin eski olması ve araç gereçlerin eksikliği idi. Dönemin rahipleri tarafından verilen eğitimler terminolojiden öteye geçemiyordu. 19. yüzyıl başları için ilkokullarda din adamlarının yazdığı çeşitli kitaplar okutuluyordu. Bunlar özellikle Baba Buffier'in, Başrahip Nicole de Lacroix'nın, Başrahip Le François'nın ve Baba Gibrat'ın coğrafyalarıydı.

Yine coğrafya eğitiminin halkın devam ettiği okullarda yaygınlaşmadan önce prenslerin yetiştirilmesinde ders içeriği olarak okutulduğu bilinmektedir. Devlet okuluna giden çocuklarda ise yalnız coğrafya alanında değil birçok ders müfredatında var olan eksiklikler sebebiyle günümüzdeki liberal yaklaşımlarla birlikte gelişen özel eğitim kurumlarının

Fransa’da çok önceleri bulunduğu ve velilerin çocuklarına daha iyi bir eğitim sunmak üzere çağdaş yaklaşımları takip eden öğretmenlerden ders almalarını sağlamak üzere kolejlere gönderdiği ve çok fazla maliyete katlandığı bilinmektedir (Chevalier, 2008).

Fransa’da coğrafya eğitimi değerlendirmek için 1789 Fransız ihtilali sonrasındaki büyük değişimlerinde etkisi ile 1789-1850 yıllarını kapsayacak şekilde 19. yy öncesi coğrafya eğitimi, ilkokulun tüm yurttaşlara sunulan zorunlu bir hizmet olduğu ve ilkokul ortaokul ayrımının ilk ortaya çıktığı 1905 yılına kadar olan dönem, İlköğretimin zorunlu hale gelmesi ve 1950 yılına kadar ki dönem ve son olarak 1950 ile başlayan günümüze kadar devam eden dönem ayrımı çalışmamızda kullanılmıştır.

Fransa’da eğitim yaklaşımlarını eleştiren bilim adamlarından biri de kuşkusuz Gaultier’dır. Gaultier ilköğretimin tüm yurttaşlara yaygınlaştırılmasını savunmakta idi. Bu amaçlar Milli Eğitim Derneğini kurmuştur. Coğrafyanın oyun etkinlikleri ile öğretimi konusunda yazmış olduğu eseri defalarca çoğaltılarak 19. yy’da birçok eğitimci tarafından derslerde okutulmuştur. Yine Buache ve Mentelle gibi isimlerde eğitimcilerin yetiştirilmesinde önemli katkılarda bulunmuşlardır (Chevalier, 2008).

Bu dönemde birçok batılı ülkede eğitimin bir insan hakkı meselesi olduğu gündeme gelmiş idi. Yine sanayi devrimi sonrası yaşanan gelişmeler ile birlikte eğitimin tüm topluma yaygınlaştırılması işçi verimliliği açısından da önem arz etmekteydi. Devlet ilkokul ve daha sonra ilköğretim seviyesini zorunlu eğim kapsamına almıştır. Coğrafya eğitimi de bu gelişmelere paralel olarak gelişme göstermiştir. Haritacılık alanında yaşanan gelişmeler ve baskı tekniklerinin yavaş yavaş gelişmesi ile birlikte okullarda duvar haritalarından yararlanma dönemi başlamıştır. Ders kitaplarının devlet tarafından ücretsiz olarak dağıtımının sağlanması ile birlikte tüm eğitim kademelerinde ve tüm branşlarda ders kitapları yaygınlaşmaya başlamıştır. Fransa’da 1840’lı yıllardan itibaren ilkokul ve ortaokul ders müfredatlarına coğrafya alanı da eklenmeye başlamıştır. Gaultier, “Oyun aracılığıyla coğrafya dersleri” adlı bir çalışma ortaya koymuş. François Guizot (1833) ise ilköğretimde coğrafya ve tarihin önemine değinen makaleler kaleme almıştır. Eugene Cortambert (1840), “Küçük Coğrafya Dersleri”, Alfred de Falloux (1850), tarafından Eğitim alanında çıkarılan 15 Mart Kanununda ilköğretimde tarih ve coğrafya unsurlarının yer almasına yönelik yaptığı eleştiriler Fransa ve coğrafyanın ilköğretim düzeyinin büyük oranda üst düzey eğitim seviyesine gelmesinde katkıları bulunmuştur.

19. yüzyılın ortasından itibaren Dünya ve Fransa Coğrafyasının Özeti, Endüstriyel ve Ekonomik Coğrafya adı altında ders içerikleri oluşturulmuştur. 1867 yılında Victor

Duruy'un Bakanlığı döneminde coğrafya öğrenimi zorunlu ders müfredatlarına girmiştir. 1870 buhranı ve 1871 sivil savaşı ulusal krizlerinden yararlanarak, coğrafya eğitimi taraftarları Fransa'yı modernize etme ve doğrultma aracı olarak coğrafyanın geliştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdi. (Chevalier, 2008).

1875 yılında Ulusal Coğrafya Kongresi toplanmıştır. Kongrenin önemli mimarlarından birisi Drapeyron'dur. Drapeyron Levasseur'un takipçilerinden biri olarak coğrafyanın bilim dalları içerisindeki yerini sağlamlaştırmak üzere birçok çalışmada yer almıştır. Coğrafyacılar için kurulan dernek, vakıf ve diğer cemiyetlerde aktif rol almıştır. Kongrede özellikle Avrupalı coğrafyacılar için olan bu kongre birbirleriyle ilişki kurabilmeleri için bir araçtı. Fakat Fransa-Almanya savaşlarının yakınlığı bu kongrenin düzenini bozmuştur. Yine de, bu ilk buluşmadan beri pedagojik bir bölüm ortaya çıkmıştır. Daha büyük sayıda ülkelerle ve tabi ki daha büyük sayıda katılımcılarla, bundan çok daha önemli olan bir kongre de 1875 yılında Paris Coğrafya Topluluğu tarafından düzenlenmiştir. Topluluğun merkezinin bulunduğu yerleşim yerine ait fotoğraf Şekil 5'te yer almaktadır.

Şekil 5. Merkezi binası Paris'te bulunan Coğrafya Topluluğu Binası

Drapeyron'un ve arkadaşlarının da teşvikiyle, kongrede birkaç temel öneri sunulmuştur:

- Coğrafya eğitiminin temeli topoğrafya ile atılmalıdır. Kozmografi konuları topografyadan önce ele alınmamalıdır.
- Öğretmenlerin duvar haritalarını etkin kullanmaları ve tarih ve coğrafya konularının birbirleriyle uyumlu bir şekilde öğretilmesi sağlanmalıdır.
- Coğrafya alanında uzman akademisyen ve öğretmenlerin yetiştirilmesinin sağlanması için yükseköğretim düzeyinde çalışmaların başlatılması gereklidir.
- Okullarda coğrafya eğitimine uygun olarak müzelerin kurulmasının sağlanması
- Uluslararası coğrafya bilgilerinin bir araya getirilmesi amacıyla bir derginin kurulması ve yayınlanması gereklidir.
- Kurulacak olan eğitim fakültelerinde coğrafya eğitimi bölümlerinin açılması gereklidir (Broc, 1974, s.540-550).

Kongre sonrasında yavaş yavaş coğrafyanın önemi anlaşılmaya başlanmıştır. Paris sonrasında diğer Fransız şehirlerinde de coğrafya toplulukları kurulmaya başlanmıştır. Özellikle tüccarların yurtdışından getirecekleri ürünler ve yurtdışı pazarlara açılma arzusu sebebiyle coğrafya giderek önem kazanmıştır. 1873'te "Lyon Coğrafya Topluluğu" kurulmuştur. Bu topluluk 1938-1939 yıllarında sekiz konferans düzenledi. Bu konferanslarda özellikle Akdeniz'den Sahra'ya Fransa'nın kolonileştiği alanlar ele alınmıştır (Bannoure, 1942). Marsilya (1876), Montpellier, Rochefort, Oran (1878), Nancy, Rouen (1879), Alger, Bourg, Dijon, Douai, Lille, Lorient, Nantes, Toulouse, Tours da benzer kurumlar açılmıştır.

Coğrafya toplulukları birbirine benzer bir yöntemle coğrafya alanının gelişmesine katkı sağlıyordu. Bu amaçla konferans, panel, dergi ve geziler düzenleniyordu. Bu çalışmaların etkisi ile gerek akademisyenler, gerekse tüccarlar tarafından önemi anlaşılan coğrafyaya halk da ilgi göstermeye başlamıştır (Societe de Geographie).

2.2.1.2. 1900 ve 1950 Dönemi Arasında Fransa'da Coğrafya Eğitimi

1900'lü yıllardan itibaren coğrafyadaki gelişmelerde Vidal Blache'nin etkisi diğer bilim adamlarına göre daha belirgindir. 1950'li yıllara kadar olan coğrafya eğitimi alanda "Vidalci Coğrafya" olarak anılmaktadır. Blache'nin coğrafi düşünceleri zamanla klasik coğrafya olarak nitelendirilmiştir. Vidal de la Blache fiziki, beşeri ve bölgesel coğrafya alanında birçok eser ortaya koymuştur. Vidalci coğrafyanın önemli özelliklerinden birisi

jeolojik bilgiler içermesi ve natüralizmi benimsemesi idi. Toplumlari oluşturan temel felsefenin coğrafyadan etkilendiğini belirten Vidal “Possibilizm” felsefesine sahipti.

1900’lú yıllardan itibaren coğrafyadaki önemli gelişmelerden birisi beşeri coğrafya konularını ve yeryüzünü çeşitli fonksiyonel ve idari bölümlere ayrılarak incelenmesi olmuştur. Bu metot zamanla tüm dünya ülkelerindeki coğrafya bilimine de sirayet etmiştir.

Vidal’dan etkilenen bir başka bilim adamı da Emmanuel de Martonne’dır. Jeomorfoloji ve iklim gibi fiziki coğrafya alanında eserler veren bilim adamı Vidalci coğrafyaya katkılarda bulunmuştur (Baud, Bourgeat ve Bras, 2008). Fransa’da coğrafya alanının gelişimine önemli katkıları bulunan Vidal’e ait bir resim Şekil 6’da yer almaktadır.

Şekil 6. Fransız Coğrafyasının Baş Mimarlarından Vidal de la Blache

1945’li yıllardan sonra savaşın sona ermesiyle tüm dünyada yaraların sarılması ve barış ortamı ile birlikte bilim çalışmalarda hız kazanmıştır. Bu dönemde Vidal ve arkadaşları tarafından uluslararası yayınlar ortaya konmuştur. “Geographie universelle” adıyla neşredilen dünya coğrafyasına dair kitabı tüm neredeyse tüm dünyayı kapsayıcı bilgiler içermekte idi (Blache, V ve L. Gallois).

1900’lerin başında Vidalci coğrafyanın mekansal analizler yapan ve bunların sonuçlarını irdeleyen bir bilim dalı olarak görülmesi zamanla coğrafyanın fen bilimleri içerisindeki payını azaltmış ve 1950’lere doğru sosyal bilimler alanında yer alması gerekliliği ortaya konulmuştur. Bu durumun en önemli gerekçeleri amenajman, çevre, doğal riskler, göç ve küreselleşme gibi kavramların sosyal bilimler alanını ilgilendiren konular olduğudur (Knafou, 1997’den akt. Bilgili, 2011).

1910 yılında “Ortaöğretim Tarih ve Coğrafya Öğretmenleri Topluluğu”nun kurulmasıyla birlikte coğrafya alanındaki tartışmaların seyri değişme göstermiştir. Tarih eğitimi ile birlikte ele alınan coğrafya eğitimini yine tarihçiler vermekte idi. Topluluğun baskısı ile birlikte coğrafyanın önemi ortaya konulmuş ve ayrı bir eğitim disiplini içerisinde yetişen coğrafya öğretmenlerinin bu dersi vermesi gerektiği ileri sürülmüştür. Pratik çalışmayı içeren yeniden düzenlenmiş coğrafya müfredatı 1925 yılında kabul edildi. Bu coğrafya öğretiminde Tarih ve Coğrafya Öğretmenleri Topluluğu Bülteni’nin önemli katkıları vardı.(Bulletin de la Societe des Professeurs d’Histoire et de Geographie) ve Coğrafi Bilgi Kurumu’da coğrafya öğretmenlerini dünyadaki coğrafya ile ilgili gelişmelerden haberdar ediyordu. 1944 yılında Martonne’in çalışmalarıyla coğrafya ayrı bir branş olarak geliyordu (Graves, 2001’den akt Bilgili, 2011).

2.2.1.3. 1950 Sonrası Fransa’da Coğrafya Eğitimi

1950’li yıllardan sonra yaşanan gelişmelerle birlikte coğrafyanın kendi alt disiplinleri oluşmaya başlamıştır. Bu alt disiplinlerde uzmanlaşmalar ve laboratuvarın coğrafya alanında kullanılmaya başladığı dönem olarak bilinir. Yapısalcılık ve Marksizm etkisi ile coğrafyada da birçok gelişme yaşanmıştır. Ancak 1970’li yıllara doğru Marksizmde önemini yitirmeye başlamıştır. Yapısalcılık terk edildiğinde coğrafyaya mekansal analiz tekniklerini miras bırakmıştı. Diyalektik analiz yöntemleri coğrafya alanında da başarılı gelişmeler sağlamıştır. Yer analizlerinde merkez-çevre kavramı ve işleniş Marksist düşünceden çok fazla etkilenmiştir. Özellikle jeopolitik coğrafya alanında bu düşünce etkili olmuştur (Baud, Bourgeat ve Bras, 2008, s.242).

Günümüzde Fransa’da coğrafya sosyal bir bilim olarak görülmektedir. Coğrafyada yer sosyal yaşamın bir boyutu olarak algılanırken, 1970li yıllarda coğrafya bizzat tanımının sorgulandığı bir dönem olmuştur. Coğrafya artık insanın gördüğü değil içinde yaşadığı bir alan, yer olarak görülmektedir. İnsan içinde yaşadığı alanı düzenler, değiştirir, organize eder. Bu nedenle coğrafya yeri şekillendiren aktörleri incelemelidir. İnsan mekansal analiz içinde değerlendirilir ve toplum çevreden, yaşadığı alandan kopuk bir varlık değildir.

Fransız coğrafyasındaki yeni anlayışa göre artık coğrafya yalnızca monografik çalışmaların bir ürünü değildir. Coğrafya genel bir bakış açısıyla her türlü faktör ve aktörü içererek çalışmalar yapılmalıdır. Coğrafya branşlara ayrılarak değil, toplumları da dahil eden bir

anlayışla konuları ele almalıdır. Ancak bu konu üzerinde de kesin bir konsensüs bulunmamaktadır.

20. yüzyılın ikinci yarısında, birçok faktör ilköğretimdeki coğrafya eğitiminin sarsılmasına neden olmuştur. Bunlar arasındaki en büyük iki unsurdan biri, genç öğrenciler arasındaki sosyal ilişkilerin sürekli değişmesi, diğeri, okul sistemi içindeki ilköğretim okullarının durumlarının radikal değişimidir. 20. yüzyılın ortalarına kadar, öğrencilerin çoğu köylü gençlerdi ve şehirli öğrencilerin büyük bir çoğunluğu da köylüler gibi henüz seyahate çıkmamıştı. Okulda eğitilen coğrafya dışında pek bilgileri yoktu. Bilgileri sadece okudukları kitaplardan ve gravürlerin ve siyah beyaz resimlerin oluşturduğu zayıf bir ikonografiden ibaretti. Başta sinema olmak üzere, özellikle 1960lı yıllar boyunca hemen hemen tüm evlerin televizyona geçişi ile genç öğrencilerin dünya ile ilişkileri altüst olmuştu. Her gün, çok uzak yerler, aile çerçevesinde de görünür hale gelmişti.

Bu arada genel öğrenim süresinin uzaması, ilköğretim okulu olgusunu, ortaöğretime hazırlık olarak değiştirerek ‘kolejlerin oluşturulmasına olanak sağlamıştı. Eğitim sertifikası sınavları, bundan böyle eğitimin değer düzeyi olmayacaktı. 1985’ ten 2008’e kadar program metinleri, pedagojik aydınlanmayı reddetmiş ve giderek basit konu sayımlarına geri dönmüştür. Bu yeni dönem, öğretmenlerin başlarının ağrımasına neden olan programların, eğitim içeriklerinin yeniden yapılandırılması ve yeni didaktik yaklaşımların genel bir bağlamda hızlı yenilenmesiyle nitelendirilmiştir. Bu dönemde iki büyük değişim gözlenmekteydi. Yönetim kadrosu, eğitim basamaklarını bölgelere devretmişti. Avrupa, projelerini denizaşırı Fransa’ ya yönlendirmişti. Bu yıllar boyunca, Fransa coğrafya incelemelerin merkezi olarak kalmıştı ve 1995’ten 2007’ye kadar izlenen programlardan ziyade 2008 programlarında daha da merkezi olmuştu. “Avrupa’da ve dünyada Fransa” başlığı yerini, “Dünya, Avrupa, Fransa” adlı başlığa bırakmıştı. Kimlik bölgeleri, genç öğrencilerin her zaman politik seçenekleri olsun diye onları harekete geçirmeye çalışıyordu (Chevalier, 2008).

2005 yılında genel teftiş raporuna göre şöyle bir tespitte bulunulmuştu: “Zamanı belirsiz bir Fransa’yı, aynı şekilde dağlarını, ırmakların ovalarını, kıyı şeritlerini tasvir eden konular çok yer kaplamaktadır ve bunun sonucunda, insan bilimlerine zaman kalmamaktadır”. Maalesef, pedagojik yenilenme ve 1960 ile 1980 yıllarındaki epistemoloji (bilgi kuramı) çabalarının bir anlamı olmadığı görülmüyordu. Coğrafya için küçük bir yarar sağlayan ve boşluklarla dolu bir program yaklaşımı kabul ediliyordu. Yine de Fransa, iki

eşsizliği muhafaza ediyordu. Bunlar ulusal okul programları ve bakalorya için ilköğretim okullarında devam eden coğrafya öğretimidir (Chevalier, 2008).

Fransız coğrafyası artık fiziki coğrafyanın birçok alanını coğrafya içinde değerlendirmemektedir. Örneğin, jeomorfoloji ve onun alt dalları olan iklimik jeomorfoloji, yapısal jeomorfoloji, glasiyal jeomorfoloji coğrafya içindeki yerini son yıllarda giderek kaybetmektedir. Jeomorfoloji insanı etkilediği sürece ve etkileriyle ele alınmaktadır. Ancak geçmiş coğrafyacıardan kalan miras ve terminoloji hala kullanılmaktadır. “Yeni Coğrafya” anlayışı içerisinde fiziki coğrafya form değiştirerek “Çevresel Coğrafya” olarak kullanılmaktadır. Aslında bu terim 20. Yüzyıl başlarından beri yer sistemleri çalışmalarını belirtmek için kullanılıyordu. Yine minerolojji, litoloji, jeoloji coğrafyadan uzaklaşmakta ayrı birer branş olarak yerlerini almaktadır. Coğrafya çevre, mekan ve insan arasındaki ilişkilerden uzaklaşan konuları artık tam olarak kendi sahası olarak görmeme eğilimindedir. Çünkü yer sadece doğal faktörlerin değil aynı zamanda insanın etkileriyle birlikte şekillenmektedir.

2.2.2. Fransa’da Ortaöğretimde Coğrafya Öğretiminin Gelişim Süreci

Fransa’da yaklaşık 150 yıldan fazla zamandan beri coğrafya dersi eğitim-öğretimi verilmektedir. Ancak ilk okutulmaya başlandığı dönemde coğrafya eğitimi tarih eğitimi ile iç içe geçen bir eğitim iken zamanla ayrı bir disiplin olarak görülmeye başlanmıştır. Haftalık ders saati zaman içerisinde 1 saatten 4 saate kadar çıkmıştır. Müfredatlar bakanlık düzeyinde ele alınan konular arasındadır. Ancak seçmeli ders programları ile birlikte öğretmenlerin daha çok inisiyatif alacakları özel programlar da bulunmaktadır.

Coğrafya öğretim programlarının (müfredat) gelişim süreci coğrafya disiplininin gelişimsel evreleriyle ilişkili olarak sürmüştür. Önceleri yalnızca yer bilimi ile ilgilenen ve kozmoloji alanı içerisinde kısaca değinilen coğrafya bir dönemde tarih ile iç içe olarak sosyal bilimlerden biri olarak görülmüştür. Daha sonra deneysel metotların kullanılması ile birlikte fen bilimleri alanına da yakınlaşmıştır. Yer bilimi, astronomi, jeoloji, antropoloji, tarih, biyoloji, matematik, fizik, kimya gibi disiplinlerle olan ilişkileri müfredat gelişiminde de değişikliklerin yaşanmasına sebep olmuştur. Ancak yukarıda da belirtilen tartışmalar alan uzmanları tarafından çokça yapılmıştır. Yine coğrafi keşifler, tüccar ve seyyahların gezileri coğrafyanın önemli konuları arasında iken bugün sosyo-ekonomik

ilişkiler sebebiyle iklimsel, jeostratejik olaylar ve ekonomik olayların odağında bir dalı olarak varlığını sürdürmektedir.

Geçmişte ezbere dayalı ve bilgi ağırlıklı bir öğretim müfredatına sahip olan bu alan zamanla değişime uğrayarak nasıl meydana geldiğine yönelik soruların cevapları aranmaya başlanmış ve gerektiğinde deneysel araştırmalar için laboratuvarlar kullanılmaya başlanmıştır.

1852 yılında Fransa’da ilk olarak coğrafya eğitimi ders olarak okutulmaya başlanmıştır. 1865 yılında bakanlık yapan V. Duruy “Fen Bilgisi” derslerini arttırarak “Coğrafya” derslerinin sayısını düşürmüştür. Bunun temel nedeni coğrafyanın tarih ve fen ile iç içe geçmiş yapısı idi. Fen bilgisi derslerinde dünyanın ve güneşin hareketleri konusu işleniyor. Tarih içerisinde de yeryüzündeki değişiklikler tarihsel olaylarla ilişkilendiriliyor. Coğrafyanın salt kendi alanı içerisindeki müfredatı çok dardı. Ancak 1872-1874 Prusya savaşlarında elde edilen yenilgiler üzerine coğrafya bilgisinin askeri başarısızlıklara yol açtığı dillendirildiğinde coğrafyanın ayrı bir disiplin olarak ele alınması için girişimlere başlanılmıştır.

1920’li yıllarda ilkokullarda okutulan coğrafya derslerinde öncelikle Fransa’nın bölgesel konumu ve yeryüzü şekilleri anlatılmakta daha sonra dünya geneli ve kıtalar ele alınmakta idi. Kız erkek ayrımının olduğu bu dönemde kızlara yönelik verilen coğrafya eğitiminde ise askeri konular işlenmiyordu. Fransız kolonileri ve dünya ölçeğindeki uluslararası ilişkiler konusuna da çok az değiniliyordu. 1920’ yılında Fransa’da okutulan Coğrafya Öğretim Müfredatı aşağıdaki başlıklar şekillenmiş idi;

İlkokullarda;

- Belirli atmosferik olayların, mevsimlerin, fiziki özelliklerin gözlemlenmesi
- Dağ, ırmak, deniz, boğaz, körfez gibi coğrafi terimlerin açıklanması
- Coğrafi çalışmalara hazırlık için yerel genel coğrafi görünümün tanımlanması
- Plan ve harita elemanları ve harita okuma
- Dünya, kıtalar ve okyanuslar
- Bölge hakkında konuşma

Ortaöğretim 9-11 yaş aralığı coğrafya konuları;

- Fransa coğrafyası ve kolonileri
- Fiziki coğrafya

- Kanton, departman ve bölge idari birimlerinin çalışıldığı siyasi coğrafya
- Tahtada harita çizim egzersizleri

Ortaöğretim 11-13 yaş aralığı coğrafya konuları;

- Fransa coğrafyasının gelişimi ve gözden geçirilmesi
- Avrupa'nın fiziki ve siyasi coğrafyası
- Dünyanın diğer bölgeleri
- Fransız kolonileri
- Harita egzersizleri (Butterworth, 1922'den akt, Bilgili 2011).

1937-1938 yılında coğrafya müfredatı yeniden ele alınarak Fransa'nın yakın coğrafyasında bulunanların dışında Sovyet Rusya gibi bölge dışı güç unsurları da anlatılmaya başlanmıştır. 1943'te ise coğrafya eğitimi alanında önemli bir gelişme yaşandı ve coğrafya öğretmenliği ayrı bir alan olarak görüldü. Bu konudaki ilk sınav bu yıl gerçekleşti ve coğrafya öğretmenlerinin atamaları yapılmaya başlandı. 1963-1965 yıllarında müfredat programlarında değişiklik yapılmasına karşın temel anlayışta bir değişiklik olmamıştır. Dönem içinde coğrafyada determinizm etkili olmuştur (Audigier, 2001, s. 1-5).

1985 yılında Chevenement reformları gündeme geldiğinde Tarih öğretmenlerinin coğrafya bilgisi konusunda yetersiz kaldıkları hatta Fransa haritasının bile bir tarihçi tarafından çizilemeyeceği tartışmaları yapılmaya başlandı. Bu nedenle coğrafya programları yeniden ele alındı ve tüme varım yöntemlerinin disiplin içerisinde önemi vurgulandı. Yapılan değişikliklerde altıncı sınıfların müfredat konuları iklim bölgeleri ve yeryüzünde nüfusun dağılışı idi. Beşinci sınıfta gelişme ve dünyanın farklı bölgelerindeki gelişme örnekleri ele alınacaktı. Dördüncü ve üçüncü sınıf konularının bir kısmı klasik bir kısmı ise modernleştirilmişti. Lise birinci sınıflarda Fransa'nın çalışılması ana konuydu. Son sınıfta ise dünya çalışılacaktı. Klasik metotlar coğrafya öğretiminde yetersiz kalmaya başlamıştı. Artık sistematik analizlere ve yeni yaklaşımlara daha çok ihtiyaç vardı. Tüm bunlara karşın 1986 müfredat programları bir ilerleme anlamına geliyordu. Üniversitedeki coğrafya ile okullarda öğretilen coğrafya arasındaki farklılıklar azaltılmıştı. Ancak eğitimde kullanılan metot hala tümevarımdı (Audigier, 2001, s. 1-5'den akt. Bilgili, 2011).

Özetlemek gerekirse 19. yy sonlarına doğru coğrafya eğitimi ayrı bir disiplin olarak tarih eğitiminden ayrılarak öğretilmeye başlanmıştır. Avrupa kıtası ve Fransa hakkında bilgilerin yer aldığı fiziki ve idari bölgelendirmelerin anlatıldığı ve birazda uluslararası ilişkiler ve jeopolitiğe değinildiği bilinmektedir. Duvar haritalarının yaygınlaşmasını slayt ve tepegöz

gibi cihazların kullanımı takip etmiştir. Daha sonra iletişim teknolojilerindeki gelişmelerle birlikte projeksiyon cihazı ve power-point sunumları ders içeriklerine yön vermiştir. Ders kitaplarının önemi 20.yy. başlarında iyice belirgin iken 2000’li yıllardan sonra internetle birlikte ders kitaplarının önemi ikinci sıraya düşmüştür. Sürekli olarak güncellenen bilgilerin baskıda olan bilgilerle yenilendiği bir süreçte ders kitaplarının öneminin azalması olağan iken halen hala öğretmenlerin kullandığı önemli araçlardan biridir.

Coğrafya öğretmenin amacı farklılıkları içerisinde dünyayı anlamak ve çevrelerini tanıyarak analiz etme metotlarını kazanmalarıydı. Bu nedenle öğrenci anaokulundan itibaren çevresini keşfetmeye başladığından dağ, deniz, kır, şehir, orman, akarsu kavramlarına yatkındır. Anaokulundan itibaren coğrafya eğitimi bir disiplin olarak başlamasa da verilebilmektedir. Ancak ilkokulla birlikte coğrafya disiplini ile birlikte verilir. Dünyanın konumu, yeryüzü şekilleri, mevsimlerin oluşumu ve iklimler ilkokulda öğrenciye kazandırılabilir. Bu nedenle teorik bilgidен çok gezi gözlem şeklinde dersler yapılandırılmıştır.

“Kolej altıncı sınıftan üçüncü sınıfa kadar öğrenci tüm coğrafi sahayı gezer. Altıncı sınıfta öğrenciler küresel dünyamızdaki önemli noktaları anlamaya başlarlar. Dokümanları sınıflandırmayı ve doğal çevreyi analiz etmeyi öğrenirler. Beşinci ve dördüncü sınıfta belli başlı kıtalar üzerinde durulur. Beşinci sınıfta Afrika, Amerika ve Asya, dördüncü sınıfta Avrupa ele alınır. Öğrenciler doğal, kültürel, ekonomik ve demografik verilerle bölgeler arasındaki ilişkileri ve ülkenin yapılanmasını anlamalıdır. Lisedeki coğrafya eğitimi daha çok günümüze dönüktür. Artık çağdaş dünyayı Fransa’dan başlayarak Avrupa ve onun dünyadaki yeri ve bu dünyanın ekonomik, sosyal ve demografik problemlerini tanımaya başlarlar. Ortaöğretimin ilk evresinde edinilmiş olan bilgilerin derinleştirilmesine çalışılır. Çağdaş dünyadaki coğrafyanın karmaşıklığını anlamak için veriler ortaya konur. Böylece öğrenciye yaşadığı çevreyi anlamanın anahtarları sunulur. İkinci sınıf ise günlük yaşamı düzenleyen sistemler, genel coğrafya bilgilerinin edinimi için çok önemliydi. Bu içinde bulunduğumuz dünyamızın geniş bir coğrafi vizyonuydu” (Bilgili, 2011).

2.2.3. Fransız Coğrafya Öğretim Programı Temel Amaçları

Fransa’da okutulan coğrafya ders müfredatları bölüm ve sınıflara göre belli farklılıklar göstermekte idi. Birbirini tamamlayıcı olarak ilkokul, ortaokul, kolej, lise ve yükseköğretimdeki amaçlar bu tamamlayıcılık ölçüsünde birbirine benzerlikleri de barındırmaktadır. Coğrafya derslerinin en genel amacı öğrencilerin dünya hakkındaki bilgilerini geliştirmek ve olguları anlamalarını sağlamaktır. Kolejlerdeki sınıflara göre coğrafya müfredatının amaçları şöyledir: Altıncı sınıfta, yakın çevre hakkındaki bilgiler

derinleştirildikten sonra, öğrencilerin dünyayı anlamaları ve orada toplumları farklılıklarıyla kavrayabilmeleri, dünyadaki farklı yerleşme biçimlerini keşfetmeleri ve özelliklerini anlayabilmeleridir. Beşinci sınıfta, yaşam şartları, zenginlik toplumların gelişmelerini, toplumlar ve kaynaklar arasındaki ilişkiler ve sürdürülebilir yaşamın kavranmasıdır. Dördüncü sınıfta, öğrencilerin küreselleşme sürecini açıklaması, analiz etmesi ve bazı basit tanımlamalar ile açıklayabilmeleri ve ilgilerini çeken konularda tartışabilmeleri amaçlanmaktadır. Üçüncü sınıfta, öğrencilerden Fransa'yı, Avrupa ve Dünya'ya açılan açık bir üretim merkezi olarak çalışmaları ve Fransa ile Avrupa Birliği'nin rolünün kavranması istenilmektedir (<http://www2.cndp.fr>, 2009).

Öğrenciler içinde yaşadıkları toplumları, diğer toplumlarla olan ilişkilerini ve aralarındaki farklılıkların birer zenginlik olduğunun farkına varmaları ve farkındalık bilincinin yerleşmesi coğrafya programlarının önemli amaçlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.2.4. Fransa'da Uygulanmakta Olan Ortaöğretim Coğrafya Öğretim Programı

Kolej ile lise arasında bir köprü görevi gören ikinci sınıfta öğrenciler bakalorya sınavına yönelik bilgilerini geliştirirler. Bu dönemde tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgileri paralel bir şekilde verilmektedir. Kolejde öğrenciler bilgiler, kavramlar, kronolojik ve mekânsal noktalar ile gerekli yöntemleri öğrenmişlerdir. Lise öğretiminde ise edindikleri bu yaklaşım ve yöntemleri kullanarak bilgiyi anlamlandırma, muhakeme etme ve sentez yapma kabiliyeti kazanmalıdır.

Coğrafya dersi ile öğrenciler modern dünyayı anlamaya çalışmaktadır. Bunu gerçekleştirmek için ise tarihi olayları kronolojik bir sıra ile ve olayların geçtiği mekanları, toplumları ve egemen güçleri, yeryüzüne bıraktığı etkilerle birlikte anlamaya çalışmaktadır. Her ne kadar coğrafya bir disiplin olarak ayrı bir müfredata sahip olsa da mekânsal ve sosyal etkileri anlamak için tarihsel dokunun bilinmesi de gereklidir. Bu nedenle coğrafya öğretim müfredatı dinamik bir yapı göstermekte ve gereğinde hızlı bir değişim ve dönüşüm geçirebilmektedir. Tarih ve coğrafya ders saatleri zaman içerisinde değişikliğe uğramış bazen tarih derslerindeki ders saat sayısı azaltılırken bazen de coğrafyanın ders saatleri azaltılmıştır (Eduscol).

2.2.4.1. Genel ve Teknolojik Ortaöğretim İkinci Sınıf Coğrafya Programı

“Dünyada Yaşam ve Değişimi” temel başlığı altında tanımlanan ikinci sınıf coğrafya öğretim programı kolej ikinci sınıf öğrencilerinin program içindeki yedi konu başlığı ve bu konu başlıklarına ilişkin alt konu başlıklarını anlayıp dünya ve insan ilişkisini kurmasına yardımcı olmaktır. Örnek olay ve durum incelemeleri metotları ile dünya ve insan etkileşimini kavramalıdır. Yine coğrafyanın yanısıra verilen tarih ve vatandaşlık eğitimi ile toplumsal tüm ilişkiler kavranmaktadır. Bu amaçla coğrafya programı kolejde elde edilen coğrafi muhakeme becerisi, elde edilen kavramlar, mekânsal bilgilerin daha da ileri götürülmesi üzerine oturtulmuştur. İkinci sınıfın takibinde öğrenciler Fransa ve Avrupa’yı ele alacak, son sınıfta ise dünya ölçeğinde bir yaklaşımın analizini yapma imkânı bulacaklardır.

Öğretmenler giriş konusunun çalışılmasından sonra pedagojik yaklaşımlarını belirlerler. Sonrasında öğrencilerin coğrafi muhakeme yapmalarına katkı sağlayan önemli unsurları, örnekleri diğer konuların düzenine bakarak karar verirler. Üç ana kavram üzerinde durulmalıdır. Bunlar;

1. Yer planlaması
2. Çevre, düzenleme
3. Mekânsal faktörler, sınırlamalar, gelişme, manzaralar, kaynaklar, ağlar, riskler, topraklar, önemli merkezler, süreksizlik, değişim şeklindedir.

Bununla birlikte programda yer alması zorunlu alt başlıklar şu şekildedir;

- Dünya nüfusu ve yer altı ve yer üstü zenginliklerin nüfusa uygun dağılıp dağılmadığının ortaya konulması
- Uluslararası ilişkiler bazında yaşanan sorunlar
- Bölgesel ve ulusal düzeyde sınır sorunları
- Beslenme, barınma ve sağlık gibi temel sorunlar ile coğrafya ilişkisi
- Tarım alanlarının verimli kullanılması için gerekli önlemler ve gıda üretiminin nüfusa göre dengeli hale getirilmesi için gerekenler
- Yer üstü ve yer altı kaynakların sınıflandırılması ve kapasiteleri
- Kaynakların etkin ve verimli kullanımının sağlanması için alınacak önlemler
- Kentsel yerleşim ve kırsal yerleşim arasındaki farklılıklar, dengesizlikler ve çözüm önerileri
- Doğal afet ve diğer doğal risk unsurlarının belirlenmesi ve önlemler alınması

Öğretim programı “toprağa yerleşen ve onu düzenleyen insanoğlu” başlığı coğrafyanın temel konusuna atıfta bulunmaktadır. Böylece program çevre ve düzenlemeyi birbirine bağlayan iki yaklaşım üzerine oturarak insan tarafından alan planlanması sorununun ele alınmasını sağlar.

2.2.4.2. Ortaöğretim Edebiyat, Fen, Ekonomi ve Sosyal Bölümlerinde Coğrafya Programı I. Sınıf

Birinci sınıfın programı ikinci sınıf öğretim programının devamı şeklindedir. Özelde Fransa genelde Avrupa kıtasının coğrafik özellikleri müfredat içeriğini kapsamaktadır. Örnek olay ve durum incelemesi yaklaşımları benimsenmiştir. Üç örnek olay ve durum incelemesi müfredata yerleştirilmiştir. Alp bölgesi örnek olay incelemesi olarak zorunlu öğretilirken diğer iki bölgede öğretmen inisiyatifi ile belirlenmektedir. Yakın coğrafya olan Avrupa ve Fransa’nın incelenmesi toprak kavramı üzerinde öğrencilerin düşünmelerine fırsat vermektedir. Eyalet, Bölge, şehir, kasaba, gibi kavramlarla toprak ve insan etkileşimini kavrar. Harita, kroki, şema ve imge öğrencilerin coğrafi muhakemelerinin oluşumu için ön plana çıkarılır. Burada bilgisayardan, sayısal imgeler ve internetteki araştırmalardan yararlanılmaktadır. Avrupa etüdü üç yaklaşım etrafında odaklanır. Öncelik başlangıçta büyük devletlerin varlığı ile göze çarpan kıtanın siyasi organizasyonuna verilir. Metropollerin rolü, Avrupa haritasının çalışılmasından sonra bölge konusu üzerinde durulur.

Lise müfredat programları içerisinde Fransa ve Avrupa Birliği ayrı bir öneme sahiptir. Daha önce ilkokul ve kolejde çalışılmaya başlanan Fransa, lise müfredatında daha geniş boyutlarıyla ele alınır. Ayrıca son yapılan müfredat değişikliklerinde Fransa coğrafyasına daha fazla ağırlık verilmiştir.

Bu müfredatın, üçüncü bölümünün son konusu ile son bölüm fen sınıfı müfredatı içinde yer almamaktadır fakat diğer bütün müfredat programı tüm üç bölüm için geçerlidir (Voie generale, Ministere de l’Education nationale, 2009).

Programda yer alan kazanımlar sırasıyla şu şekilde belirlenmiştir.

Kazanım-1.Avrupa nedir?

Avrupa’daki sınırları belirlenmesinde karşılaşılan zorluklar nüfus dağılımındaki dengesizlikler ve Avrupalı kimliğinden kastın ne olduğu öğrenilir.

Kazanım-2.Avrupada Kurulan Devletler ve Uluslararası Kuruluşlar

Batı Avrupa, Doğu Avrupa, Balkanlar vb bölgesel ayırım, kültürel ayırım ve işbirliğine dayalı birleşmeler, ticari ve siyasi topluluklar, eski imparatorluklardan ayrılan devletlerin konumu toprak ve toplum ilişkileri ve miras hukukuna ilişkin ön bilgiler edinir. Avrupa Birliği kuruluş amaçlarını anlar. Siyasi anlaşmazlıklara ilişkin ön bilgi edinir.

Kazanım-3.Avrupa kıtasındaki nüfus hareketleri

Nüfus dinamiklerini anlar. Kıta Avrupa'sında bulunan nüfus dağılımı dengesizlikleri ve Fransa nüfusunun dinamiklerini öğrenir. Nüfus ile birlikte doğa toplum arasındaki ilişkiler, beslenme, gıda üretim ve tüketimi gibi konuları öğrenir.

Kazanım-4.Coğrafya ve Ekonomi İlişkisi

Coğrafi alanlar üzerinde gerçekleştirilen üretimler ve üretim faktörlerinin dağılımı toprak üzerinden elde edilen gelirler. Maden yatakları ve diğer ekonomik unsurların milli gelire katkısı ve gelir dağılımı konularını kavrar.

2.2.4.3. Otraöğretim Edebiyat, Fen, Ekonomik ve Sosyal Bölümleri Son Sınıf Coğrafya Programı

Bölgesel güç alanları, stratejik güç merkezleri, iki kutuplu ve tek kutuplu dünya düzeninde jeopolitik coğrafya ve jeostratejik coğrafya konuları işlenmektedir. Fen bölümlerinde Rusya bölgesi incelenmez iken diğer bölümlerde Rusya bölgesi de müredata dahil edilmiştir. Ekonominin uluslararasılaşması, küresel ekonomik unsurlar, krizler ve güç çatışmaları odağında bilgiler edinilir. Dünyadaki güç alanları ve onların etkileri üzerine çalışmalar yapılır. Örnek olay ve beyin fırtınası teknikleri ile kriz oluşturulup çözüm stratejileri sunulur. Merkez ve çevre ilişkileri ele alınır. (Voie generale, Ministere de l'Education nationale, 2009). Bu bağlamda aşağıdaki alt başlıklar üzerinden coğrafya programı düzenlenmiştir.

I. Küreselleşmiş Bir Yer

- Küreselleşme ve birbirine bağımlılık
- Dünya organizasyonun farklı muhakemeleri

II.Dünyadaki Üç Büyük Güç Alanı

- Kuzey Amerika, Süper Güç ABD

- Avrupa Birliği
- Doğu Asya

III.Gelişmekte Olan Ülkeler

- Güney'in birliği ve farklılığı
- Kuzey-Güney Etkileşimi
- Rusya

2.2.5. Coğrafya Öğretim Metotları

Coğrafya öğretim metotları zaman içerisinde değişikliklere uğramışsa da klasik coğrafya eğitiminde tanımlama ve açıklama, anlatma, teknikleri uygulanmaktadır. Teknolojik araçların gelişmesine paralel olarak duvar haritaları, slayt, tepegöz, projeksiyon cihazları ve son olarak internet ağı ile tüm içerik ve kütüphanelere erişim sağlanarak bilgiye ulaşım sağlanmıştır. 3D coğrafı haritalar ve coğrafı bilgi sistemleri, kent bilgi sistemleri, gibi online programlarda coğrafya öğretim programlarına dahil edilmiştir. Öğrenciler geçmişte sıkıcı bir ortamda ezbere dayalı bir eğitim-öğretim müfredatına sahipken bugün daha dinamik ve anlaşılır bir ortamda ders görmektedirler. Özellikle eski coğrafya kitaplarında bu metot yaygın olarak kullanılmaktaydı. Günümüz ders kitaplarında bu özellik görülmezken, küçük yaş grubundaki sınıflarda az düzeyde yine tanımlama ve anlatım yöntemi uygulanırken animasyon ve 3D teknikleri ile birlikte okul öncesi çağa kadar görsel ve işitsel materyaller bilgisayar ortamlarında tasarımlanmaya başlamıştır. Şekil 7'de okulöncesi eğitim kurumunda küre üzerinden yaşadığımız alanın konumunun harita üzerinden gösterilmesi anlatılmaktadır.

Şekil 7. Okul öncesinde dünya haritasında (Küre) Fransa'nın gösterimi

Öncelikli olarak öğrencilerin harita çizimi, kroki çizimi (Şekil 9) gibi becerilerin kazandırılması için gösterip yaptırma gibi tekniklerden de yararlanılmıştır. Ancak üst yaş gruplarında araştırmalar internet ağı üzerinden gerçekleştirilmektedir. Harita çizim programları, CBS sistemleri kullanılmaktadır. Şekil 8'de görüldüğü üzere harita kağıtlarından maket yapımı, haritanın parçalanıp tekrar birleştirilmesi ile harita kullanımı ve yer bilgisinin pekiştirilmesi sağlanmıştır.

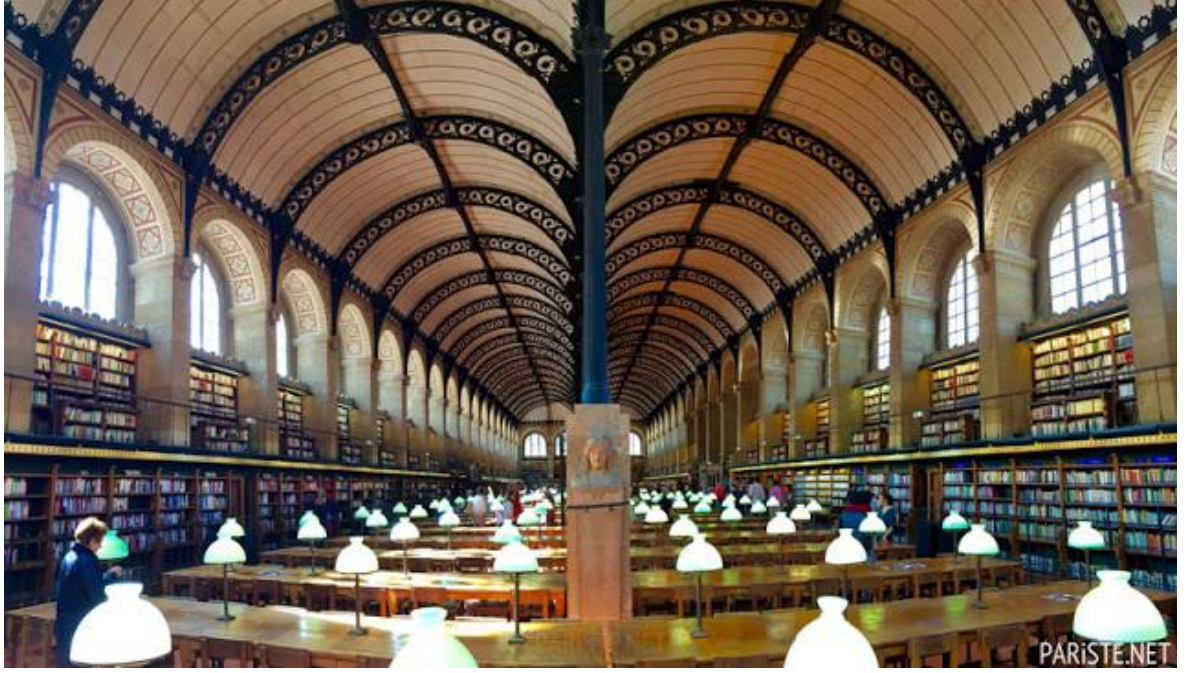
Şekil 8. Harita üzerinde maket yapımı

Öğrencilere kroki çizdirme, yakın mekânların tarif edilmesi ve yakın çevrenin bir taslak üzerinde krokisinin çizdirilmesi belli bir aşamada gerçekleşmektedir. Önce çevrede bulunan mekânsal alanlar belirlenir daha sonra harita krokide bu mekanların yerleri çizilmektedir (Şekil 9).

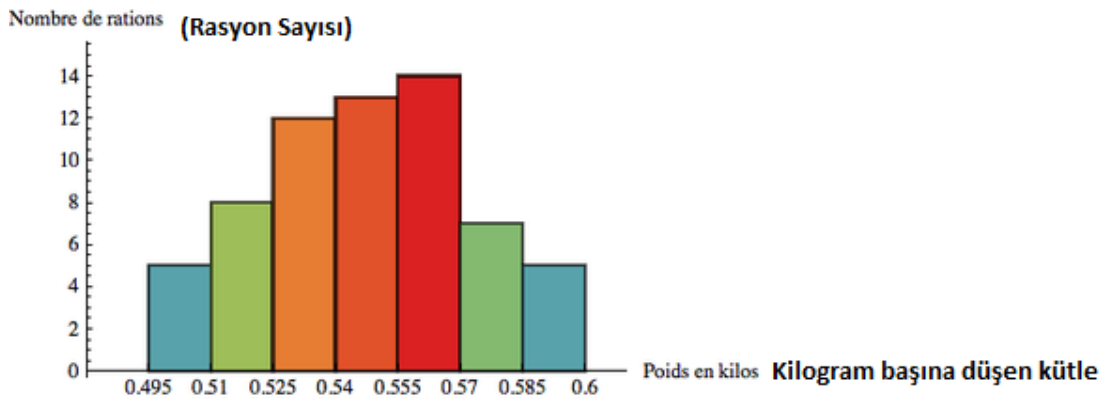
Şekil 9. Kroki çizimi ve yakın mekanların belirlenmesi

Coğrafya derslerinde en çok kullanılan metotlardan biri fotoğraflardan yararlanarak ders işlemedir. Öğrencilerden çevrelerinde bulunan özellikli yerlerin fotoğraflanması istenir. Daha sonra bu fotoğraflarda bulunan yerlerin krokileri çıkarılır. Öğrencilerin fotoğraflarda yer alan unsurları betimlemeleri istenir (Şekil 10). Saint Genevieve Kütüphanesinden bir görünüm ile öğrencilerin mekan ve hayatla ilişkisinin kurulması istenmiştir.

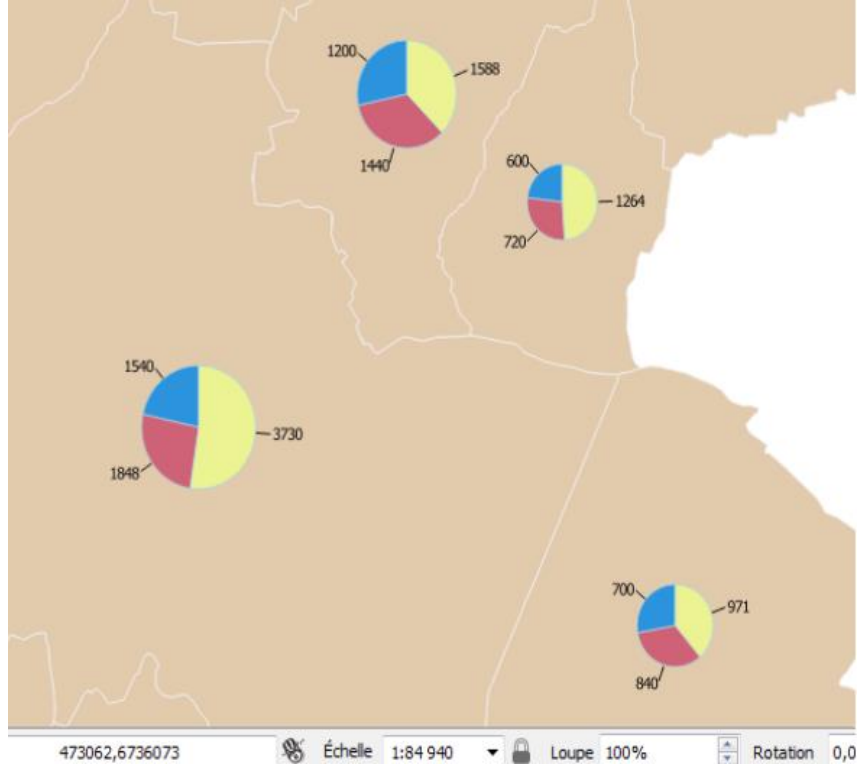

Şekil 10. Saint Genevieve Kütüphanesinden bir görünüm

Kroki çizimi, harita maketlerini ya da yapbozlarını birleştirme gibi ödevler ile coğrafi konum ile ilgili bilgiler pekiştirilir. Histogram, diyagram ve grafiklerle gösterme metodu sıklıkla kullanılan metotlardan biridir. Özellikle olgu, durum ve kavramların zaman içerisindeki değişim veya farklılıkların karşılaştırılmasında faydalı bir metottur. Görselliği sağlayarak kavramaya yardımcı olurken, rakam ve sayıları ezberlemeden anlama olanağı sağlamaktadır. Özellikle ders kitaplarında çok yaygın bir kullanımdır. Her konunun yanında ilgili grafik veya diyagram eklenmiştir. Derslerde kullanılan bir diyagram örneği şekil 11’de yer almaktadır. Yine derslerde yararlanılan araçlardan birisi coğrafi bilgi sistemleri olarak bilinen CBS yazılımlarıdır. Burada bir alanın haritası oluşturulabilir. Var olan haritalarda düzenleme yapılabilir (Şekil 12).

Şekil 11. Derslerde kullanılan histogramlardan biri

Şekil 12. Coğrafya dersinde kullanılan yazılım

Coğrafya derslerinin belki de temel metotlarından biri örnek olay incelemeleridir. Fransızca “etude de cas” olarak bilinen örnek olay incelemeleri müfredatın her basamağında kullanılan bir yöntemdir. Bir konu işlendikten sonra ilgili konuyla ilgili bir örnek durum incelemesi yapılır. Örneğin, doğal afetler konusu işlenmiştir ve öğretmen öğrencilerine meydana gelen tsunami felaketlerinden birine ilişkin kütüphane taraması ödevi verir. Öğrencilerden araştırdıkları konu hakkında rapor sunmaları istenir. Yine derslerde karikatür kullanımı da yaygın kullanılmaktadır Şekil 13’te Ders kitabından alınmış bir karikatür örneği bulunmaktadır.

Şekil 13. Berlin Duvarının yıkılmasının anlatıldığı bir karikatür (Kitap-3)

Yine coğrafya derslerinde yaygın olarak tümevarım ve tümünden gelim metotları ile dersler ele alınır ancak öğrenciler bu metodu sıkıcı bulurlar. Gezi gözlem metodu kullanılarak yapılan derslerde ise sıkıcılık en aza indirilir ve öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmeleri sağlanmış olur. Mekansal analizlerde tüm dengelim, temel kavramların açıklanmasında ise tümevarım metodu uygulanmaktadır. Coğrafya dersleri tarih dersiyle iç içe olduğundan genelde geziler hem coğrafi hem tarih dersinin amaçlarına göre yapılır. Uzak yerlere ziyaret edilirken hem çevredeki coğrafi mekânlar hem de tarihi yerlere geziler düzenlenir. Maddi imkânları daha iyi olan okullarda ise yakın çevredeki dış ülkelere gezilerde yapılmaktadır. Örneğin, İngiltere ve İspanya sıklıkla ziyaret edilen ülkeler arasındadır.

2.2.6. Coğrafya Öğretim Programının Değerlendirilmesi

Fransa'daki coğrafya müfredatına bakıldığında ilk göze çarpan şey Tarih dersi ile birlikte iç içe olduğudur. Bu uygulama uzun yıllardır devam etmektedir. Her ne kadar bu konuda özellikle coğrafyacılar tarafından zaman zaman itirazlar yükselse de uygulama devam etmektedir. Bazı coğrafyacılar ise bu uygulamayı doğru bulmaktadır. Bunun için en önemli neden olarak tarihin bir coğrafi ortam içerisinde meydana gelip, şekillendiğini ve tarihi coğrafyadan ayrı düşünmenin doğru olmadığı savına dayandırmaktadırlar. Aynı şekilde coğrafyanın da birçok unsurunun tarihi bir süreci olduğu ve tarihten daha fazla

yararlanması nedeniyle bu uygulamaya destek vermektedirler. Coğrafya ve Tarih derslerinin aynı öğretmen tarafından verilmesine karşı buna en büyük itirazın coğrafyacılar tarafından geldiğini söylemiştik. Buradaki itirazlar genelde bu dersleri veren öğretmenlerin çoğunun Tarih formasyonuna sahip olmalarıdır. Bu nedenle öğrencilerin yeterli derecede coğrafya bilgisine sahip olmayan eğitimciler tarafından eğitim verildiği ve coğrafyanın bu nedenle çoğu zaman fazla önemsenmediğini söylemektedirler. Öğrencilerin Tarih dersini Coğrafyadan daha fazla sevmelerinin bir nedeni olarak da bu gösterilmektedir.

Tarihsel süreç içerisinde de coğrafya büyük Avrupa ülkelerinde ilk ve ortaöğretimde yerini aldığı tarih ardına yerleştirilmişti. Misyonu ikiye katlamış ve konusu yakın ve uzak çevrelerdeki farklılıkların tanımlanması ve dış dünyaya açılması şeklindeydi. Yaklaşım genel olarak doğal şartların belirlenmesi ve daha önceki jenerasyonlardan elde edilmiş olan kazanımlardı (George, 1992). Ayrıca kolejde tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgisi dersleri tek çatı altında ve aynı eğitimci tarafından öğretimi yapılmaktadır. Neden üçü bir arada veriliyor sorusuna François Audigier'nin cevabı bu dersler benzer bir münü için üç farklı tat, yemek olarak belirtmekte ve bu millî ve kolektif bir kimliğin oluşumuna yardımcı olacağını söylemektedir. Bu dersler “biz” kavramını inşa etmek için vardır (Audigier, 1997).

Müfredatta en önemli unsurlardan biri konuların genel olarak hayata dönük olmasıdır. Kısır, öykücü ve insanla ilişki kurulamayan konular yerine genel olarak hayatta karşılaşılabilecek ve uygulanabilirliği olan konular göze çarpmaktadır. Ders kitaplarındaki birçok konu örnek olay incelemeleriyle güncel, yakın zamanda yaşanan coğrafi olaylarla desteklenmektedir. Kitaplardaki konular canlı, renkli fotoğraflar, anlaşılabilir grafikler, haritalar, tablolar ve kısa coğrafi terimleri açıklayan bölümler bulunur. Örneğin, kısaca gelecek nesilleri düşünerek doğal kaynakları kullanmak olarak adlandırılan sürdürülebilir gelişme konusu müfredatta kendine geniş yer bulmaktadır. Hatta bu terim ve anlamı o kadar önemsenmektedir ki katılımcı gelişme, ormanlar için sürdürülebilir gelişme, yaşanabilir gelişme gibi birçok kavramı barındıran sürdürülebilir gelişme sözlüğü bulunmaktadır (Brodhag, 2004).

Üçüncü devrede öğretmenler müfredatta işlerlik kazandırmakta zorlanmaktadırlar. Genelde öğretmenler okul çevresinden başlayan görünümünden başlarlar. Daha sonra haritalardan çalışma ve oradan dünyanın genel özelliklerine doğru yönelen bir metot izlenir. Öğretmenlerin çoğu bu devrede iklim, kıyılar, dağlar, tsunami, plato gibi fiziki coğrafya konularını işlerken programın bu devresindeki önemli konuları hatırlanması gerekir. Bu

konular; dünyaya bakış, Avrupa sahası, Fransa ve toprakları, küreselleşme sürecinde Fransa'dır. Kitaplardaki konular konu dizilimi bakımından tam bir uyumluluk gösterememektedir. Örneğin, birinci ders Fransa ve sınırları, ikinci ders sınıf planı, üçüncü ders yüzey şekilleri, dördüncü ders tsunami, beşinci ders dağlar, altıncı ders yönetsel Fransa, yedinci ders nehirler, sekizinci ders oryantasyondur. Görüldüğü gibi konular arasında bir bütünlük ve tam bir ilgi bağı bulunmamaktadır ve bu öğrencilerin coğrafyaya olan ilgilerini azaltıcı bir etkidir. Bu nedenlerle müfredat genel olarak bitirilememektedir (Berard, 2005).

Altmışlı yıllarda eğitimdeki modernleşme ve demokratikleşme sürecinde her disiplinde yeni sosyal ve entelektüel hedeflerin tanımı ve uygulamaya konması isteniyordu. Coğrafyada da öğrencilerden dünyayı daha iyi anlamalarına yardımcı olacak donanım ile eğitilmeleri ve bunu çağdaş coğrafyanın sunacağı belirtiliyordu. En azından yeni bir pedagojik anlayışın benimsenmesi gerekiyordu (Roumegous, 2002).

1988 yılının müfredatına göre, lise son sınıfta konuların üçte biri Amerika Birleşik Devletleri, Sovyetler Birliği ve Pasifik çevresinin çalışılması üzerine yoğunlaşmıştı. Burada global bir bakış açısı vardı ve bunlar örnek olay incelemeleriyle açıklanıyordu. Ancak 1995 yılı müfredatında milli ve bölgesel çalışmalara daha fazla ağırlık verilmiştir. Bu programda dünyanın coğrafi organizasyonuna daha fazla yer verilmiş ABD, Japonya, Almanya, İngiltere, Hindistan, Çin, Rusya gibi güçlü ülkeler ile Afrika ve Latin Amerika gibi yerlerin işlenmesi bu sınıftaki programın en geniş parçalarını oluşturmuştur (Bilgili, 2011).

Son yapılan lise reformuna coğrafyacı ve tarihçilerden büyük itirazlar gelmişti Bunun nedenleri özellikle sosyal bilimlerin eğitim sistemindeki konumunu zayıflatmak ve fen bölümlerinin son sınıflarından tarih-coğrafya dersinin seçmeli getirilecek olmasıydı. Fransa Milli Eğitim Bakanı Luc Chatel bunun doğru olmadığını belirtti ve ilgili sorulara açıklık getirdi. Fen bölümlerinin ilk sınıftaki öğrenciler bu reformla bundan böyle haftada iki buçuk saat yerine dört saat tarih- coğrafya dersleri görecektir (Baumard, 2009). İlk sınıfta edebiyat ile sosyal ve ekonomi bilimler bölümleri aynı ders saatini alacaklar, bu derslere ilgi duyan öğrenciler ise iki saat ekstra ders alabileceklerdir. Ancak fen bölümünde okuyan öğrenciler bu ders ile ilgili sınavları daha önce olduğu gibi bakalorya sınavında değil birinci yılın sonundaki sınavlarda vereceklerdir. Milli Eğitim Bakanı Luc Chatel söylenenin aksine eğitimde tarih-coğrafya derslerinin öneminin daha da arttığını ve bu derslerin temel derslerden birinin olduğunu altını çizmiştir. Ayrıca edebiyat

bölümlerinde de “çağdaş dünyadaki büyük sorunlar” konusunun dahil edilmesiyle bu derslerin ağırlığının bu bölümde artırıldığını belirtti. İkinci sınıftan son sınıfa kadar öğrencilere zorluk çektikleri konu ve derslere yardımcı olmak için iki saat öğrencilere rehberlik ve destek saatleri bulunmaktadır. Tarih-Coğrafya derslerinde daha fazla bilgi edinmek ve bu alanlarda bakalorya sınavına hazırlanmak isteyenler bu saatleri bu amaçlarla kullanabilirler.

Bakan bu reformla amacın eğitim harcamalarının ve eğitimdeki personel sayısının azaltılması değil eğitim kalitesi ve başarının artırılması olduğunu söylemiştir. Reforma karşı birçok kesimden özellikle bu branşlardan yoğun eleştiriler gelmiştir. Reformun bu kısmının iptali için birçok kişi ve kuruluşlardan imza kampanyaları açılmış ve destek görmüştür. Le Journal du Dimanche gazetesinde de 5 Kasım 2009 tarihinde Tarih-Coğrafya Öğretmenler Birliği (association des professeurs d'histoire- geographie) tarafından da reformdaki Tarih-Coğrafya kısmının çıkarılmasını öneren bir dilekçe yayımlanmıştır. Dilekçeye sadece bu branştaki öğretmenler değil profesörler, senatörler, milletvekilleri, yazarlar, gazeteciler ve sanatçıları da imza verdikleri görülmektedir (Kuhn, 2009'den akt., Bilgili, 2011). Ancak bu istek Bakan tarafından kabul edilmedi ve bu derslerin fen bölümlerinin son sınıflarında ancak seçmeli olabileceğini belirtti. Bakan son sınıftaki öğrencilerin daha çok kendi alanlarındaki derslere ve bu derslerden girecekleri bakalorya sınavlarına yoğunlaştıklarını söylemiştir (Moscovici, 2009).

2.2.7. Fransa’da Ortaöğretim Coğrafya Derslerinde Kullanılan Araç ve Gereçler

Fransa coğrafya eğitiminde öğrencilerin yardımcı materyallere ulaşması bakımından çok büyük zorluklar yaşamasa da özellikle coğrafi bilgi sistemleri konusunda bazı zorluklar bulunmaktadır. Özellikle ABD ve Kanada gibi ülkeler bilgi teknolojilerini ve CBS’yi sistemlerine daha iyi adapte etmelerine karşın bu Fransa’da hala büyük bir sorundur ve ilgili başlık altında ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Fransa’da tüm sınıflarda haritalar görülebilir. Bu haritalar Fransa haritası olduğu gibi öğrencilerin yaptıkları etkinlikleri gösteren Fransa veya Avrupa Birliği haritası olabilmektedir.

2.2.7.1. Atlaslar, Haritalar, Küreler ve Bazı Diğer Materyaller

Fransa coğrafya eğitiminde haritaların çok büyük yeri vardır. Her konunun sonunda çoğunlukla bir kroki çizimi, lejant oluşturulması gibi etkinlikler bulunmaktadır. Bu haritaların çoğunda öğrencilere dilsiz haritalar verilerek ilgili yerleri onların belirlemeleri ve konumlandırmaları beklenmektedir. Bu nedenlerle coğrafya dersleri daha çok uygulamaya dönüktür. Coğrafya derslerinde kullanılan haritalar oldukça çeşitli ve içerik bakımından doyurucu olan haritalardır. Görsellikle birlikte öğrenme sürecini hızlandırmak esas alındığından haritalara özel bir önem verilir. Örneğin, ticaret, ulaşım gibi konular işlenirken kullanılan haritalar konuyla ilgili birçok özelliğin haritalar yoluyla verildiği görülmektedir. Şekil 14’te Fransa idari haritası bulunmaktadır. Burada öğrencilerin bölgeleri işaretlemeleri istenmektedir.

Şekil 14. Fransa İdari Haritası Boş Hali

Şekil 15’te hidrolojik enerjinin elde edilmesinin küçük bir prototip üzerinden gösterilmektedir.

Şekil 15.Coğrafya Derslerinde Kullanılan Bazı Yardımcı Materyaller-Hidrolik Enerji Prototipi

Güneş, Dünya ve Ay arasındaki ilişkileri, mevsimler ve gece-gündüzün oluşumu, Ay'ın evrelerini göstermeye yarayan alet (Şekil 16).

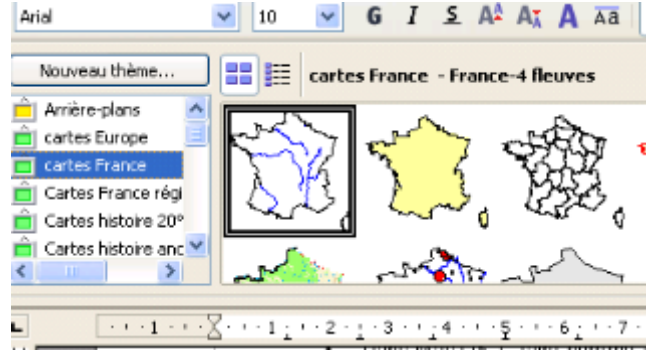

Şekil 16. Coğrafya Derslerinde Kullanılan Bazı Yardımcı Materyaller Dünya'nın Şekli ve Hareketleri

Şekil 17.Güneş Enerjisi Maketi ve Manyetik Küre

Güneş enerjisi ile sıcak su elde edilmesine yarayan bir maket. Özellikle yenilenebilir enerji konusunda derslerde kullanılmaktadır (Şekil 17). Yine Şekil 17'de görülen manyetik küre dünyanın uzay boşluğunda nasıl bulunduğunun anlatıldığı araçlardan birisidir. Öğrenciler bu tarz araçlarla coğrafi deneyimler yaşamaktadır. Bu da öğrenmeyi ve kalıcı öğrenmeyi gerçekleştirmeye yardımcıdır. Yukarıda da bahsedildiği üzere bir başka CBS yazılımı görüntüsü Şekil 18'de yer almaktadır.

Şekil 18. Online Harita Çizim Programı (Open Office)

Kaynak: http://ooo.hg.free.fr/essentiel/essentiel_ooohg2.pdf

Yukarıda verilen site özellikle Coğrafya ve Tarih derslerine yardımcı olabilecek çeşitli tematik konuların görsel boyutta ele alınmasını sağlamaktadır. Bu programla öğrenciler bölgeleri, nehirleri, yaşadıkları yerleri haritalar üzerinde belirleyebilmekte, çeşitli kroki, şema, harita, grafik oluşturmalarına imkân vermektedir. Ayrıca <http://geolycee.magnard.fr/> adlı site ise öğrencilere her bölge ile ilgili haritalara ulaşmalarına ve krokiler çizmelerine imkân veren, coğrafya öğrencileri için oldukça yararlı bir kaynaktır. Yukarıdaki harita üzerine Fransa'nın herhangi bir bölgesine tıklandığında bölge ile ilgili istatistiki bilgiler, haritalar, ilgili internet siteleri ve bu bölgeyle ilgili aktiviteler, örnek olay-durum incelemelerini içeren konulara ulaşılmaktadır.

2.2.7.2. Ders Kitapları

Fransa'da ilköğretimin ilk basamağında kitaplar ücretsizdir. Ancak lise kitapları ücrete tabiidir. Bütün ders kitaplarındaki konular aynı müfredatı göstermek zorundadır. Aynı müfredatı farklı kitaplardan okutulabilmektedir. Ders kitaplarında en çok dikkat çeken husus kitapların büyük boyutlu ve kuşe kağıda basılı olmalarıdır. Esas önemli farklılık ise içeriğine bakıldığında fark edilmektedir. Kitaplar kesinlikle bir bilgi yığını olarak ele alınmamıştır. Konular genelde kısa bilgilerle açıklanmış ve bol bol şekil, tablo, resim ve özellikle haritalarla desteklenmiştir. Bu açıdan bakıldığında öğrencilerin kolay kolay sıkılmayacakları, görselliği fazla olan ana bir materyalle derse başlamaları elde edilebilecek ilk avantajdır. Ders konularının sonunda öğrencilerin analiz, sentez ve yorum yapmalarını gerektiren etkinlik sayfalarına yer verilmiştir. Bu etkinliklerde öğrencilerden konulara göre dilsiz haritalar verilerek içeriğini doldurmaları ve lejant oluşturmaları beklenmektedir. Ayrıca her konuda genelde örnek olay incelemeleri (etude de cas) verilerek konu güncel bir örneğiyle bağlandırmıştır. Konular işlenirken öğrencilerin

bilmeleri gereken terminoloji ilgili sayfalarda birkaç coğrafi terim ve açıklamasını içeren bir bölüm bulunmaktadır. Kitaplarda kullanılan fotoğraflar, harita ve tablolar oldukça net ve anlaşılır düzeydedir.

2.2.8. Fransa’da Ortaöğretim Kurumlarında Okutulan Coğrafya Ders

Kitapları

Fransa’da ortaöğretim kurumlarında okutulmakta olan ders kitaplarından 3 adet ders kitabının şekilsel açıdan ve içerik açısından incelenmesi yapılacaktır. Genel olarak Fransa’da ortaöğretim kurumlarında okutulan ders kitaplarının içeriği aşağıdaki gibidir;

Araştırmamız kapsamında ele alınan ders kitaplarına ilişkin ünitelerin dağılımı Ek-2 de yer almaktadır. Yine kapak sayfaları da Ek bölümünde yer almaktadır.

2.2.8.1. Kitap 1- *Fransa ve Avrupa Küreselleşmedeki Bölgelerin*

Dinamikleri

İnceleme konusu olan Kitap 1 isimli Fransızca Coğrafya ders kitabı cilt kapağı Ek 6’da yer almaktadır. Kitabın Künye bilgi aşağıdaki gibidir.

Kitabın adı:France et Europe Dynamiques des territoires dans la mondialisation

Yayıncı:Magnard Yayınları

Sayfa Sayısı:325 Sayfa

Editör: Laurent Berton

Koordinatörler: Jacqueline JALTA, Jean-François JOLY, Roger REINERİ, Jose RIQUIER

Yayın Yılı:2011

ISBN 978-2-210-10409-9

Coğrafya Programındaki kazanımların öğrencilere kazandırılması için ders kitabı “Tema 1” 11-12 saat, “Tema 2” 24-26 saat, “Tema 3” 11-12 saat, “Tema 4” 11-12 saat toplam 62 saatlik programda verilmelidir.

Magnard yayınlarından çıkan bu kitap Fransa Milli Eğitim Bakanlığınca ders kitabı olarak okutulmaktadır. Türkçede ders kitapları ünite ünite başlıklandırılmış idi. Fransızca Coğrafya Ders kitaplarında ise ünite yerine tema kullanılmaktadır. Dört tema bulunan

birinci kitapta birinci tema iki bölüm halinde düzenlenmiş olup Fransa ve yakın coğrafyasının öğrenilmesini içeren etkinlikler ile bölge, yaşam alanı çevresi ve ekonomik durum incelenmiştir. Fransa’da bölgeler harita ile gösterilerek idari yönetim birimlerine ayrılan bölgeler anlatılmış ve daha sonra bölge örnekleri harita ve belli başlı bilinen yerler üzerinden bölgenin tanımlamaları yapılmıştır (Şekil 19).

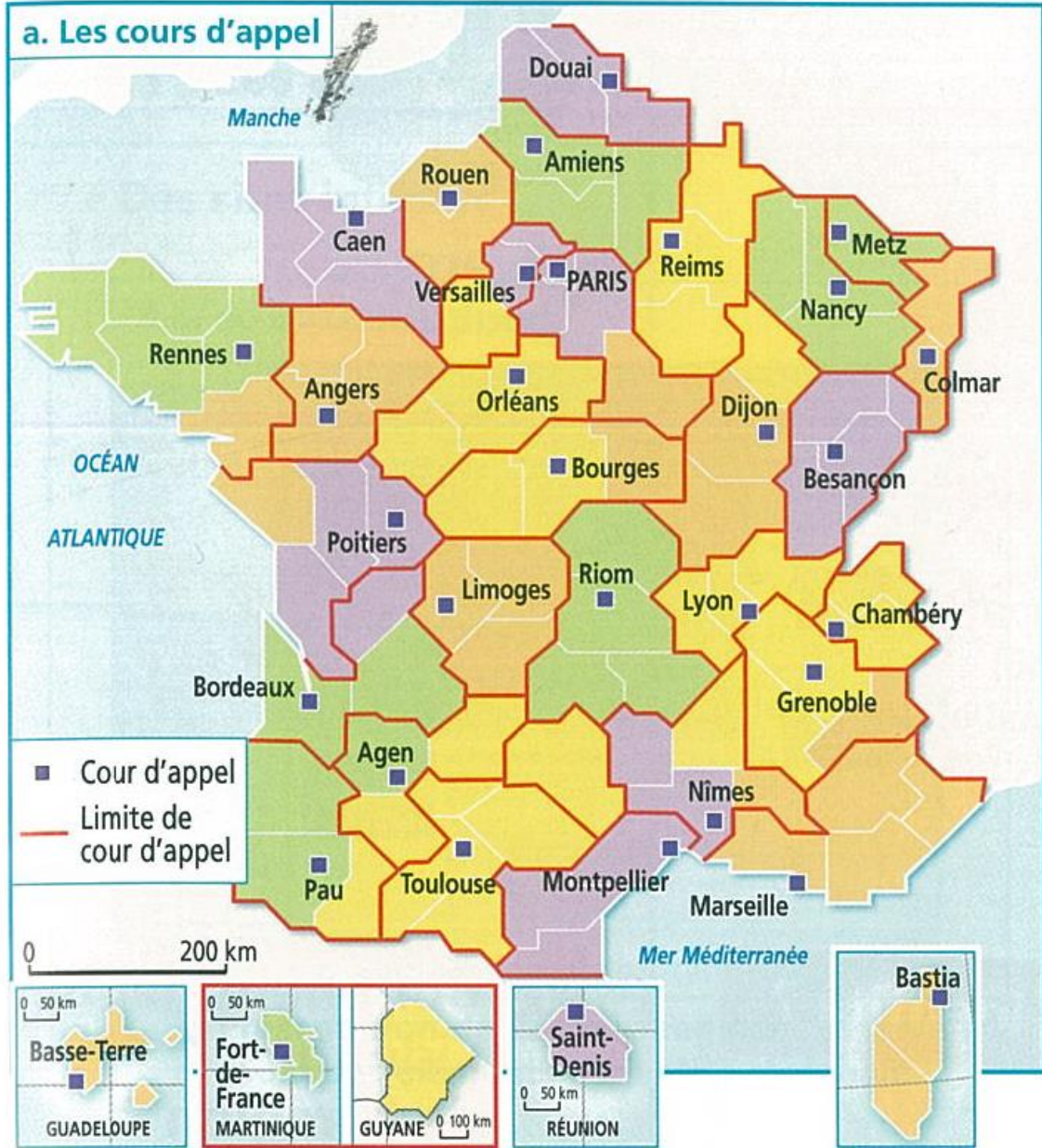
Şekil 19. Bölge, Topluluk, Bölüm İdari Harita (Kitap-1)

Fransa da eğitim sisteminin yönetilmesi konusunda da değinildiği gibi Fransa da ki idari yapılanma Kitap 1’de de yer almaktadır.

Bölge içerisinde insanların yaşam tarzı, yeme içme kültürü, gezilecek görülecek yerler resim vb görsellerle desteklenerek anlatılmıştır. Bölge oluşumuna örnekler verilerek

öğrencilerin bu bölgeleri yeniden oluşturması istenerek proje ödevlerine dönüştürülmüştür. Böylece bölge kavramının pekiştirilmesi sağlanmıştır (Şekil 20).

A. Des découpages administratifs

Şekil 20. Fransa'daki idari sınırlar ve eyaletler (Kitap-1)

İkinci temada ise dört bölüm bulunmaktadır. İkinci temanın başlığı Fransız bölgelerinde gelişim ve değişimdir. İkinci tema birinci bölümde Fransa bölgeleri arasındaki eşitsizlikler anlatılmış bu eşitsizliklerin kaynakları aktarılmıştır. Ardından bu eşitsizlikleri gidermek için yapılması gerekenler belirtilmiştir. Geleceğe yönelik yapılabilecekler bölgesel baz da

ele alınmış olup öğrencilerin önerilerini sunacağı proje çalışmaları ile ders desteklenmiştir. Bölgenin gelişimi ve çevre düzenlemelerinden bahsedilmiştir. Bölgesel yönetim stratejileri ve bölgesel konulardaki paydaşlar ele alınmıştır. Bölgesel düzeyde sürdürülebilir kalkınma için yapılması gerekenler belirtilmiştir. İkinci bölümde ise Fransa'daki şehirler ele alınmıştır. Fransa'daki büyükşehirlerde yaşam anlatılmış ve nüfus dağılımı incelenmiştir. Metropol şehirlerindeki hayat sosyal mekanlar, kentin çekici bölgeleri (Bkz.Şekil 21) ve kenti geliştirmek için yapılması gerekenler belirtilmiştir.

Şekil 21. Fransa'da metropolleşmeyi anlatan resim (Kitap-1)

Kentleşme sorunları ele alınarak köyden kente olan göçlerin azaltılması ve çarpık kentleşmenin giderilmesi için yapılması gerekenler sıralanmıştır. Üçüncü ünite de küreselleşme dalgası ile birlikte şehirlerdeki üretim imkanları ve sanayileşme ele alınmıştır. Sanayi alanı dışında kalan kırsal alanlarda gerçekleştirilecek peyzaj çalışmaları ile tarımdan turizmi birçok çeşitliliğin sağlanabileceği anlatılmıştır. Yaşanan gelişmeler ile çevreye etkisi ele alınmıştır (Şekil 22). Grenoble şehri gelişmekte olan şehre aday bir şehir olarak gösterilmiş ve şehirdeki inovatif değerler anlatılmıştır. Fransa'daki tarımsal alanların küreselleşme ile beraber yeniden değer kazandığı belirtilmiştir. Bölgesel kalkınma dinamiklerinden biri olarak şarap üretim tesisleri ve bağlar ele alınmıştır. Fransa'da bulunan Offshore alanlarının avantaj ve dezavantajlarından bahsedilmiştir. Altıncı bölümde küreselleşme ve teknolojik gelişim coğrafi olarak ele alınmıştır. Şehirleşme ve altyapısal çalışmalar ile modern Fransız şehirleri ve dijitalleşme ele

alınmıştır. Küreselleşme ile birlikte gelişen iletişim teknolojilerinin Fransa'nın Avrupa'nın ortasında bir köprü görevi gördüğünden bahsedilmiştir.

Şekil 22.Çevre Felaketleri ve İnsanların Çevresel Zararları (Kitap 1)

Üçüncü tema iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde AB'nin konumu ve bölgesel dinamikleri küreselleşme olgusu ile birlikte ele alınmıştır. AB'nin bölgeler arası işbirliği ve genişleme stratejisindeki zorlukları coğrafya açısından ele alınmıştır. Türkiye çağında bir genişleme öngörüsünün Avrupa Birliğini hem Asya hem de Afrika sınıra taşımasının zorlukları ve avantajları proje ödevi ile incelenmiştir. İkinci bölümde ise AB'nin coğrafi sınırları aşan gelişme dinamiklerinden söz edilmiş ve Ultra AB tanımı ile genişlemenin boyutları çeşitli yönlerden ele alınmıştır. Mayotte ve Kaledonya bölgeleri proje konusu olarak ayrıca irdelenmiştir. Şekil 23'te İnovasyon Bölgelerinden biri Minatec Teknoloji Kampüsü yer almaktadır.

Şekil 23. İnovasyon Bölgelerinden biri Minatec Teknoloji Kampüsü (Kitap 1)

Dördüncü temada Fransa'nın Dünyadaki, Avrupa Birliğindeki jeopolitik konumu ele alınmıştır. İki bölüm halinde incelenen temanın birinci bölümünde Avrupa Birliği politikalarının küreselleşme üzerindeki etkileri (Şekil 26'da karikatürize edilmiştir.), dünya ticaretinde Fransız markalarının (Veolia'nın sektörel konumu Şekil 25'te görülmektedir) etkisi, Rotherdam Limanı ve Renault (Şekil 24) firmasının küresel ölçekteki yatırımları ekonomik coğrafya temelinde incelenmiştir. İkinci bölümünde ise Fransa'nın turizm coğrafyası ele alınmış ve bazı önemli yerler anlatılmıştır. Büyük Paris projesi ve Fransa'daki küresel etkilerinden bahsedilmiştir.

Şekil 24. Bursa Renault Fabrikası Görünüm (Kitap-1)

Şekil 25. Fransız Markalarından Veolia'nın sektörel konumu (Kitap-1)

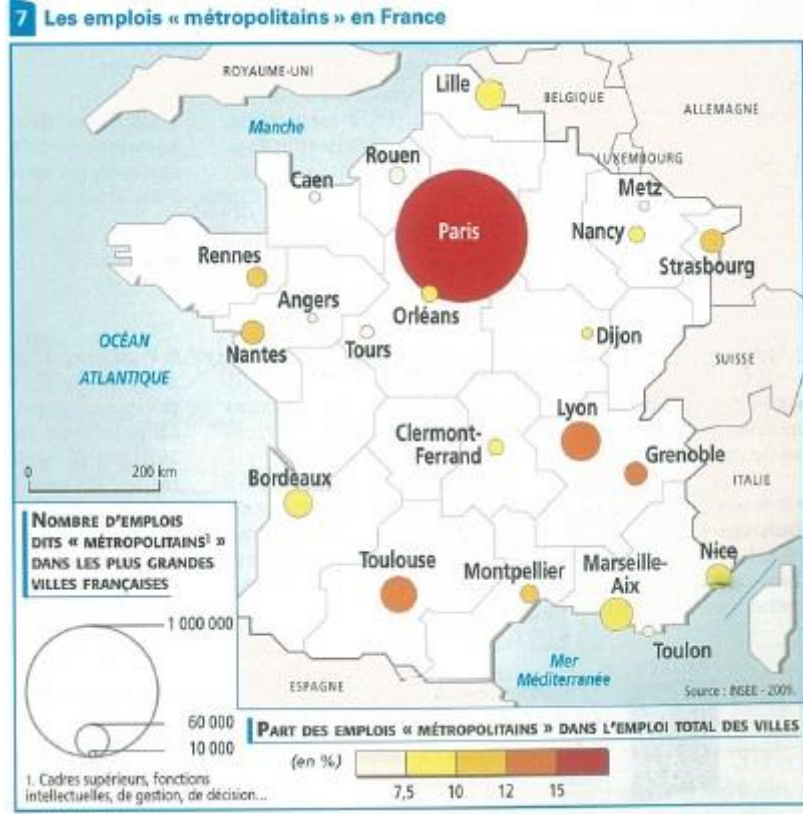
Şekil 26. AB Genişlemesi üzerine karikatür (Kitap-1)

Yine Fransa'nın küresel ticaret ilişkileri Rotherdam Limanı görseli ile anlatılmaya çalışılmıştır (Şekil 27). Şekil 28 üzerinde "Büyük Paris Projesi"nin anlatılmaya çalışılmıştır. Şekil 29'da da Avrupa Birliği genişlemesinin karikatürize edilmiştir.

Ancak görülmektedir ki karikatürde Türkiye'nin itibarsızlaştırılması söz konusudur. Bu karikatürlerde kullanılan temalar ve araçlar öğrencilere AB'nin çok kıymetli bir yapı olduğunu, ulaşımın zor ve güç olduğunu anlatarak; Fransa'nın AB üyesi olmasının ne denli önemli bir husus olduğu bilgisi aktarılmaya çalışılmıştır. Bunun yanında en önemlisi Türk Devleti'nin bir nebze de olsa Fransız çocuklarının gözleri önünde itibarının belki azaltılması ya da itibarsızlaştırılması söz konusu olmuştur. Uçan halı ve tahta at figürleri gerçekçilikten öte bir mizahtan ziyade, fesli Türk Bayrağı görseli ile de Fransızların, Türk'e bakış açısını yansıtmaktadır. Ayrıca İnsan hakları vurgusu da halının üzerinde taşınan dokümanlardan birisi olmuştur. Hülasa Kitapta çok farklı yorumlanabilecek bu karikatürler bilinçli bir şekilde öğrencilere verilmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde ders kitaplarında siyasi unsurlarda bulunmaktadır denilebilir.

Şekil 27.Rotherdam Limanı (Kitap 1)

Şekil 28. Büyük Paris Projesinin Anlatıldığı Bölümden Bir Resim

1 Les questions posées par la candidature de la Turquie à l'Union européenne.
Dessin de P. Schrank, The Economist, 14 mai 2005.

3 Une représentation de la Turquie
Dessin de Plantu, Le Monde, 9 novembre 2002.

Şekil 29. Avrupa Birliği Genişlemesinin Karikatürize Edilerek Anlatımı (Kitap 1)

Genel olarak Kitap-1 incelendiğinde yukarıda da belirtilen ve Ek-13'te yer alan konu başlıkları görsellerle desteklenerek tablo, şekil, grafik, resim, fotoğraf, infografik, günlük gazete küpürü, afiş vb materyaller ile desteklenerek anlatılmıştır. Kitapta görsellerin çok fazla kullanılması dikkat çekicidir.

2.2.8.2. Kitap-3. Tarih Coğrafyası 2012 Ders Kitabı

İnceleme konusu olan Kitap 3 isimli Fransızca Coğrafya ders kitabı cilt kapağı Ek 6'da yer almaktadır. Kitabın Künye bilgi aşağıdaki gibidir.

Kitabın adı: Histoire Geographie Education Civique 2012 Programı

Yayıncı: Belin Yayınları

Sayfa Sayısı:384 Sayfa

Editör: Stephan Arias, et Eric Chaudron

Koordinatör: Jean-Christophe Delmas, Carine Reynaud

Yayın Yılı:2012

ISBN 978-2-7011-6222-5

Belin yayınlarından çıkan bu kitap Fransa Milli Eğitim Bakanlığınca ders kitabı olarak okutulmaktadır. Kitap-3 de yer alan bilgiler 21 ünite başlığı altında sınıflandırılmıştır. Kitapta ayrıca Vatandaşlık bilgisinin öğretildiği bir 127 sayfalık bir kısım bulunmaktadır.

Tarihsel Coğrafya olarak isimlendirilecek bu kitapta Fransa ve yakın coğrafyada olan gelişmeler tarihsel süreç içerisinde anlatılmıştır. “Büyük Dönüşümlerin Yüzyılı” ünitesinde Penisilin (1928) ve Antibiyotiklerin icadı ile birlikte insanoğlunun büyük bir ilerleme kaydettiği tarihsel süreçten başlayarak sanayi devrimi ve Fransa’daki göç dalgası ve ekonomik ve sosyal değişim ele alınmıştır.

Aşağıda yer alan görsek ders kitabında yer almaktadır. Bu sayfada sağlıkta yaşanan gelişmeler tarihsel coğrafya ile birlikte ele alınmış olup Alexander Fleming’in kısa özgeçmişi verilerek hangi yıllarda nerede hangi çalışmaları yaptığı açıklanmıştır (Şekil 30). Şekil 31’de ise 1. Dünya Savaşı resmedilmiştir. 1917-1934 yılları arasında Rusya’da yönetimde bulunan Lenin ve Stalin o dönemde gazete ve dergilerde yayınlanmış olan broşürler görsel olarak kullanılmıştır (Şekil 32). Şekil 33’de Picasso ve Sanat Anlayışı adlı şekilde Picasso yaşadığı yer ve o dönemdeki sanat anlayışı ele alınmıştır. Yine şekil 34’te II Dünya Savaşı sırasındaki katliamlar anlatılmıştır.

1

Alexander Fleming

[1881-1955]

En 1928, il découvre dans son laboratoire de l'hôpital Saint Mary's de Londres le pouvoir antibactérien d'un type de moisissures. En 1945, il reçoit le **prix Nobel** de physiologie-médecine. Il le partage avec deux chercheurs de l'université d'Oxford, Howard Florey et Ernst Chain qui, à partir de ses travaux, ont mis au point le premier traitement antibiotique par la pénicilline.

Alexander Fleming dans son laboratoire à l'hôpital Saint Mary's à Londres.

Bactéries virulentes

B
Une culture de *penicillium notatum*. Les bactéries ne peuvent pas se développer à proximité du *penicillium notatum*.

Bactéries en cours de disparition

Moisissure «penicillium»

2

La découverte de Fleming

VOCABULAIRE

- **Antibiotique** : substance chimique qui agit sur les bactéries et qui a le pouvoir de freiner, d'arrêter leur croissance ou de les détruire.
- **Prix Nobel** : distinction créée en 1901 par Alfred Nobel, chimiste et industriel suédois, décernée tous les ans à des personnalités ayant œuvré dans les domaines de la physique, de la chimie, de la médecine, mais aussi de la littérature ou de la paix.

3

Une découverte révolutionnaire

Une ampoule de pénicilline, 1943.

« Comment la pénicilline est-elle devenue la pénicilline ? La réponse est à chercher du côté de l'industrie pharmaceutique américaine. À la fin des années 1930, Howard Florey et Ernst Chain mettent au point des préparations mais ils n'ont pas les moyens matériels et financiers de produire en masse. Ils se tournent alors vers les États-Unis et réussissent à convaincre les responsables du gouvernement de l'intérêt de la pénicilline. Sous la pression de l'État, les compagnies pharmaceutiques démarrent une production à grande échelle. La pénicilline est utilisée, dès 1943, par l'*US Army*, en particulier dans la lutte contre la gangrène* et les maladies vénériennes**. À la fin des hostilités, la pénicilline est devenue le médicament miraculeux, symbole de l'efficacité industrielle américaine et de la fécondité des liens entre laboratoires, médecine et autorités publiques. »

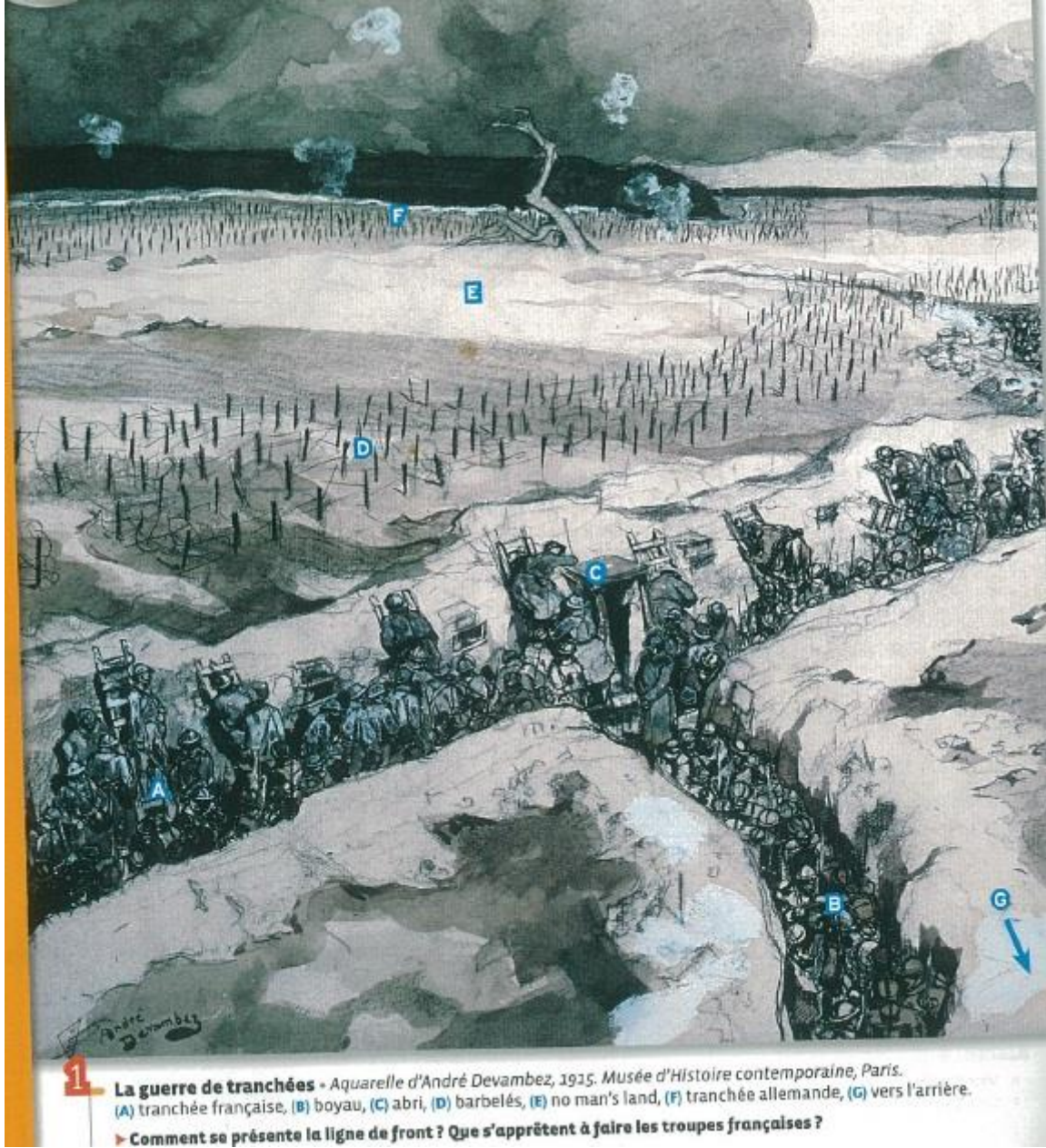
D'après N. WITKOWSKI (dir.), *Dictionnaire culturel des sciences*, Ed. du Regard-Senil, 2001.

* Destruction des tissus qui peut être due à une infection bactérienne et provoquer la mort.

** Aujourd'hui appelées « infections sexuellement transmissibles » (IST).

Şekil 30. Sağlıkta yaşanan gelişmeler

İkinci ünite de Birinci Dünya Savaşı ve Fransa'nın savaşta ki rolü anlatılmıştır. Ermeni Soykırımı ve Versay Barış Anlaşması Verdun Muharebesi ve Savaş sonucundaki istatistiksel grafikler yer almaktadır. Ayrıca son kısımda sanat tarihi ele alınmıştır.

Şekil 31. I. Dünya Savaşını temsili bir resim (Kitap-3)

Üçüncü ünite 1930'lı yıllarda Fransa ve Yakın Coğrafyadaki totaliter rejimlerden bahisle Lenin, Stalin, Sovyet ve Alman Rejimleri (Hitler) ve İtalya ele alınmıştır. Berlin'de yaşanan gelişmeler ele alınmıştır.

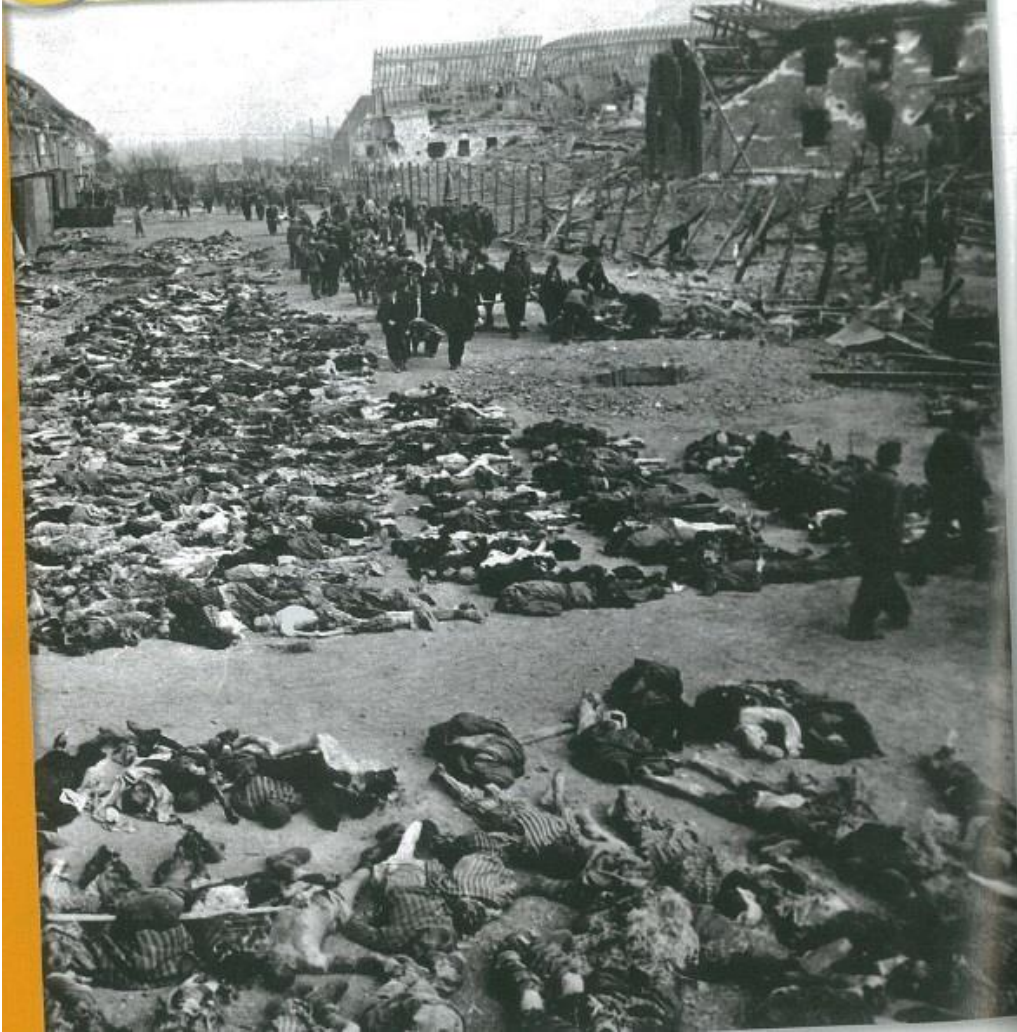
Şekil 32.1917-1934 Lenin ve Stalin

Dördüncü bölümde İkinci Dünya Savaşı döneminde Fransız coğrafyasında olup bitenler anlatılmıştır. Küresel bir çatışma alanına dönen bu savaşta Pasifik savaşı, Stalingrad, ve Yahudi Soykırımı anlatılmıştır. Sanat Tarihi olarak Primo Levi anlatılmıştır.

Beşinci Bölümde Soğuk Savaş ve iki kutuplu dünya düzeninde Fransız coğrafyasının durumu ele alınmıştır. Sıcak savaşların son bulması, akan kanın durması için yapılan girişimlerden biri olarak Birleşmiş Milletlerin kurulması ve Avrupa Birliğinin ortaya çıkması ve burada Fransa'nın rolü anlatılmıştır. Kore Katliamı ve Picasso Sanat Tarihi açısından ele alınmıştır.

Şekil 33. Picasso ve Sanat Anlayışı (Kitap-3)

Şekil 34. II Dünya Savaşı Sırasındaki Katliamlar (Kitap-3)

Altıncı bölümde Fransız sömürgeleri olan Afrika kıtasındaki Fransız hegemonyası, Hindistan Kumpanyaları ele alınmış ve Fransa'nın bu bölgeden çekilmesiyle birlikte bölgenin durumu yeniden ele alınmıştır. Şekil 35 dönemin siyasi aktörlerine ilişkin bir görsel bulunmaktadır.

Şekil 35. Sömürge Devletleri Arap ve Afrika Devletleri ile İlişkiler (Kitap-3)

Yedinci Bölümde 2000'li yılların başlarına kadar Avrupa Birliği'ndeki gelişmeler ele alınmıştır. Ekonomik birleşmeler ticaret anlaşmaları ve demokratik hareketler incelenmiştir. Televizyonun icadı ve yaygınlaşmasına ilişkin görsel teknolojik gelişmeler adıyla yer almaktadır (Şekil 36).

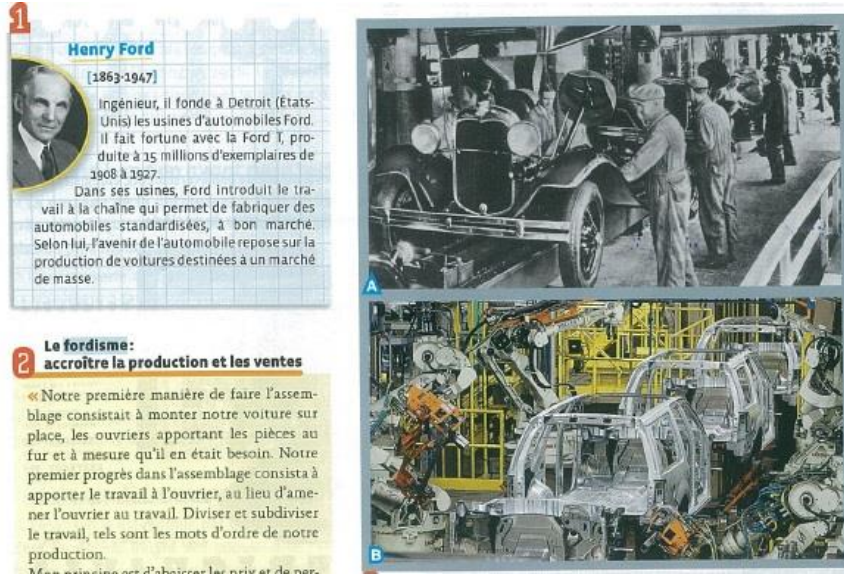
Şekil 36. Teknolojik Gelişmeler (Kitap-3)

Sekizinci Bölümde 2001 yılına kadar olan dünyadaki gelişmeler ve Fransa'ya etkisi ele alınmış olup Amerikan Emperyalizmi 2001 sonrası gelişmeler ele alınmıştır. Ortadoğu krizlerinin Fransa'ya etkisi anlatılmıştır. ABD'de yaşanan 11 Eylül saldırıları Şekil 37 üzerinden anlatılmıştır.

Şekil 37. 11 Eylül Saldırıları ve Fransa Basını (Kitap-3)

Dokuzuncu ünite de Birinci Dünya Savaşı ve İkinci Dünya Savaşı arasında geçen zamanda Fransa'daki gelişmeler ele alınmıştır (Şekil 38).

Şekil 38. Fransa'da Sanayi Hamleleri

Onuncu ünite de Fransa'da Cumhuriyet rejiminin sekteye uğraması ve yeniden cumhuriyet inşasına girişilen 1940-1946 dönemi Vichy rejimi ve Afrika'daki direniş hareketleri ele alınmıştır.

Onbirinci ünite de De Gaulle ve Beşinci Cumhuriyet, 1958-1969 Dönemi ele alınmıştır. Mayıs 1968 krizi ve sonrasında II. Cumhuriyet hareketi anlatılmıştır.

Onikinci ünite de 1969 sonrası Beşinci Cumhuriyet Hareketi Siyasi bölünmeler ve Avrupa Birliği Entegrasyonu konuları ele alınmıştır. Sanat Tarihi alanında da Louvre Piramidi, Pei ele alınmıştır.

Onüçüncü bölümde Köy-Kent ilişkisi ve şehirleşme konusu ele alınmıştır. Nantes şehrinin kuruluşu ve gelişimi kentsel alanların meydana gelişi, kentsel nüfus ve kırsal nüfus arasındaki ilişkiler ele alınarak çevre şehir etkileşiminde korunması gerekli doğal alanlarda işlenen konular arasındadır.

Ondördüncü bölümde Fransa ve Avrupa'da Bölge kavramı ele alınmıştır. Fransa'daki idari yapılanmaya ilişkin bölgeler ve Avrupa'da diğer ülkeler tarafından belirlenen işlevsel bölgeler anlatılmıştır.

Onbeşinci bölümde Fransa şehirlerinde nüfus politikaları ve dağılımı ele alınmıştır. İstatistiksel grafikler eşliğinde konu aktarılmıştır.

On altıncı bölümde Fransa'daki ekonomik coğrafya ele alınmış olup sanayi bölgeleri, teknoloji kampüsleri incelenmiştir. Tarımsal ekonomik alanlar ve Turizm sektörüne hizmet eden coğrafyalar incelenmiştir.

Onyedinci bölümde Fransız topraklarının tarihsel geçmişi ile birlikte iskan politikaları ve günümüzdeki yönetimi incelenmiştir. Paris Aglomerasyonu ile Fransız toprakları yeniden ele alınmıştır.

Onsekinci bölümde Avrupa Birliği Ülkeler üstü bir birlik olarak birliğin görev sorumlulukları ve birliğin getirdiği yenilikler ve faydalar anlatılmıştır. Birliğin coğrafi yönden ele alınması ve Avrupa Birliği haritası üzerinden ele alınmıştır.

Ondokuzuncu bölümde Fransa'nın Avrupa Birliği Entegrasyonu ve Avrupa Birliği ile diğer ülkeler arasında geliştirilen seyahat özgürlüğü kapsamındaki Schengen birliği konuları ele alınmıştır. Lyon kentinin sanayileşmesi Ekonomik Coğrafya temelinde ele alınmıştır.

Yirminci bölümde Fransa'nın sahil şeridi kıta sahanlığı gibi konular ele alınmıştır. Yurtdışı ile coğrafi ilişkiler kültürel coğrafya ve Dünyada Fransız etkisi ele alınmıştır.

Yirmibirinci bölümde Avrupa Birliğinin ve Fransa'nın ekonomik ve askeri gücü ele alınmıştır. Avrupa Birliğinin kurucu üyelerinden biri olan Fransa'nın Avrupa Birliğindeki etkisi dile getirilmiştir (Şekil 39'da Avrupa Birliğinin Demokrasi Rolü karikatürize edilerek aktarılmıştır).

Şekil 39. Avrupa Birliğinin Demokrasi Rolü Konulu Karikatür (Kitap-3)

2.2.8.3. Kitap-5 Tarih Coğrafyası -2016 programı

İnceleme konusu olan Kitap 5 isimli Fransızca Coğrafya ders kitabı cilt kapağı Ek 8’da yer almaktadır. Kitabın Künye bilgi aşağıdaki gibidir.

Kitabın adı: Histoire Geographie Enseignement Moral Et Civique (2016 Programı)

Yayıncı: BelinYayınları

Sayfa Sayısı:367 Sayfa

Editör: Eric Chaudron, Stephan Arias, Fabien Chaumard

Koordinatörler: Carine Reynaud

Yayın Yılı:2016

ISBN 978-2-7011-9701-2

Belin yayınlarından çıkan bu kitap Fransa Milli Eğitim Bakanlığınca ders kitabı olarak okutulmaktadır. İki Bölüm halindedir. 3. Tema Tarihsel Coğrafya ve 3 Tema da Coğrafya alanında olmak üzere 6 tema olarak düzenlenmiştir.

Tarihsel Coğrafya bölümünde altıncı ve on üçüncü yüzyıl arasındaki dönem İslam coğrafyası, Bizans İmparatorluğu coğrafyası ele alınmıştır. İslam coğrafyasında Şam ve Bağdat şehirleri ele alınmıştır. İkinci temada Batıdaki din hareketleri ve Hristiyan coğrafya ve sanat anlayışı ele alınmıştır. Feodalizm ve Tapınak Şovalyelerinden bahsedilmiştir. Batı Hristiyan coğrafyasındaki sanat, edebiyat, din ve kültür anlayışı ele alınmış olup Rönesans ve reform hareketleri incelenmiştir. Üçüncü temada Avrupa'nın dönüşümü ve dış dünyaya açılımı Rönesans sonrası dönem ele alınmıştır. Monarşilerin güçlenmesi, krallıklar dönemi bilim ve sanattaki gelişmeler ve insan hakları hareketleri sonrası cumhuriyete yönelik konuları ele alınmıştır.

Coğrafya bölümünde birinci tema Avrupa ve Fransa özelinde “Nüfus Politikaları Ve Nüfus Dağılımı” konuları incelenmiştir. Bu tema altında dünyadaki nüfus dağılımı, kaynakların etkin kullanımı ve ekonomik coğrafi dağılım ile nüfus ilişkisi ele alınmıştır. Amerika, Şili, Hindistan, Nijerya, Avrupa gibi ülkelerin ve bölgelerin nüfus değişim ve dağılımları ele alınmıştır. İkinci temada dünya üzerinde varolan yerüstü ve yer altı kaynakların dağılımı su sorunu, gıda sorunu, enerji sorunu ve nüfus politikaları ele alınmıştır. Üçüncü temada ise kıt kaynakların kullanımı, küresel ölçekteki çevre felaketleri, tarımsal arazilerin yağmalanması, kentleşme ve çevre riskleri ele alınmıştır. Önlemler hakkında önerilerde bulunulmuştur. İklim değişikliklerinin coğrafi etkileri ve ekonomik etkileri incelenmiş olup alınabilecek insani önlemler dile getirilmiştir.

2.3. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde Türkiye'deki ortaöğretim coğrafya müfredat ve ders içeriklerinin incelenmesi ya da ülkelerarası karşılaştırmalı olarak ele alınması üzerine yapılan çalışmalar incelenecektir.

Akbaş (2018) tarafından yapılan “Yenilenen coğrafya öğretim programına göre 9. sınıf ders kitabının bilişsel düzey yeterliliği ve içerik bakımından incelenmesi” adlı tez çalışmasında

TTK (Talim ve Terbiye Kurulu) tarafından 2017 yılında yayınlanan coğrafya öğretim programı ile 2017-2018 yılında okutulan 9. Sınıf ders kitabının öğrencilerin bilişsel

düzeyine uygunluğu içerik açısından incelemeye tabi tutulmuştur. Araştırma sonucunda yenilenen öğretim programına göre hazırlanan 9. sınıf coğrafya ders kitabı yapılandırmacı yaklaşıma bağlı kalınarak aktif öğrenme teknikleri ile donatıldığı daha önceki müfredata göre hazırlanan kitaplara göre teknolojik ve interaktif vurguların ön planda olduğu ders kitabı içerisinde yer alan görsel unsur açısından zengin bir ders kitabının oluşturulduğu görülmüştür. Ancak konu çeşitliliğinin fazla olması ve soyut kavramların somutlaştırılmaması sebebiyle bilişsel düzey açısından olumsuz yanlarının olduğu gerekli görsel kullanımı sağlanarak somutlaştırma yapılmadığı gibi gereksiz görsel kullanımına yer verildiği ortaya konulmuştur.

Veisalov (2017) tarafından yapılan “Gürcistan ve Türkiye’de uygulanmakta olan coğrafya öğretim programlarının karşılaştırılması” adlı tez çalışmasında Gürcistan ve Türkiye’de uygulanmakta olan coğrafya öğretim programlarının karşılaştırılması yapılmıştır. Çalışmada her iki ülkenin coğrafya öğretim programları esas olarak amaç, kazanım, içerik, öğretim süreci ve haftalık ders saatleri yönünden karşılaştırılmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucunda coğrafya öğretim programının amaçları her iki ülkede de genel amaçlar olarak verilmiştir. Ancak Gürcistan coğrafya öğretim programında amaçlar toplam olarak beş adet olup Türkiye’ye göre (13) sayılarının az olduğu görülmüştür. Fakat sayılarının az olmasına bakmayarak içeriği kapsamlı olarak yazılmıştır. İçerik yönünden ise sonuçlara bakıldığında coğrafya öğretim programlarının temel öğelerinden biri olan beceriler araştırılmış ve programda 15 becerisi bulunan Gürcistan’da, bu becerilerin sadece coğrafya ile ilgili olmadığı sonucuna varılmıştır. Çünkü Gürcistan’da coğrafya öğretim programı tarih ve vatandaşlık gibi diğer “sosyal ilimler programı” olarak hazırlanmıştır. Türkiye’de ise 8 becerinin coğrafyayla doğrudan ilgili olduğu sonucuna varılmıştır. Bu nedenle görüleceği üzere Gürcistan ve Türkiye coğrafya öğretim programındaki becerilerin tamamının farklı olduğu görülmüştür. Programın bir diğer ögesi olan değer veya tutumlar olarak her iki ülkede de sayılarının yakın olduğu görülmüştür. Ancak tutum veya değerler anlam bakımından her iki ülke açısından farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. Öğrenme alanlarına bakıldığında ise Türkiye’de 5 öğrenme alanı olup tüm sınıflarda eşit olarak uygulanırken, Gürcistan’da 8 öğrenme alanı olup sınıftan sınıfa farklı olarak uygulanmaktadır. Gürcistan’da öğrenme alanlarına göre coğrafya derslerinde beşeri ve fiziki ayırım yapılmamaktadır. Her iki ülkedeki coğrafya öğrenme alanlarından sadece üçü benzerlik göstermiştir. Bunlar;

- Zaman ve Mekân (Gürcistan) - Mekânsal Bir Sentez: Türkiye,

- Muhit ve Sosyal Sistemler (Gürcistan) – Çevre ve Toplum (Türkiye),
- İnsan ve Toplum (Gürcistan) – Çevre ve Toplum (Türkiye)

Her iki ülkenin coğrafya öğretim programının kazanımlarına bakıldığında Gürcistan'ın coğrafya öğretim programında kazanımların sayısı açısından çok yetersiz olduğu sonucuna varılmıştır. Türkiye'de coğrafya öğretim programında tüm öğrenme alanlarında toplam olarak 147 kazanım varken, Gürcistan'da öğrenme alanlarının sayısının fazla olmasına karşın toplam olarak sadece 57 kazanım olduğu görülmüştür. Coğrafya derslerinin uygulanmasına bakıldığında Türkiye'de 9-12. sınıflarda “coğrafya” adlı ders kitapları ile dersler işlenirken, Gürcistan'da 7-12. sınıflarda uygulanmakta olan coğrafya dersleri farklı isimlerdeki kitaplarla işlendiği görülmüştür.

Kot (2015) tarafından yapılan “Sosyal bilgiler dersinde coğrafya öğretiminin akademisyenler ve öğretmenlerin görüşlerine göre değerlendirilmesi” adlı tez çalışmasında sosyal bilgiler dersinde coğrafya konularının öğretiminin akademisyenler ve öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda incelenmesi ve çözüm önerileri sunmak amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2014-2015 yılları arasında Türkiye'de görev yapmakta olan sosyal bilgiler öğretmenleri ve sosyal bilgiler eğitimcileri oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda sosyal bilgilerin mantığına uygun olarak coğrafya konularının öğretiminde program, süre, yöntem, araç gereç ve öğretmen açısından bazı sorunlar ortaya konmuş ve uzman görüşleri doğrultusunda çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır.

Adil (2009) tarafından yapılan “Türkiye ile İngiltere'nin lise coğrafya öğretim programlarını karşılaştırmalı olarak incelenmesi (9.sınıf)” adlı tez çalışması Türkiye'deki lise 9. sınıf coğrafya öğretim programı ile İngiltere'nin lise 9. sınıf coğrafya öğretim programlarının karşılaştırılmalı olarak incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırma sonucunda her iki ülkede de programın amaçlarının toplumun beklentilerini kısmen karşıladığı sonucuna ulaşılmıştır. Eğitim program dilinin anlaşılabilirliği ile ilgili olarak, her iki ülkede de araştırmaya katılan çalışma grubundan elde edilen veriler, programın kısmen anlaşılır bir dille yazıldığını göstermiştir. Programın tutarlılığı bakımından, her iki ülke çalışma grubu programın büyük ölçüde tutarlı olduğunu belirtmiştir. Her iki ülkede de programın amaçlarının öğrenci seviyesine uygun olup olmadığı bakımından da büyük ölçüde tutarlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Türkiye'de uygulanan program öğrencide coğrafya dersine karşı kısmen olumlu bir tutum geliştirmekte iken, İngiltere'de büyük ölçüde olumlu tutum geliştirdiği görülmüştür. Türkiye'de uygulanan program, öğrencilerde günlük hayatta karşılaştıkları problemleri çözmeye yarayacak düşünmeyi kısmen

gerçekleştirdiğini, İngiltere'de ise bu ifadeye katılma derecesinin büyük ölçüde olduğu ortaya çıkmıştır. Her iki ülkede de öğrenciler coğrafya dersinde edindikleri bilgi ve becerileri, günlük hayattaki problemlerin çözümünde kısmen kullanabildiği yönünde görüş bildirmişlerdir.

Türk (2009) tarafından yapılan “9. sınıf coğrafya öğretim programının doğal sistemler öğrenme alanının kazanımları hakkında öğretmen görüşleri” adlı tez çalışmasında 2005 yılında uygulamaya konulan yeni coğrafya programının uygulanabilirliği ve kazanımlara ilişkin öğretmen görüşleri alınmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin kazanımları uygulanabilir buldukları, etkinlikler çerçevesinde gerçekleştiğini düşündükleri ve kazanımlara ulaşıldığı yönünde görüş bildirdiği görülmüştür.

Özşavli (2007) tarafından yapılan “I. coğrafya kongresinden günümüze Türkiye'de lisede okutulan coğrafya dersi müfredatında yapılan değişiklikler ve ülkemizdeki ile Amerika Birleşik devletlerindeki coğrafya öğretiminin karşılaştırılması” adlı tez çalışmasının ilk aşamasında Türkiye'deki, ikinci aşamasında da ABD'deki coğrafya öğretimi, coğrafyada uygulanan müfredat programları, öğretim metotları, kullanılan araç gereçler başlığı adı altında incelenmiştir. Çalışmada ABD'nin karşılaştırma unsuru olarak seçilmesinde, ülkenin coğrafya bilimini algılayışı ve uygulayışı itibariyle başarılı olduğu düşüncesi etkili olmuştur. ABD'nin bugün coğrafya biliminde geldiği noktaya ulaşmasında devletin, özel sektörün, sivil toplum örgütlerinin ve coğrafya öğretmenlerinin rolleri vardır. Türkiye'nin de bu seviye ulaşması, devlet ve toplumun birlikte hareket edip ortak bir bakış açısı geliştirerek coğrafyayı gerçek hayata uygulaması, okullarda coğrafya öğretiminin daha fazla önemsenmesi, coğrafya öğretmenlerinin coğrafya dersini sınıflara hapsedmeyip kendilerini sürekli kullandıkları metot ve araç gereç yönünden yenilemeleri ile gerçekleşeceği önerisinde bulunmuştur.

Artvinli (2007) tarafından yapılan “2005 yılı 9. sınıf coğrafya öğretim programı: öğretmenler açısından uygulanabilirlik düzeyi” adlı tez çalışmasının amacı 2005 yılından beri yürürlükte olan 9. sınıf coğrafya öğretim programının geneli ve genel amaçları, kazanımlar, öğretme öğrenme süreci ile ölçme ve değerlendirme boyutlarında coğrafya öğretmenleri açısından uygulanabilirlik düzeyini belirlemektir. Araştırma sonucunda coğrafya öğretmenlerinin 9. Sınıf Coğrafya Öğretim Programı'nın geneli ve genel amaçları, kazanımlar, öğretme-öğrenme süreci ile ölçme ve değerlendirme boyutlarının uygulanabilirlik düzeyini “az” buldukları belirlenmiştir. Gerek bu tür farklılıkların ortaya çıkmasında, gerekse bütün alt boyutlarda coğrafya öğretmenleri tarafından programın

uygulanabilirlik düzeyinin “az” görülmesinde, programın yaklaşımının coğrafya öğretmenleri için çok yeni olması ve bu konuda hem üniversite eğitimi hem de yeterince hizmet içi eğitim almamış olmalarının etkisinin olabileceği ileri sürülmüştür.

Tomal (2004) tarafından yapılan “Türkiye ile Almanya’nın lise coğrafya öğretim programlarının karşılaştırmalı incelenmesi” adlı tez çalışmasında Almanya için Nordrhein-Westfalen eyaletinin coğrafya öğretim programı esas alınmıştır. Eyalette ve Türkiye’de uygulanan lise coğrafya öğretim programları hakkında bilgi edinmek amacı ile öğretmenlere uygulanmak üzere anket geliştirilmiştir. Karşılaştırma yapılabilmek için Türkiye’deki ve Eyaletteki öğretmenlere uygulanan anketlerin ifadeleri büyük ölçüde benzer ifadelerden oluşturulmuştur. Bu anketler; Türkiye’de Ankara, Nordrhein-Westfalen eyaletinde Gelsenkirchen illerindeki öğretmenlere uygulanmıştır. Eyalette 22, Türkiye’de 89 coğrafya öğretmenine bu anketi cevaplamıştır. Çalışma sonucunda eyalet programıyla ilgili elde edilen bilgiler, ülkemiz coğrafya öğretim programlarının sorunlarına çözüm getirmek için de kullanılmıştır. Ülkemiz için çözüm önerilerinin ortaya koyulmasında sadece karşılaştırma yapılan eyaletin coğrafya programından değil, Almanya’nın diğer eyaletlerinin programlarından da yararlanılmıştır. Bu amaçla, Almanya’nın diğer eyaletlerinin coğrafya öğretim programları da teorik olarak incelenmiştir. Eyalet ile ülkemiz coğrafya öğretim programları arasında amaçlar, içerik, öğretim süreçleri ve öğrenci başarısının değerlendirilmesi açısından önemli farklılıklar tespit edilmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, verilerin toplanması ve veri analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1 Araştırmanın Modeli

Araştırma sürecinde araştırmanın özelliği gereği coğrafya eğitim-öğretim müfredatlarının karşılaştırılması nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılacaktır. Bu araştırma yöntemi adından da anlaşılacağı gibi araştırmanın temelini karşılaştırma yöntemi oluşturmaktadır. Araştırmada bu yöntem doğrultusunda öncelikle Türkiye ve Fransa genel eğitim sistemleri ayrıntılarıyla işlenmiş, daha sonra coğrafya eğitim ve öğretimi üzerinde durulmuştur. Adı geçen bölümlerde iki sistem, tarihi gelişim, eğitim sistemlerinin amaçları, eğitim sistemleri üzerinde etkili olan faktörler, öğretmen eğitimi, müfredat, metot, araç-gereçler, fiziki ortam, yaşanan problemler gibi birçok açıdan değerlendirilecektir.

“Türkiye ve Fransa Coğrafya Eğitim Sistemleri” karşılaştırmalı olarak ele alınacak, birbirlerine göre benzerlik ve farklılıkları tespit edilecektir. Bu tespitler sonucunda elde edilen veriler ışığında çeşitli çözüm önerileri getirilerek çalışma sonlandırılacaktır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini Türkiye’de ve Fransa’da coğrafya eğitim-öğretim programları oluşturacaktır. Bu çalışmada örneklem incelemesi yapılmayacak evren incelenerek sonuçlar ortaya konulacaktır.

3.3. Verilerin Toplanması

Çalışma kapsamında Şubat 2018’de MEB resmi internet sayfasında yayınlanan Türkiye’deki coğrafya eğitim programı ve müfredat içeriği Konsolosluk kanalı ile Eğitim Ataşeliğinden temin edilen Fransa eğitim öğretim müfredatı ve Ortaöğretimde kullanılan ders kitapları taranmıştır.

Kullanılan dokümanların tasvirinde her iki ülkedeki coğrafya öğretim programlarının karşılaştırılması amacıyla doküman incelemesi yönteminden yararlanılmıştır. Doküman incelemesi, *“araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar”* (Yıldırım ve Şimşek, 2000, s. 140).

Çalışmada özetle aşağıdaki kaynaklar incelenmiştir;

- Fransa’da uygulanmakta olan coğrafya öğretim programı
- Türkiye’de uygulanmakta olan coğrafya öğretim programı
- Fransa’da ortaöğretim düzeyinde okutulan seçilmiş ders kitapları
- Türkiye’de ortaöğretim düzeyinde okutulan MEB müfredat sitesinde yayında olan kılavuz kitaplar

3.4. Veri Analizi

Araştırma sonucunda elde edilen veriler, içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir.

Doküman analizi olarak alanyazında yer alan içerik analizi araştırılması amaçlanan olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizi kapsamaktadır. Geleneksel olarak bu yöntem tarihçilerin, antropologların ve dil bilimcilerin çok fazla kullandığı yöntemlerden birisidir ve sosyal bilimler alanında sıkça kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.218). Hangi dokümanların bu yöntemle ele alınacağı araştırma problemi ve araştırma amacıyla doğrudan ilişkilidir. Bu çalışmada ders kitabı ve müfredat programları incelenecektir.

BÖLÜM IV

BULGULAR ve YORUMLAR

Türkiye ve Fransa eğitim sistemlerinin karşılaştırılırken genel eğitim sistemleri ve coğrafya eğitimi esas alınacaktır. Genel eğitim sistemleri öncelikle irdelenip iyi işleyen ve aksayan noktalar belirlenirse genel eğitim sisteminin bir parçası olan coğrafya eğitimiyle ilgili daha sağlıklı bir değerlendirme yapılabilecektir.

4.1.Türkiye ve Fransa Genel Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılması

4.1.1. Sorumlu Otorite Bakımından Karşılaştırma

Fransa’da Eğitim Sistemi Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim ve Araştırma Bakanlıkları tarafından düzenlenmektedir. Türkiye’de ise Milli Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenmekte ve denetlenmektedir. Her iki ülkede de merkezi bir yapı bulunmaktadır.

4.1.2. Milli Eğitimin Temel Amaçları Bakımından Karşılaştırma

Fransa eğitim sisteminin genel amacı şu şekilde belirlenmiştir;

- Her öğrencinin kendisi ile ilgili planlarını gerçekleştirmesine olanak sağlamak
- Her genci istenilen düzeyde bir eğitime hazırlamak,
- Öğrencilerin yükseköğretime devam edebilmelerini sağlayacak biçimde diploma almaları için eşit olanaklar sunmak
- Bireyleri yeni “uluslararası işbirliği” düşüncesiyle yetiştirmek.

Türk Milli Eğitim Sisteminde ise aşağıdaki amaçlara yer verilmiştir.

- Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek.
- Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;
- İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak
- Böylece bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.

4.1.4. Türkiye ve Fransa’da Coğrafya Öğretiminin Karşılaştırılması

Tablo 8.

Fransa ve Türkiye’de Coğrafya Eğitiminin Amaçlarının Karşılaştırmalı Görünümü

Fransa ve Türkiye’nin Coğrafya Eğitiminin Amaçları	
Fransa	Türkiye
Öğrenci; 1.Olay ve olguları analiz ederken gerekli olan temel bilgileri alır. 2.Bilgiler üzerine analogi ve karşılaştırmalar yoluyla sonuca ulaşır ve çıkarımlarda bulunur. 3.İçinde yaşadıkları toplumları, diğer toplumlarla olan ilişkilerini ve aralarındaki farklılıkların birer zenginlik olduğunun farkına varır ve farkındalık bilinci oluşur. 4.İçinde yaşadıkları dünyayı keşfederken gerekli olan materyal ve metotları edinir. Bu açıdan program, eğitimci ve metotlar arasında paralellik olması gerekmektedir. 5.Dünyayı gerektiği gibi algılar ve öğrenci coğrafyanın diğer problem ve olgularına da daha doğru yaklaşır. 6.Sahip oldukları bilgileri nerede ve ne zaman kullanacaklarının bilincinde olurlar.	Öğrenci; 1. Coğrafyanın kavramsal ve kuramsal çerçevesini kavrayarak coğrafi bilginin oluşum sürecinde başvurulacak araştırma ve sunum tekniklerini kullanır. 2. İnsan - doğa ilişkisi çerçevesinde coğrafi sorgulama becerileri kazanır. 3. Evrene ait temel unsurları yaşamla ilişkilendirir. 4. Doğa ve insan sistemlerinin işleyiş ve değişimini kavrar. 5. Yakın çevresinden başlayarak ülkesine ve dünyaya ait mekânsal değerlere (doğa ve insanın ürettikleri ve biriktirdikleri) sahip çıkma bilinci geliştirir. 6. Ekosistemin işleyişine yönelik sorumluluk bilinci geliştirir. 7. Doğa ve insan sistemlerinin ürettiği değerlerin uyumlu birlikteliği ve sürekliliği için mekânsal planlamanın önemini kavrayarak insan ve doğa kaynaklarının kullanımında "tasarruf bilinci" geliştirir. 8. Mekânsal süreçlerin yerel ve küresel etkileşim içinde olabildiğini irdeler. 9. Kalkınma süreçlerinin doğayla uyumlu kılınmasının önemini kavrar. 10. Doğal afetler ve çevre sorunlarını değerlendirerek korunma ve önlem alma yollarına yönelik uygulamalar geliştirir. 11. Ülkelerin oluşturdukları bölgesel ve küresel düzeyde etkin olan, çevresel, kültürel, siyasi ve ekonomik örgütlerin coğrafi açıdan uluslararası ilişkilerdeki rolünü kavrar. 12. Bölgesel ve küresel ilişkiler açısından Türkiye'nin konum özelliklerini kavrayarak sahip olduğu potansiyellerle coğrafi bir birikim ve sentez ülkesi olduğunun bilincine varır. 13. Coğrafi değerlerin "vatan bilincinin" kazanılmasındaki önemini özümser.

4.2. Türkiye ve Fransa’da Coğrafya Ders Kitaplarının Karşılaştırılması

Tablo 9.

Türkiye’de Ortaöğretimde Okutulan 9. Sınıf Coğrafya Dersi Kitabı İstatistikleri

Ünite	Bölüm	Görseller					Alıştırmalar / Etkinlikler				
		Görsel	Şekil	Harita	Grafik	Tablo	Uygulama	Ders Dışı Uygulama	Örnek Soru	Perfor./ Proje Ödevi	Ölçme ve Değer.
1	1	34	9	5		2		2			20
	2	3	10	10		1	2		2		32
	3	12	37			1	7	1	7		30
	4	3	22	3	1	1	2	2	2	1	31
	5	49	37	35	22	6		3			36
2	1	39	4	8		5	2	4	2		24
3	1	1		21		1	2	2	2		18
4	1	11	2	5				2			4
Kitap Sonu				7							
TOPLAM		152	121	94	23	17	15	16	15	1	195

8 bölümden oluşan 9.Sınıf Coğrafya Dersi Kitabında toplam 152 görsel (fotoğraf ve resim), 121 şekil (şekil ve şema), 94 harita, 23 grafik ve 17 tablo bulunmaktadır. Ayrıca her bölümde öğrenciler için hazırlanmış olan alıştırmalar ve etkinlik kapsamında toplam 15 uygulama, 16 ders dışı uygulama, 15 örnek soru, 1 proje ödevi ve her bölüm sonunda toplam 195 sorudan oluşan Ölçme ve Değerlendirme kısımları bulunmaktadır.

Tablo 10.

Türkiye’de Ortaöğretimde Okutulan 10. Sınıf Coğrafya Dersi Kitabı İstatistikleri

Ünite	Bölüm	Görseller					Alıştırma / Etkinlikler				
		Görsel	Şekil	Harita	Grafik	Tablo	Uygulama	Ders Dışı Uygulama	Perfor/ Proje	Ödevi	Ölçme ve Değer.
1	1	41	9			1	4		1		23
	2	46	20	5	11	4	10		1		42
	3	8		5	11	1	6	1			33
	4	23		2		2	2	1			17
2	5	9		1	4	1	3				19
	6	69	10	49	12	4	31				36
	7	26		6		5	9	1			28
3	8	19	3	3	19	2	5				28
4	9	11		11			3				13
5	10	47	7	8	3	1	3		1		22
Kitap sonu				6					1		
Toplam		299	49	96	60	21	76	2	4		261

10 bölümden oluşan 10.Sınıf Coğrafya Dersi Kitabında toplam 299 görsel (fotoğraf ve resim), 49 şekil (şekil ve şema), 96 harita, 60 grafik ve 21 tablo bulunmaktadır. Ayrıca her bölümde öğrenciler için hazırlanmış olan alıştırma ve etkinlik kapsamında toplam 76 uygulama, 2 ders dışı uygulama, 4 proje ödevi ve her bölüm sonunda toplam 261 sorudan oluşan ölçme ve değerlendirme kısımları bulunmaktadır.

Tablo 11.

Türkiye’de Ortaöğretimde Okutulan 11. Sınıf Coğrafya Dersi Kitabı İstatistikler

Üni	Bölü	Görseller					Alıştırma / Etkinlikler				
		Gör	Şe	Hari	Graf	Tab	Arazi	Uygula	Ders Dışı	Perfor/ Proje	Ölçme Ve
te	m	sel	kil	ta	ik	lo	Çalışması	ma	Uygulama	Ödevi	Değer.
1	1	44	11	16			1	7	1		20
2	2	24	3	7	12	2		3	4	1	22
	3	42	2	2	5			7	1	1	15
3	4	53	4	22	27	12	2	29	16		31
4	5	61	4	8	4	7		10	1	1	15
	6	10	10	11	16	2		8	4		15
5	7	51	3	6	4	2		3		1	14
	8	30	9	1	3	1	1	7	4	1	14
Kitap Sonu				6							
Toplam		315	46	79	71	26	4	74	31	6	146

8 bölümden oluşan 11.Sınıf Coğrafya Dersi Kitabında toplam 315 görsel(fotoğraf ve resim), 46 şekil (şekil ve şema), 79 harita, 71 grafik ve 26 tablo bulunmaktadır. Ayrıca her bölümde öğrenciler için hazırlanmış olan alıştırmalar ve etkinlik kapsamında toplam 4 arazi çalışması, 74 uygulama, 36 ders dışı uygulama, 6 proje/performans ödevi ve her bölüm sonunda toplam 146 sorudan oluşan ölçme ve değerlendirme kısımları bulunmaktadır.

Tablo 12.

Türkiye’de Ortaöğretimde Okutulan 12. Sınıf Coğrafya Dersi Kitabı İstatistikleri

Bölüm	Görseller						Alıştırma / Etkinlikler					
	Görsel	Şekil	Harita	Grafik	Tablo	Tartışma	İnternet Çalışması	Arazi Çalışması	Uygulama	Ders Dışı Uygulama	Perfor/Proje Ödevi	Ölçme ve Değer.
1	46	2	2	1	1		2	1	8	6	1	27
2	8		3				1	1	2	1	1	28
3	21				2				3	2		24
4	64	2	15	5	4	4	1	1	16	8	1	35
5	14	3	3	8	4	1			8	6		11
6	29		14		2	2	1		12	6		23
7	63	7	3		1	3	2	1	9	5	1	34
Kitap sonu			5								1	
Toplam	245	14	45	14	14	10	7	4	58	34	5	182

7 bölümden oluşan 12.Sınıf Coğrafya Dersi Kitabında toplam 245 görsel (fotoğraf ve resim), 14 şekil (şekil ve şema), 45 harita, 14 grafik ve 14 tablo bulunmaktadır. Ayrıca her bölümde öğrenciler için hazırlanmış olan alıştırmalar ve etkinlik kapsamında toplam 10 tartışma, 7 internet çalışması, 4 arazi çalışması, 58 uygulama, 34 ders dışı uygulama, 5 proje / performans ödevi ve her bölüm sonunda toplam 182 sorudan oluşan ölçme ve değerlendirme kısımları bulunmaktadır.

Tablo 13.

Fransa’da Ortaöğretimde Okutulan 3. Program 2012 Tarih Coğrafyası Ders Kitabı İstatistikleri

Bölüm	Görseller						Alıştırma/Etkinlikler			
	Görsel	Şekil	Harita	Grafik	Tablo	Karikatür	Uygulama	Sorular	Vaka Çalışmaları	Bölüm sonu Etkinlikler
1	17	2	2	9	1	1	3			10
2	19	2	10		1	1	3	1		10
3	19	3	6		3	3	3			10
4	19	3	12		4	4	3	1		10
5	16	1	14		1	1	3			10
6	9	3	7	2	1	1	3			10
7	10	3	10				2			10
8	13	1	8		1	1	3			10
9	19	4	2	3	1	1	2			10
10	22	4	1				3			10
11	16	1	3		1	1	3			10
12	20	3	3	6			4	1		10
13	18	5	13		2	2	2		2	9
14	13	3	5		3	3				4
15	10	2	13	3	3	3	3			9
16	18	8	14	1	4	4	3		3	9
17	12	4	10		4	4	2		1	9
18	11	3	15	2	3	3	3			9
19	13	6	20	2	2	2	5		2	10
20	18	4	21	2	3	3	3		1	9
21	9	2	10	4	3	3	2		1	9
Toplam	321	67	199	34	41	41	58	3	10	197

21 bölümden oluşan Fransızca 3. Program 2012 Tarih Coğrafyası Dersi Kitabında toplam 321 görsel(fotoğraf ve resim), 67 şekil (şekil ve şema), 199 harita, 34 grafik, 41 tablo ve 41 karikatür bulunmaktadır. Ayrıca her bölümde öğrenciler için hazırlanmış olan alıştırma ve etkinlik kapsamında toplam 58 uygulama, 3 sorular, 10 vaka çalışması ve her bölüm sonunda toplam 197 kısımdan oluşan bölüm sonu etkinlikleri bulunmaktadır.

Tablo 14.

Fransa’da Ortaöğretimde Okutulan 5. Yeni Program 2016 Tarih Coğrafyası Ders Kitabı İstatistikleri

Bölüm	Görseller						Alıştırma/Etkinlikler					Bölüm sonu Etkinlikler
	Görse l	Şeki l	Harit a	Grafi k	Tabl o	Karikatü r	Alıştırma l a r	Uygulam a	Proj e	Tartışm a	Vaka Çalışmaları	
1	11	3	15		1		3		1			5
2	26	2	10		1		2	3	1			4
3	22	3	6	1	1		3	1	1			5
4	21	4	7		1		2	2	1			5
5	19	6	13		1		2	1	1			4
6	16	2	11				3		1			5
7	24	2	9	3			3	1	1			5
8	20	4	5				2	2	1			5
EPI	25	3	6		3	2		7				
9	14	7	13	4	2	5	4	1	1	1	3	5
10	12	5	20	3	1	1	3	1	1	1	2	5
11	20	6	10	4	2	1	5	2	1	1	3	5
12	21	6	10	4		1	5	1	1	1	2	5
13	12	3	11			2	3	1			2	5
14	16	7	12	6		3	5	1	1	1	3	5
Topla m	279	63	158	25	13	15	45	24	13	5	15	68

14 bölümden oluşan Fransızca 5. Program 2016 Tarih Coğrafyası Dersi Kitabında toplam 279 görsel(fotoğraf ve resim), 63 şekil (şekil ve şema), 158 harita, 25 grafik, 13 tablo ve 15 karikatür bulunmaktadır. Ayrıca her bölümde öğrenciler için hazırlanmış olan alıştırma ve etkinlik kapsamında toplam 45 alıştırma, 24 uygulama, 13 proje, 5 tartışma, 15 vaka çalışması ve her bölüm sonunda toplam 68 kısımdan oluşan bölüm sonu etkinlikleri bulunmaktadır.

Tablo 15.

Fransa’da Ortaöğretimde Okutulan Kitap 1- Fransa ve Avrupa Küreselleşmedeki Bölgelerin Dinamikleri Ders Kitabı İstatistikleri

Bölüm	Görseller						Alıştırmalar/Etkinlikler					
	Görsel	Şekil	Harita	Grafik	Tablo	Karikatür	Analiz	Uygulama	Sorular	Tartışma	Vaka Çalışmaları	Bölüm sonu Etkinlikler
Tema 1	9	13				1		1				
1	28	1	6	6			2	1			1	2
2	19	1	16	7	5		2	2			1	4
defter 1	10	3	5									
Tema 2	6	2	6									
3	20	4	11	1	4		2		2		1	7
4	12	4	10	3	4		3	8				6
defter 2	6	2	5		2							
5	19	3	16	6		1	2		2	1	1	6
6	17	2	14	6	1	2	3	1	2		1	5
defter 3	5	4	6			4						
Tema 3	5	2	1									
7	16	2	12		3	3	2			1		7
8	18	1	8	5	7		4	4	2		1	6
defter 4	5		4			1						
Tema 4	7											
9	10	5	7	4	3	4	2			1		5
10	13	1	8	1	4	4	3	2		1		8
defter 5	4		4	4								
defter 6	7	4	11	1								
Toplam	236	54	150	44	33	20	25	19	8	4	6	56

10 bölüm ve 6 defterden oluşan Fransa ve Avrupa Küreselleştirmedeki Bölgelerin Dinamikleri Ders Kitabında toplam 236 görsel (fotoğraf ve resim), 54 şekil (şekil ve şema), 150 harita, 44 grafik, 33 tablo ve 20 karikatür bulunmaktadır. Ayrıca her bölümde öğrenciler için hazırlanmış olan alıştırmalar ve etkinlik kapsamında toplam 19 analiz, 8 sorular, 4 tartışma, 6 vaka çalışması ve her bölüm sonunda toplam 56 kısımdan oluşan bölüm sonu etkinlikleri bulunmaktadır.

Tablo 16.

Türkiye ve Fransa’da Okutulan Coğrafya Ders Kitaplarının Görsel ve Konu Sayısı Olarak Karşılaştırılması

	Kitaplar	Görsel	Şekil	Harita	Grafik	Tablo	Karikatür	Ünite Sayısı	Bölüm Sayısı	Konu Sayısı
Türkiye	9.Sınıf	152	121	87	23	17		4	8	26
	10.Sınıf	299	49	96	60	21		5	10	29
	11.Sınıf	315	46	79	71	26		5	8	33
	12.Sınıf	245	14	45	14	14		5	7	37
	Toplam	1191	230	307	168	98			33	125
Fransa	1.kitap	236	54	150	44	33	20	4	10	51
	3.yeni program	321	67	199	34	41	41		21	100
	5.yeni program	279	63	158	25	13	15	6	15	86
	Toplam	836	184	507	99	87	76		46	237

Tablo 16’de görüldüğü gibi en fazla görsel Türkçe Coğrafya ders kitaplarında 11.sınıfta (315), en az görsel 9. Sınıfta (152), Fransızca coğrafya ders kitaplarında en fazla görsel 3.yeni programda (321), en az görsel 1. kitapta (238); en fazla şekil Türkçe Coğrafya ders kitaplarında 9.sınıfta (121), en az şekil 12. sınıfta (14), Fransızca coğrafya ders kitaplarında en fazla şekil 3.yeni programda (67), en az şekil 1.kitapta (54); en fazla harita Türkçe Coğrafya ders kitaplarında 10.sınıfta (96), en az harita 11. sınıfta (46), Fransızca coğrafya ders kitaplarında en fazla harita 3.yeni programda (199), en az harita 1. kitapta (150); en fazla grafik Türkçe Coğrafya ders kitaplarında 11.sınıfta (71), en az grafik 12. sınıfta (14), Fransızca coğrafya ders kitaplarında en fazla grafik 1. kitapta (44), en az grafik 5. yeni programda (25); en fazla tablo Türkçe Coğrafya ders kitaplarında 11.sınıfta (26), en az tablo 12. sınıfta (14), Fransızca coğrafya ders kitaplarında en fazla tablo 3. yeni programda (41), en az tablo 5. yeni programda (13); Türkçe coğrafya ders kitaplarında hiç karikatüre yer verilmezken Fransızca coğrafya ders kitaplarında en fazla karikatür 3. yeni programda (41), en az karikatür 5. yeni programda (15) bulunmaktadır.

Türkçe ve Fransızca Coğrafya kitapları kıyaslandığı zaman, haritaların 3 Fransızca coğrafya kitabında (507) sayıca 4 Türkçe ders kitabından (307) çok daha fazla olduğu ve Türkçe kitaplarda hiç yer verilmeyen karikatürlere Fransızca ders kitaplarında (76) bolca yer verildiği görülmüştür. Ders kitaplarında yer alan diğer görsel, şekil, grafik ve tablolarla sayıca her iki ülke arasında sayıca belirgin bir fark bulunmazken, Fransızca ders kitaplarında bulunan çoğu görsellerin ebatları, Türkçe ders kitaplarına göre çok daha

büyüktür. Ayrıca Fransızca ders kitapları kuşe kâğıda basılı olduğu için Türkçe ders kitaplarına göre genel olarak şekilsel olarak daha gösterişli, net ve anlaşılabilir.

Tablo 16’da görüldüğü gibi, 4 adet Türkçe coğrafya ders kitabında toplam 33 bölüm bulunurken, 3 adet Fransızca coğrafya ders kitabında toplam 46 bölüm bulunmaktadır. 4 Türkçe coğrafya ders kitaplarının hepsinde üniteler Doğal Sistemler, Beşeri Sistemler, Mekânsal Bir Sentez: Türkiye, Bölgeler ve Ülkeler ve Çevre ve Toplum olarak bölünmüştür. Yalnızca 9. Sınıf ders kitabında Mekânsal Bir Sentez: Türkiye bölümü yoktur. Türkçe ders kitaplarında toplam 33 bölüm, konuları ile ilişkin olarak toplam 125 alt konuya bölünmüştür. Fransızca ders kitaplarında bölümler Coğrafya ve Tarih olarak ayrı ayrı incelenmiş ve anlatılmıştır. Ayrıca toplam 46 bölüm, konularına göre değil, dersin işleyiş tarzına göre toplam 237 kısma ayrılmıştır. Fransız 1. Kitabında bölümler konu haritaları, anlaşılması gereken sorular, bölgeleri tanıtın, vaka çalışması, bilmeniz gerekenler ve paydaş stratejileri gibi kısımlara ayrılmıştır. Fransızca 3. Yeni program ve 5. Yeni program kitaplarında bölümler ders, dosya, vaka çalışması ve sanat tarihi gibi kısımlara ayrılmıştır.

Tablo 17.

Türkiye’de Ortaöğretimde Okutulan Coğrafya Ders Kitabı

Kitaplar	Tartışma	İnternet Çalışması	Arazi Çalışması	Örnek Soru	Uygulama	Ders Dışı Uygulama	Performans/ Proje Ödevi	Ölçme ve Değer.
9.Sınıf				15	15	16	1	195
10.Sınıf					76	2	4	261
11.Sınıf			4		74	31	6	146
12.Sınıf	10	7	4		58	34	5	182
Toplam	10	7	8	15	223	83	16	784

Tablo 18.

Fransa’da Ortaöğretimde Okutulan Coğrafya Ders Kitapları

Kitaplar	Alıştırmalar	Analiz	Uygulamalar	Sorular	Tartışma	Proje	Vaka Çalışmaları	Bölüm Sonu Etkinlikler
1.kitap		25	19	8	4		6	56
3.yeni program			58	3			10	197
5.yeni program	45		24		5	13	15	68
Toplam	45	25	101	11	9	13	31	321

Tablo 18’de görüldüğü gibi, 4 adet Türkçe coğrafya ders kitabında 223 uygulama yer alırken, 3 adet Fransızca coğrafya ders kitabında 101 uygulamaya yer verilmiştir. Ayrıca Türkçe ders kitaplarında toplam 82 adet ders dışı uygulamalar ve 11. ve 12. sınıf ders kitaplarında toplam 8 adet arazi çalışması kısımları bulunmaktadır. Fransızca ders kitaplarında ise bölümlerin içerisinde 1. kitapta 25 analiz kısmı, 5. yeni programda 45 alıştırma kısmı yer almaktadır. Türkçe 9. Sınıf ders kitabında 15 örnek soru ve 12 sınıf ders kitabında 10 tartışma kısmı bulunurken, Fransızca 1. Kitap ve 3. Yeni program ders kitaplarında toplam 11 sorular kısmı ve 1.kitap ve 5. Yeni program ders kitaplarında toplam 9 tartışma kısmı yer almaktadır. Türkçe ders kitaplarında toplam 16 proje veya performans ödevi bulunurken sadece 5.yeni program Fransızca ders kitabında 13 proje bulunmaktadır.

Fransızca ders kitaplarında, Türkçe ders kitaplarında bulunmayan toplam 31 vaka çalışması yer almaktadır. Vaka çalışması bulunan bölümlerde, konular olay-durum incelemeleri ile ele alınmakta ve genelde güncel ve konuyu daha iyi kavratan örnekler üzerinde durulmaktadır.

Türkçe Coğrafya ders kitapların toplam 33 bölüm sonunda bulunan Ölçme ve Değerlendirme kısmında toplam 784 soru yer almaktadır. Bu sorular, soru cevap, doğru ya da yanlış bulma, boşluk doldurmaca ve çoktan seçmeli sorular tarzında olmaktadır. Fransız coğrafya ders kitaplarında ise toplam 46 bölüm sonunda 321 kısımdan oluşan bölüm sonu etkinlikler bulunmaktadır. Bu kısımların içerikleri soru-cevap, boşluk doldurmaca gibi soru tarzları olduğu kadar grafik ve harita inceleme kısımları gibi kısımlarda bulunmaktadır. Ayrıca her bölümün sonunda mutlaka bir tane internet araştırması ve konu ile ilgili birkaç tane belgenin incelenerek analiz edildikleri kısımlar bulunmaktadır.

SONUÇ

Fransa yasalarına göre eğitim hem laik bir yapıda hem de temel insan haklarından biri olarak tanımlanmış ve ücretsiz olarak sürdürülmektedir (Les principes généraux de l'éducation, 2018). Devlet güvencesi altında sürdürülen eğitim kamusal eğitim olarak zorunlu eğitimle bütünleşmiş iken dileyen ücretli okullara da kaydolabilmektedir.

Fransız eğitim sistemi ulusal bir yapıya sahiptir. Devlet merkezi bir yapı ile eğitimi kontrol etmekte ve bunu yaparken belli bir amaç gütmektedir. Fransız Milli Eğitiminde genel amaç “eğitim yoluyla tarih bilinci oluşturmak ve yurtsever vatandaşlar yetiştirerek ayrıca her vatandaş için var olan potansiyeli kullanarak onları çok kapsamlı bir şekilde ve teknik eğitimle desteklemiş olarak yetiştirmek” olarak belirlenmiştir. Merkeziyetçi bir yapıda olmasına rağmen okulların bakımı, onarımı, eğitim personeli dışındaki personelin maaş ödemeleri, araç ve gereç temini gibi konularda yerel yönetimler ve okulun sorumluluğu ön plana çıkmaktadır.

Eğitimin ücretsiz, zorunlu ve laik olması ise 1882 yılı gibi oldukça eski döneme dayanmaktadır. Daha sonraki yıllarda zorunlu eğitim yaşı giderek arttırılmış ve son olarak 16 yaşına kadar tüm çocuklar eğitimlerine devam etmesinin zorunlu olduğu hükme bağlanmıştır. Fransa’da okul öncesi eğitim zorunlu olmamasına rağmen %90’ın üzerinde bir paya sahiptir. Herkes çocuğunu fırsat eşitliği yaratması sebebiyle okul öncesine kaydettirmektedir.

Fransa da okul sosyal bir ortam olarak kullanılmaktadır. Ders yükleri azaltılmış olmasına rağmen öğrencilerin okulu çeşitli aktivitelerle kullanımı devam etmektedir.

Fransa’da her okul idari birime ve okul türüne göre bir commune, departman veya bölgeye bağlıdır. Bunların üzerinde ise akademiler vardır. Akademiler bölgelerindeki ilkokullardan üniversitelere kadar tüm okullardan sorumludur. Okullar akademiler tarafından yönetilir ve

denetlenir. Akademiler birer eğitim yönetim birimidir ve üst yönetimi merkezi hükümet tarafından belirlenir.

Fransa'da ortaöğretimin ilk basamağını kolejler oluşturur. Kolej ABD ve İngiltere gibi ülkelerde üniversite eğitimi veren yükseköğretim kuruluşları anlamına gelmesine karşın Fransa'daki anlamı ortaokula karşılık gelmektedir. Kolej eğitiminin sonucunda öğrenciler bir sınava tabii tutulmalarına karşın bu sınavın sonuçları tam olarak liseye başlamada bağlayıcı değildir.

Fransa'da öğrencilerin sınıf tekrarı yapması sınıf konseyi ve okul müdürünün de dahil olduğu bir kararla ailenin onayı alınmadan da gerçekleştirilebilir. Ancak okul müdürü aileleri dinler ve neden böyle bir karar alındığını ailelere bildirmek zorundadır. Fransız okullarında sağlık ve beslenme öncelikli konulardandır. Öğrencilerin okulda yedikleri yemekler için kalori hesabı yapılır ve dengeli bir beslenmeye azami dikkat gösterilir.

Öğrenme güçlüğü çeken öğrencilerle özel ilgilenilir. Bu öğrenciler için özel sınıflar oluşturulur. Engelli öğrencileri ayrı okullardan ziyade onları diğer öğrencilerin gittiği okullara yollanarak onların topluma daha iyi entegrasyonu sağlanır. Böylece bu öğrenciler toplumdan diğer yaşlılarından izole edilmesinin önüne geçilerek ortak bir okul yaşamı sürdürmeleri gerçekleştirilir.

Liselerde teknoloji ve meslek eğitimi çok yaygındır. Mesleki eğitimde öğrenim gören öğrencilerin oranı genel lise öğrenimi görenlerin oranındadır. Ancak öğrenci oryantasyonuna daha lisenin başında karar verildiğinden öğrenci hangi dalda ilerleyeceğine karar vermiştir. Bu nedenle öğrenciler ilerde okuyacakları alanları belirledikleri için önlerini daha net görebilmekte ve kendilerini mesleklerine hazırlayabilmektedirler. Öğrencilerin hangi alanlara yönlendirileceği konusunda sınıf konseyi, okul müdürü, aileler, eğitim danışmanları ve öğrenci karar verir. Her kişi ve organın görüşü alınarak öğrencinin en uygun olduğu, sevdiği, başarılı olabileceği alanın seçilmesine büyük önem verilir.

Fransa eğitimde en çok dikkat çeken unsurlardan biri kolej ve liselerdeki tüm derslerin müfredatı Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenir. Her okul bu programı uygulamak zorundadır. Müfredatlarda okutulması gereken konular belirtilmiş ve bunun yanı sıra seçmeli okutulacak konularda belirlenmiştir. Bu konuda ulusal standartlar ve hedefler bellidir. Herkes bu standartlar ve hedefler doğrultusunda çalışmalıdır. Son yıllarda derslerde okutulacak zorunlu konular arttırılarak öğretmenlerin seçenekleri daha da

azaltılmıştır. Müfredat programlarına yardımcı olacak yayınlar da bakanlık tarafından yayımlanır. Burada hedefler daha net ve açık bir şekilde belirtilmiştir.

Fransız okullarındaki bir diğer nokta ise okullarda yemekhaneden, kütüphaneye sağlık odalarından laboratuvarlara kadar eğitimle ilgili birimlerin varlığıdır. Okul sadece ders görülen bir yer değil, oynanılan, eğlenilen, sosyal paylaşımların yapıldığı bir alandır. Okulların bu yapıları öğrencilerin mümkün olduğu kadar ihtiyaç duydukları şeyleri okullarda karşılayabilme amacına yöneliktir.

Öğrenciler ödevlerini ve dersleriyle ilgili araştırmalar yapmak için bakanlık ve özel kuruluşlar birçok internet sitesi kurmuştur. Öğrenciler bu sitelerde istedikleri ders konu ve içeriklerine ulaşabilmektedirler. Dersler ve konularla ilgili ayrıntılı örnekler, alıştırma ve etkinlikler bulunmaktadır. Hatta bakalorya sınavları ve bu sınavlara hazırlık yapan birçok kamuya ve özel kuruluşlara ait siteler öğrencilere hizmet vermektedir. Bu nedenlerle öğrenciler aradıklarını bulmada ve bilgiye ulaşmada fazla zorluk yaşamamaktadırlar.

Eğitim sisteminin bir diğer özelliği ise öğretimin ezbere dayalı yapılmamasıdır. Görselliğe çok önem verilmektedir. Ders kitaplarında ilk göze çarpan unsur görselliktir. Öğrenciler derslerin içeriğine göre şekil, fotoğraflar ve haritalardan yararlanırlar. Fen derslerinde ise laboratuvar uygulamaları önemli bir yer tutar. Öğrencilerin sentez ve analiz yaparak sonuç çıkarmaları ve bu sonuçları yorumlayabilmeleri eğitimdeki öncelikli hedeflerdendir. Öğrencilerin sadece bilgiyi almaları önemsizdir. Önemli olan edindikleri bilgileri nasıl ve nerede kullanabilecekleridir. Bilgi pratiğe dökülmek zorundadır. Müfredat programlarındaki birçok eski ve kullanılmayacak bilgiler düzenli olarak müfredatlar yenilenecek programlardan çıkarılır.

Fransız eğitim sisteminde liseye kadar bütün ders kitaplarını devlet öğrencilere ücretsiz sağlamak zorundadır. Liselerde ders kitapları, eğitim-öğretim ile ilgili tüm ekipmanları almak ise velilerin görevidir.

Öğrencilerin kaydolmalarında otomatik bir sistem vardır. İlkokulu bitiren öğrenciler koleje devam ederler. Öğrenciler yetkili kurumların belirlediği çevrelerindeki okullara devam etmek zorundadırlar. Ancak bir başvuru yapılması halinde eğitimle ilgili yerel kurullar ve akademiler durumu gözden geçirerek kayıt hakkında görüş bildirebilirler.

Fransa okullarında daha 1850'li yıllarda coğrafya bir ders olarak okutulmaya başlanmıştır. Bu nedenle ülke dünyada coğrafya eğitimine başlayan en eski ülkelerden biridir. Coğrafya dersi okullardaki ana derslerden biridir ve ilkokuldan üniversiteye kadar her kademede

öğretimi yapılır. 1821 gibi çok erken sayılabilecek bir zamanda Fransa'da dünyanın ilk coğrafya kurumu kurulmuştur. Merkezi Paris'te bulunan Coğrafya Topluluğu yaptığı yayınlar ve etkinliklerle dünyada coğrafyaya yön veren en etkin kuruluşlardan biri olmuştur. Kurum halen faaliyette olup yayınlarına devam etmektedir. Kolejlerde tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi dersleri bir ders olarak okutulur ve bu derslerin birbirlerini tamamladığı düşünülür ve öğretimi aynı öğretmen tarafından yapılır. Kolejlerde haftalık üç saat olan bu ders liselerde tarih-coğrafya dersi olarak görülür. Liselerin birinci sınıfında yine üç saat olarak okutulan ders, ikinci sınıfın edebiyat ile ekonomi ve sosyal bilimler bölümlerinde dört saat olarak okutulmaktadır. Öğrenci lisede hangi bölümde olursa olsun coğrafya dersi görmek zorundadır. Ancak fen bölümündeki ağırlığı daha azdır.

Coğrafya müfredatlarını Milli Eğitim Bakanlığı belirler. Bu müfredatlarda konular ve ana amaçlar yer almaktadır. Öğretmenler zorunlu konuları işlemek zorundadır. Zorunlu konuların yanında seçmeli konularda verilmiştir. Bu konuların seçimi ise çeşitli faktörleri göz önünde bulunduracak olan öğretmenin inisiyatifine bırakılmıştır. Coğrafya müfredat programları belirli dönemlerde yenilenmektedir. İlk dönemlerdeki müfredat programları ile günümüzdeki programlar arasında çok büyük farklar bulunmaktadır.

Günümüzdeki müfredat programında öncelik Fransa ve coğrafyası, mekansal analiz, insan ve çevresi arasındaki ilişkiler, amenajman, dünyadaki belli başlı ülkelerin çalışılması, sürdürülebilir gelişme konularına verilmiştir. Müfredat programında öğrencilerden bu dersle ilgili öncelikli istenenler doğal çevreyi ve insanla etkileşimini incelemeleri ve anlamaları olarak verilmiştir. Programlarda harita kullanımına ve harita okumalarına özel bir önem verilir. Programlarda öğrencilerden sık sık bir harita, şema veya kroki çizmeleri istenmektedir. Bu haritaları oluşturan öğrenciler çalışılan yerle ilgili özellikleri haritalar üzerine yerleştirmektedirler. Yani programda bilginin uygulanmasına ve pratiğine önem verilir. Bu nedenle öğrencilere her programda örnek olay incelemeleri verilmekte ve ilgili yerleri analiz ederek bir sonuca ulaşmaları istenmektedir. Analiz, sentez, bilgiyi kullanma, değerlendirme yapabilme programın öncelikleri arasındadır. Müfredat programları ağır, kullanılmayan bilgilerin öğrencilere verilmesini öngörmez. Daha ziyade elde ettiği bilgiyi nasıl, nerede ve ne zaman kullanacağını bilmesidir. Bu nedenle tanımlayıcı ve hikayeci bir anlatımdan kaçınılmıştır. Konulara mümkün olduğu kadar güncel tutulmaktadır.

Müfredat programları içerisinde ezber konuları giderek azaltılmıştır. Aynı şekilde fiziki coğrafya ile ilgili öğrencilerin kullanmayacağı veya artık modern coğrafya içerisinde yeri

olmayan terim ve konulara ver verilmemektedir. Fiziki coğrafya konularının çoğu insan ile ilişkilendirilerek ele alınır ve sonuçlara ulaşılır.

Coğrafya derslerindeki en önemli özelliklerden biri öğrencilere coğrafya sınavlarda genellikle kuru bilgiye dayalı sorular sormaktan ziyade bazı grafik, harita, şema, fotoğraf gibi dokümanlar verilerek bunlarla ilgili sorular sorulmasıdır. Yani sorularda görsellik ön plandadır. Soruya göre öğrenci tabloyu yorumlar ya da verilen dilsiz harita üzerinde çalışmalar yapar. Öğrencilere yine sınavlarda belirli bir okuma metni verilir ve bu metinle ilgili sorular yönlendirilerek bir sonuca ulaşmaları istenir.

Okullarda okutulan coğrafya ders kitapları hazırlanış, biçim, şekil ve içerik yönünden mükemmele yakın boyuttadırlar. Ders kitaplarında ağır, kavranması zor soyut anlatımlardan kaçınılmıştır. Parlak kağıda basılan ders kitapları fotoğraf, diyagram, tablo ve haritalarla doludur. Ders kitaplarında görsellik hakimdir. Öğrencinin görerek konuları algılaması ve anlaması amaçlanmıştır. Konuların yanında kitapta sayfalara küçük bölümler halinde işlenen konuyla ilgili coğrafi terimlerin açıklaması verilmiştir.

Coğrafya kitaplarında ve müfredatta dikkat çekici bir diğer nokta ise her konunun bir örnek olay incelemesiyle sonlanmasıdır. Yani konu işlendikten sonra bir örnekle tamamlanmaktadır. Konunun daha iyi kavranması bakımından çok faydalı olduğundan programın temel özelliklerinden biri olmuştur.

Kolejlerde olduğu gibi liselerde de tarih ve coğrafya dersleri birlikte işlenir ve aynı öğretmen tarafından öğretimi yapılır. Her ne kadar tarih ve coğrafya ülke programında birbirinden ayrılamaz olarak görülse de bu durum daha çok coğrafyanın aleyhine işlemektedir.

Türkiye’de okutulan ders kitapları incelendiğinde 9. sınıfta 152 görsel, 121 şekil 94 harita 23 grafik ve 17 tablo, 10. sınıfta 299 görsel, 49 şekil, 96 harita, 60 grafik ve 21 tablo, 11. sınıfta 315 görsel 46 şekil 79 harita 71 grafik ve 26 tablo, 12. sınıfta 245 görsel 14 şekil 45 harita 14 grafik ve 14 tablo kullanılmıştır. Görsellerin bir çoğunun tarihi ve kültürel varlıklarla ilişkili olarak verilmiştir. Coğrafi bilgiler verilirken kullanılan görsellerin somutlaştırmada etkili olduğu dünya mirası listesinde yer alan kültürel unsurlar için özel sayfaların oluşturulduğu görülmektedir. Öğrencilerin konuları daha somut halde anlamalarını kolaylaştırıcı unsurlardan olan görsel kullanımı uygun düzeydedir. Proje ödevleri, gezi gözlem etkinlikleri ile ders içerikleri zenginleştirilmiştir. Yaparak yaşayarak

öğrenme yöntemleri de işe koşularak coğrafyanın daha eğlenceli bir şekilde akılda kalıcılığının sağlandığı söylenebilir.

Türkiye’de okutulan ders kitapları ile Fransa’da kullanılan ders kitaplarını karşılaştırdığımızda konuların güncelliği, kullanılan görsel materyallerin (harita, resim, şekil, grafik, istatistik tablolarının) konu içerisinde yeteri kadar verildiği ancak Türkçe kitaplarda yer alan görsel unsurunun daha az olduğu görülmektedir. Türkçe kitaplarda coğrafyanın teorik kısımlarına daha çok yer verilmişken Fransa’da coğrafya ders kitaplarında coğrafyanın yaşam ile bütünleşmesi sağlanmıştır. Fransız ders kitaplarında Tarih ile coğrafya iç içe geçmiştir. Türkçe kitaplarda ise konular ayrı bir disiplin olarak ele alınmıştır.

ÖNERİLER

Fransa’da coğrafya öğretiminin tarih dersiyle birlikte yapılması ve aynı öğretmen tarafından okutulması coğrafya açısından bazı problemlere neden olmaktadır. Ülkedeki bu branştaki öğretmenlerin çoğu tarih formasyonuna sahiptir. Tam olarak coğrafya müfredatına hâkim değildir. Ayrıca öğretmen kendi alanına girmeyen ve tam olarak hakim olmadığı bir alanda eğitim verirken kendisini mutlu hissetmediği ve yeteri kadar verimli olmadığı düşünülürse ortaya çıkacak sonucunda parlak olmayacağı öngörülebilir. En azından liselerde tarih ve coğrafya dersleri ayrılarak ilgili öğretmenler tarafından öğretimi yapılmalıdır.

Okullardaki coğrafya müfredatında Fransa merkezi konumdadır ve çok fazla yer kaplamaktadır. Dünya ülkeleri ve bölgeleri programlarda yer bulmasına karşın yeterli değildir. Bu nedenle müfredat programlarında dünya ve ülkeler konusuna daha fazla yer verilmelidir.

Fransa’da okutulan coğrafya ders kitaplarında kültürler arası farklılıklar bir kenara bırakılarak ders kitaplarında ki siyasi unsurlar yeniden değerlendirilmelidir.

Fransa ilköğretim ve lise coğrafya öğretiminde arazi gezileri ve çalışmaları önemli bir yer tutmaz. Öğrenciler genellikle haritalar üzerinde çalışmaktadırlar. Anlaşılması zor, soyut konu ve kavramların işlenişinde en azından çok uzak olmayan bölgelerin ziyaret edilmesi ve yerinde gözlem yapılması için coğrafi gezilere okul programlarında daha fazla yer verilmelidir.

Türkiye’de öğretim programında yer alan hedef ve amaçlar doğrultusunda hazırlanan ders kitaplarında günümüz teknik ilerlemelerinden yararlanarak grafik, istatistiksel tablo ve infografiklerin daha fazla yer alması derslerin somutlaştırılması açısından önemlidir. Gezi gözlem ve inceleme uygulamalarının sayısı artırılarak yaparak yaşayarak öğrenme etkinlikleri ile ders içeriklerinin akılda kalıcılığı sağlanabilir. Ders kitabı içeriklerinin 1. hamur kuşe kâğıt kullanılarak basılması renkli öğelerin renk kalitesi ve uyumu bakımından

değerlendirilmesinin yapılması önemlidir. Öğrencilerin ders dışı etkinlikler ile kendi kendilerine öğrenmelerini sağlayacak biçimde ders kitaplarının hazırlanması öğrencinin coğrafyaya olan ilgisini daha da arttırabilir.

KAYNAKLAR

- Adil, A. (2009). *Türkiye ile İngiltere 'nin Lise Coğrafya Öğretim Programlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi (9. Sınıf)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Akinoğlu, O. (2004). Yapılandırmacı öğrenme ve coğrafya öğretimi. *Marmara Coğrafya Dergisi*.(10),73-94.
- Aladdinov, R. (2006). *Türkiye (1992) ve Azerbaycan (2003) Ortaöğretim Coğrafya Müfredat Programlarının Karşılaştırılması*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Alım, M. (2003). *Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Öğretim Programının Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Alım, M. (2007). Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme (ÖTMG) dersinin önemi ve öğretim sürecine ilişkin öneriler. *Erzurum: Doğu Coğrafya Dergisi*. 12(17), 243-262
- Alım, M. (2009). Problems of geography education in Turkey. *International Journal of Human Sciences*. 6(1),640-651
- Alım, M. (2012). Coğrafya dersleri için materyal tasarımı. *Erzurum: Doğu Coğrafya Dergisi*. 17(27)
- Alım, M. ve Doğanay, G. (2016). Coğrafya öğretiminde zümreler arası işbirliğinin önemi ve ortak konuların analizi. *Erzurum: Doğu Coğrafya Dergisi*. 21(35)
- Alım, M. ve Girgin, M. (2004). Öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre 9. sınıf coğrafya derslerinde yararlanılan araç-gereçler ile materyal ve öğretim yöntemleri. *Erzurum: Doğu Coğrafya Dergisi*.9(12)

- Artvinli, E. (2007). *2005 yılı 9. sınıf coğrafya öğretim: öğretmenler açısından uygulanabilirlik düzeyi.* (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Audigier, F. (1997). Sous la direction de Remy Knafo, *L 'Etat de la Geographie Autoscopie d'une science*, Belin, Paris, France S.51
- Audigier, F. (1999). *Geographie et education, Sous la direction de Suzanne Laurin. Les representations de la geographie dans l'enseignement primaire en France.*
- Audigier, F. (2001). *La geographie enseignee: 130 ans de programmes dans l'enseignement secondaire.* L'Epreuve sur dossier au CAPES. S.1-5
- Baud, P., Bourgeat, S., Bras, C. (2008). *Dictionnaire de geographie*, Hatier, Paris, France,
- Baumard, M., (2009). *Reduction de l'histoire en terminale S : pourquoi la rejorme passe mal*, Le Monde.
- Beaude, (1997). Sous la direction de Remy Knafo, *L 'Etat de la Geographie Autoscopie d'une science*, Belin, Paris.
- Berard, J-M, Claus, P, David, J, Loarer, C, (2005). Sciences expérimentales et technologie, histoire et géographie; leur enseignement au cycle III de l'école primaire, <https://www.ladocumentationfrancaise.fr/var/storage/rapports-publics/064000009.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Blache, P. V., ve Gallois, L. L. J. (Eds.). (1929). *Géographie universelle* (Vol. 8). A. Colin. Paris, France
- Blache, V, Gallois, L., Joseph, P,M., Joseph, L, L. ve Sorre, M., (1948). *Geographie universelle*,
- Broc, N. (1977). La géographie française face à la science allemande (1870-1914). In *Annales de géographie* (Vol. 86, No. 473, pp. 71-94). Société de géographie.
- Broc, N. (1975). *La géographie des philosophes: géographes et voyageurs français au XVIIIe siècle* (Vol. 1). Éditions Ophrys.
- Broc, N. (1993, May). Homo geographicus: radioscopie des géographes français de l'entre-deux-guerres (1918-1939). In *Annales de géographie* (pp. 225-254). Armand Colin.

- Broc, N. (1974). L'établissement de la géographie en France; diffusion, institutions, projets (1870-1890). In *Annales de géographie* (Vol. 83, No. 459, pp. 545-568). Société de géographie.
- Broc, N. (1977). La géographie française face à la science allemande (1870-1914). In *Annales de géographie* (Vol. 86, No. 473, pp. 71-94). Société de géographie.
- Brodhag, C., Breuil, F., Gondran, N., & Ossama, F. (2004). *Dictionnaire du développement durable* (p. 300P). Paris: Afnor.
- Butterworth, E. M. (1922). *Teaching of Geography in France: A Comparative Study. Report of Observations Made (1920-21) as Gilchrist Geography Student*. Blackie and Son.
- Chevalier, J. P. (2009). Enseigner de la géographie aux jeunes écoliers du primaire en France: quelques repères chronologiques. *Historiens et géographes*, (406), 35-39.
- Coşkun, S. (2011). Yapılandırmacı Paradigma ve Coğrafya. Mucahit Coşkun (Ed.). *Kuramdan Uygulamaya, Yapılandırmacı Coğrafya Öğretimi* (s.13-27). Bursa: MKM
- Demirel, Ö. ve Kaya, Z. (2008). *Eğitim bilimine giriş* (3. Baskı). Ankara: PegemA
- Demirel, Ö. (2000). *Karşılaştırmalı eğitim*. PeGema
- Demirel, Ö. ve Kaya, Z. (2008). *Eğitim bilimine giriş* (3. Baskı). Ankara: PegemA
- Descaves, M. (2005). L 'enseignement de la France en Geographie au Lycee, *Paris*.
- Dézert, B., & Bastié, J. (2004). La géographie en France. *Belgeo. Revue belge de géographie*, (1), 69-82.
- Doğanay, H., (1993). *Coğrafya 'ya giriş, metodlar-îlkeler ve terminoloji* (2.Baskı). Ankara: Gazi
- Doğanay, H. (2005). *Coğrafyaya giriş 1, genel ve fiziki coğrafya*. Erzurum: Aktif
- Doğanay, H. (2012). *Coğrafyaya giriş* (Genişletilmiş 10. Baskı). İstanbul: Aktif
- Doğanay, H. (2014). *Coğrafya öğretim yöntemleri. (Liselerde coğrafya eğitim ve öğretimi)*. (6. Baskı). Erzurum: PegemA
- Doğanay, H. ve Zaman, S. (2002). Orta öğretim coğrafya eğitiminde hedefler-stratejiler ve amaçlar. *Erzurum: Doğu Coğrafya Dergisi*. 7(8)

- Doğanay, H., Gök, Y. ve Zaman, S. (2004). Erzurum liselerinde görevli coğrafya öğretmenlerinin kimi profil özellikleri ve bu okullarda coğrafya eğitimine yönelik teknolojik donanım. *Erzurum: Doğu Coğrafya Dergisi*. 9(12)
- Doğanay, H. (1993). *Coğrafyada metodoloji: genel metotlar ve özel öğretim metotları*, MEB
- Doğanay, H. (2012). *Coğrafyaya giriş* (Genişletilmiş 10. Baskı). İstanbul: Aktif
- Education in France (t.y.) Fransız Eğitim Sistemi, https://www.expatica.com/fr/education/Education-in-France_101147.html sayfasından erişilmiştir.
- Erdoğan, İ. (2000). *Karşılaştırmalı eğitim: Çağdaş eğitim sistemleri*. Ankara:Sistem
- Erginer, A., (2007). *Avrupa Birliği eğitim sistemleri, Türkiye eğitim sistemiyle karşılaştırmalar*, Ankara: Pegem
- Erinç, S. (1973). Cumhuriyetin 50. yılında coğrafya, Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı, 50. yıldönümü yay., sayı 11, Ankara.
- Ertek, T. (2010). *10. Sınıf coğrafya ders kitabının incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Fagnoni, E., *Les difficultes liees a l'enseignement de la France en geographie*, Table ronde, Université de Paris 4-Sorbonne - IUFM.
- Fierro, A. (1983). *La Société de géographie: 1821-1946* (Vol. 52). Librairie Droz.
- Geographie-De-L-Ecole-Douzieme-Edition (2017) Fransızca Coğrafya Ders Kitabı <http://www.education.gouv.fr/cid57105/geographie-de-l-ecole-douzieme-edition-2017.html&xtmc=geographie&xtnp=1&xtcr=11>
- Godlewska, A. (1999). *Geography unbound: French geographic science from Cassini to Humboldt*. University of Chicago Press.
- Graves, N. (2001). The evolution of research in geographical education in France. *International Research in Geographical and Environmental Education*, 10(1), 4-19.
- Güner, İ., Koca, H., Koday, S., Başibüyük, A., Sever, R., Akpınar, E., Arıbaş, K., Baydil, E., Ceylan, S., Kara, H., Koca, N., (2007). *Genel coğrafya*. Ankara: Pegem A

- İncekara, S. (2006). *Türkiye ve Kanada’da coğrafya eğitim ve öğretimin müfredat, metot ve araç-gereçler açısından değerlendirilmesi*, (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- John-Brooks, C. S., ve Hirsch, D. (1995). *Schools under scrutiny*. OECD.
- Karasar, N. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel
- Kaya, N. (2012). *Türkiye’de coğrafya eğitimi: öğretim programı, öğretmen eğitimi ve ders kitapları boyutu*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kaya, H. (2007). *Türkiye ve İngiltere’de coğrafya eğitim ve öğretimin müfredat, metot ve araç-gereçler açısından değerlendirilmesi*, (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kaya, H. (2011). *İngiltere’de coğrafya eğitimi ve öğretimi*. İstanbul: Çantay
- Kaya, H., Karatepe, A. ve Özder, A. (2014). *Modern yöntem ve tekniklerle coğrafya öğretimi*. Ankara: PegemA
- Kıncal, R. Y. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel
- Knafou, R. (1997). *L’état de la géographie. Autoscopie d’une science*, Paris, Belin, coll. *Mappemonde*.
- Kuhn, S., (2009). *L’histoire-geographie menacee au lycee, Appelpour le maintien d’un enseignement obligatoire d’Histoire et de Geographie en Terminale scientifique*. Le Journal du Dimanche
- Küçükahmet, L. (2005). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Lacoste, Y. (2004). *Coğrafya Savaşmak İçindir*. Çeviren: Aylin Ertan, Ankara: Doruk
- Legrand, S., *l’enseignement de la France en Geographie a l’Ecole elementaire, Enseignante-Maître Formateur a l’Ecole elementaire Boursault, 10 rue Boursault, 75017, Paris.*
- Les-Enseignements-De-La-Classe-De-Seconde (t.y.) Fransızca Coğrafya Ders Kitabı
<http://www.education.gouv.fr/cid52692/les-enseignements-de-la-classe-de-seconde.html>
- Livingstone, D. (1993). *The geographical tradition: episodes in the history of a contested enterprise*. Wiley-Blackwell.

Les principes généraux de l'éducation, (2018) <https://www.education.gouv.fr/cid2801/les-textes-officiels.html> adresinden erişilmiştir.

Mayhew, S. (2004). *Dictionary of Geography*. 3. Baskı, Oxford. Universisty Press.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2005). Coğrafya Dersi  ğretim Programı (2005 programı). Ankara: Gazi

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2011). Coğrafya Dersi  ğretim Programı (2011 programı). Ankara

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2011). Coğrafya  ğretmeni özel alan yeterlilikleri. Ankara: MEB, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2018). Coğrafya Dersi  ğretim Programı (2018 programı). Ankara

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2018). Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Coğrafya Dersi  ğretim Programı ve Klavuzu.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2019). “Mevzuat ve Yasal Düzenlemeler” <http://mevzuat.meb.gov.tr/> adresinden erişilmiştir.

Minist re de l' ducation nationale <https://www.education.gouv.fr/pid285/le-bulletin-officiel.html> adresinden erişilmiştir.

Minist re de l' ducation nationale). la Soci te de Geographie <https://socgeo.com/> adresinden erişilmiştir.

Moscovici, N. (2009). *Histoire: Chatel ignore l'appel*, le Journal du Dimanche

Mutluer, M.,  lgen, M. K. (2002). Türkiye'de coğrafyanın güncel sorunları ve yeni eğilimler, *Türk Coğrafya Kurumu Kurultayı, 9-12 Temmuz 2002, Bildiriler Kitabı*, s. 415-427, Gazi Üniversitesi Ankara.

 zey, R. (1996a). Osmanlı döneminden bugüne coğrafya, 21. yüzyıla doğru Türkiye, *III. Coğrafya Sempozyumu*, 15-19 Nisan 1996, Ankara.

- Özey, R. (1996b). Osmanlı döneminden bugüne ortaöğretimde coğrafya eğitimi ve öğretimi, *II. Ulusal Eğitim Sempozyumu, Marmara Üniversitesi*, 18(20), 363-372
- Özey, R., Kılınç, Y. ve Ateş, M. (2013). *Farklı ülkelerde coğrafya eğitimi ve öğretimi*. Ankara: PegemA
- Özey, R. (2010). *Ülkeler coğrafyası*. İstanbul: Aktif
- Özey, R., Kılınç, Y. ve Ateş, M. (2013). *Farklı ülkelerde coğrafya eğitimi ve öğretimi*. Ankara: Pegem A
- Özgüç, N., ve Tümertekin, E. (2010). *Coğrafya; Geçmiş, kavramlar, coğrafyacılar*. İstanbul: Çantay
- Öztürk, M. (2015). Değişen dünyada coğrafya eğitimi. *Coğrafya Eğitimi Dergisi*. 1(1), 21-28
- Perpillou, A. (1946). Geography and Geographical Studies in France during the war and the Occupation. *The Geographical Journal*, 107(1/2), 50-57.
- Palsky, G. (2006). Pierre Emile Levasseur (1828-1911).A l'interface des sciences sociale. *Revue modulad*, 35, 73-81.
- Roumégous, M. (2002). Trente ans de didactique de la géographie: enjeux, innovations et résistances (1968-1998...). *L'information géographique*, 66(3), 262-277.
- Sekin, S. (1999). Cumhuriyetin 75. Yılında Coğrafya. *M.Ü. Öneri Dergisi*, 11(12).
- Sekin, S. ve Üçışık, S. (2001). Lise coğrafya dersi öğretim programının amaçlarına yönelik eleştirel bir yaklaşım, *Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Marmara Coğrafya Dergisi*, 3(2),49-59
- Şahin, C. (2001). *Türkiye’de coğrafya öğretimi (sorunlar-çözüm önerileri)*. Ankara:Gündüz Eğitim
- Şahin, K. (2003). İlk ve Orta Öğretimde Coğrafya Müfredat Programlarının Geliştirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. Sayı.11, No.1, Kastamonu.
- Şahin, C. (2006). Milli eğitim bakanlığınca hazırlanan 2005 yılı “coğrafya dersi öğretim programı” hakkında görüşler ve öneriler. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 26(3), 279-304.
- Taş, H.İ. (2007). Coğrafya Eğitimi. *Tarih, Standartlar, Hedefler*. Ankara: Aktif Yayınevi

Tomal, N. (2004). *Türkiye ile Almanya'nın lise coğrafya öğretim programlarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

Ünlü, M. (2014). *Coğrafya öğretimi*. Ankara: Pegem A

Varış, F. (1996). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Ankara Üniversitesi

Voie generale, Ministere de l'Education nationale, (2009). <https://www.education.gouv.fr/cid28430/le-baccalaureat-2009.html> adresinden erişilmiştir.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2000). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara:Seçkin

Zaman, S. ve Coşkun, O. (2007). Orta öğretim öğrencilerinin coğrafya derslerine karşı tutumları üzerine bir araştırma: Erzurum örneği. Erzurum: Doğu Coğrafya Dergisi. Cilt: 12, Sayı: 17.

EKLER

**Ek-1. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Coğrafya Dersi 9-12. Sınıflar Öğretim Programı
Kapak Sayfası**

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

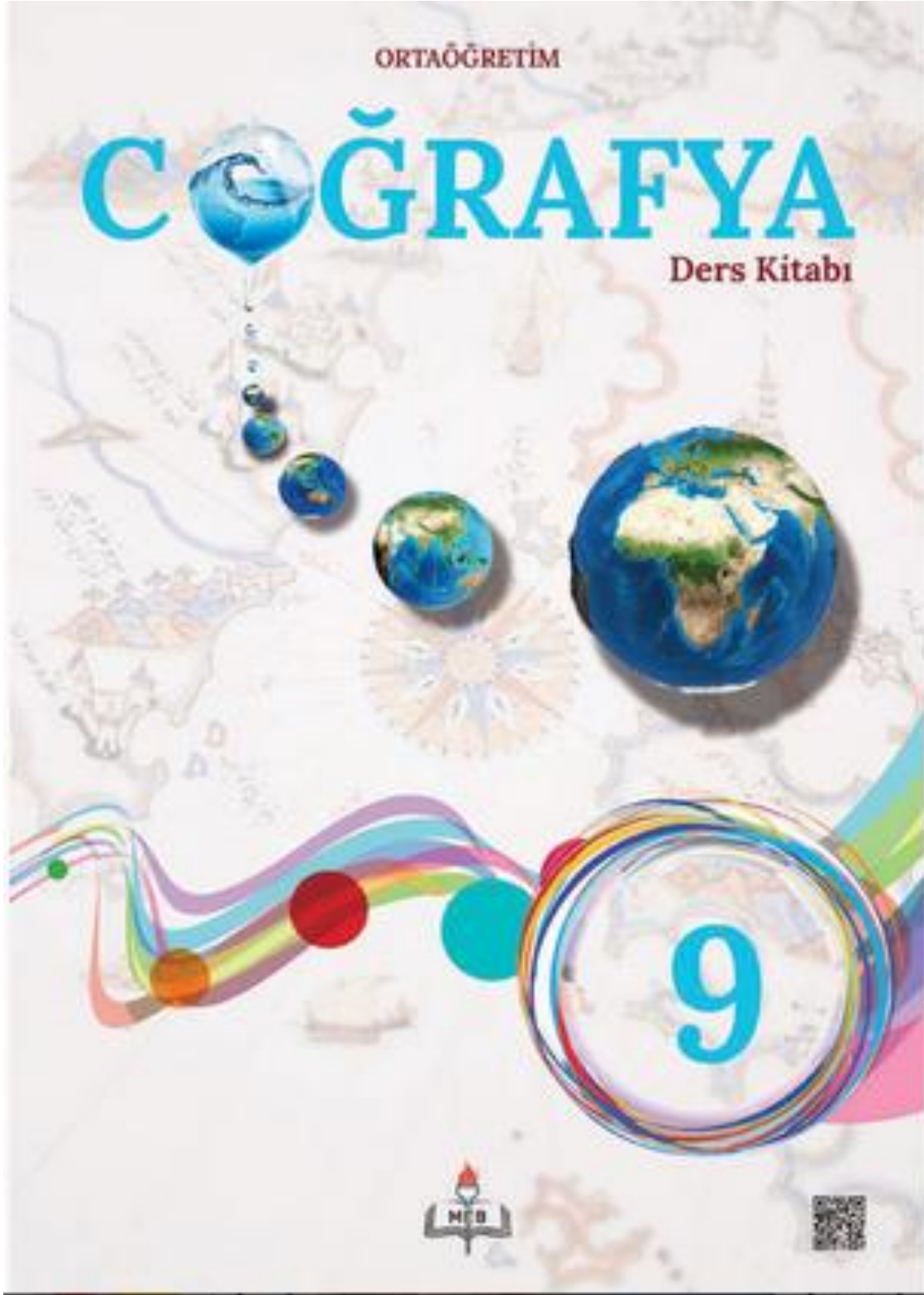
ORTAÖĞRETİM
COĞRAFYA DERSİ
(9, 10, 11 VE 12. SINIFLAR)
ÖĞRETİM PROGRAMI

2018

Kaynak:<http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=336>

Ek-2. 9. Sınıf Coğrafya Ders Kitabı Kapak Sayfası

Ek-3. 10. Sınıf Coğrafya Ders Kitabı Kapak Sayfası

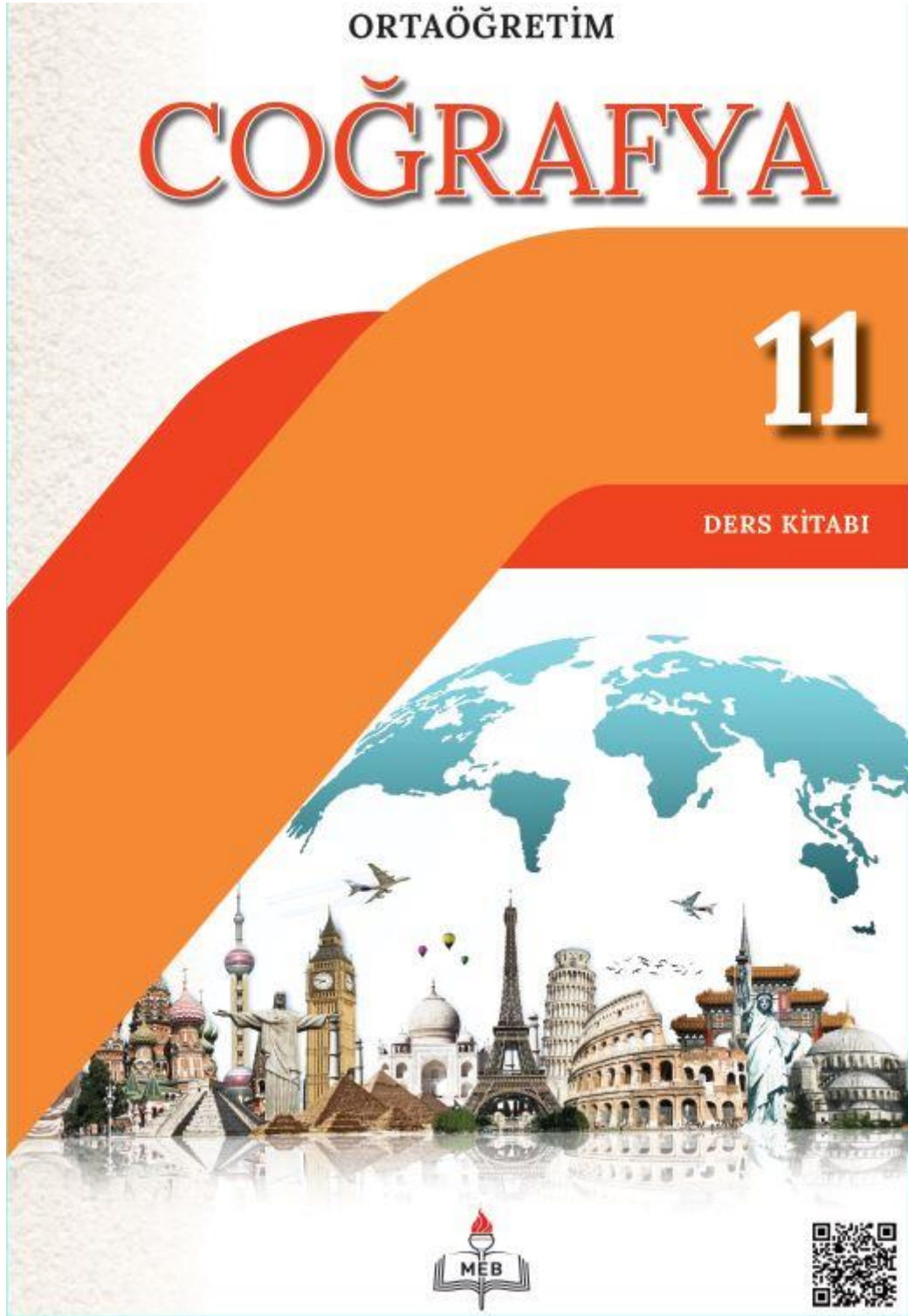

YAZARLAR

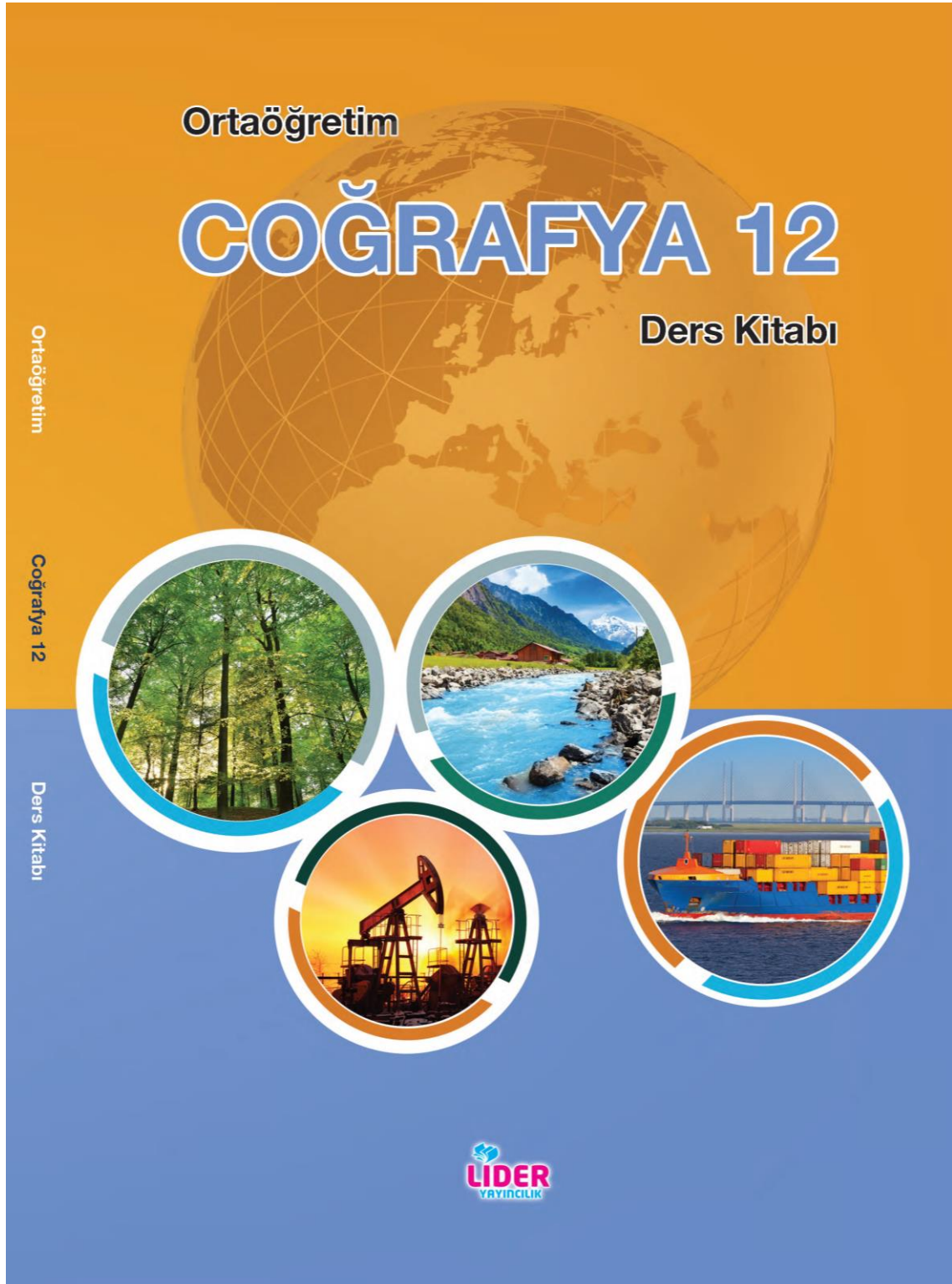
Cem ERDEBİL
Raşit DÜZGÜN
Ahmet Emrah SİYAVUŞ
Fikret YILMAZ

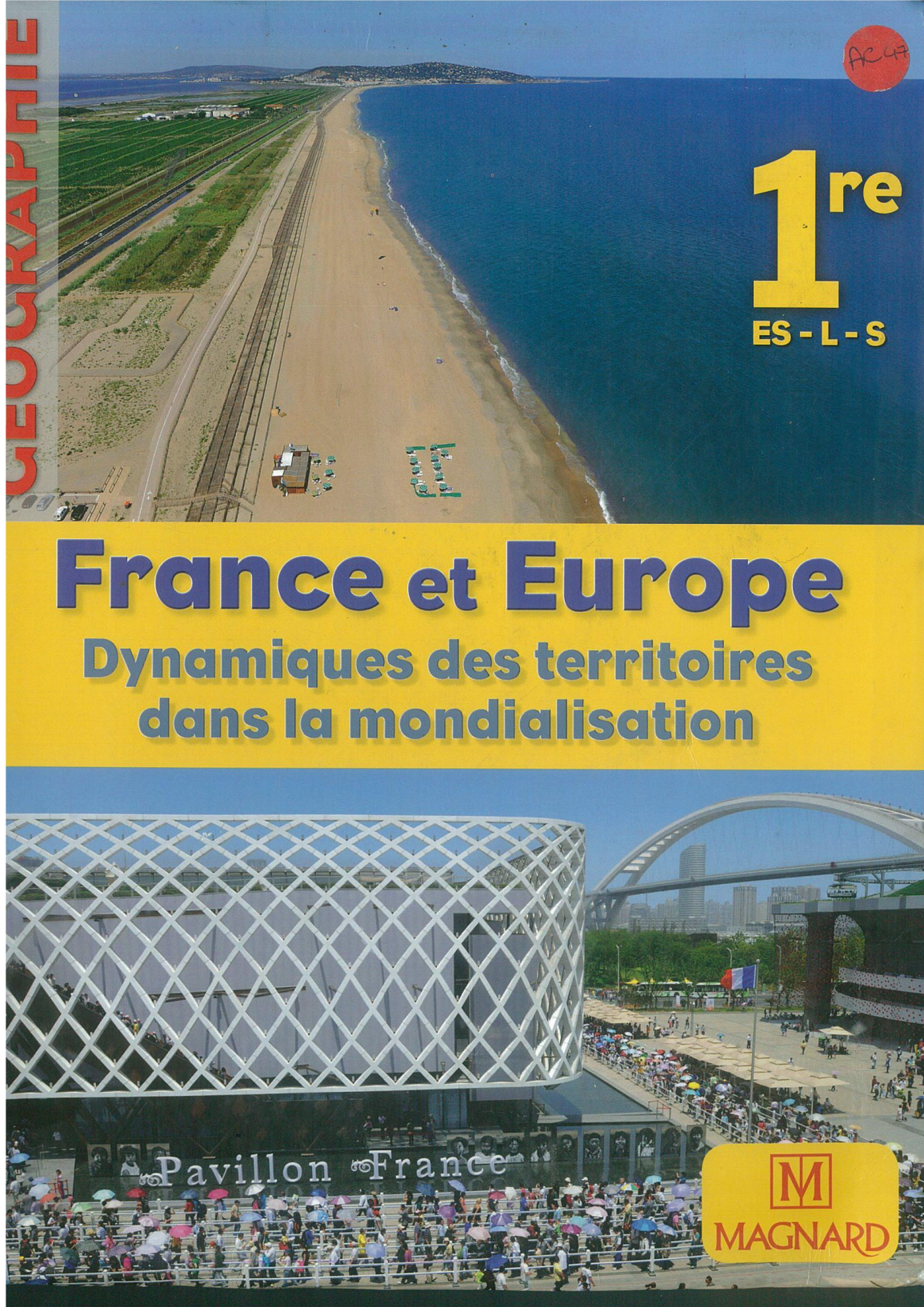
Ek-4. 11. Sınıf Coğrafya Ders Kitabı Kapak Sayfası

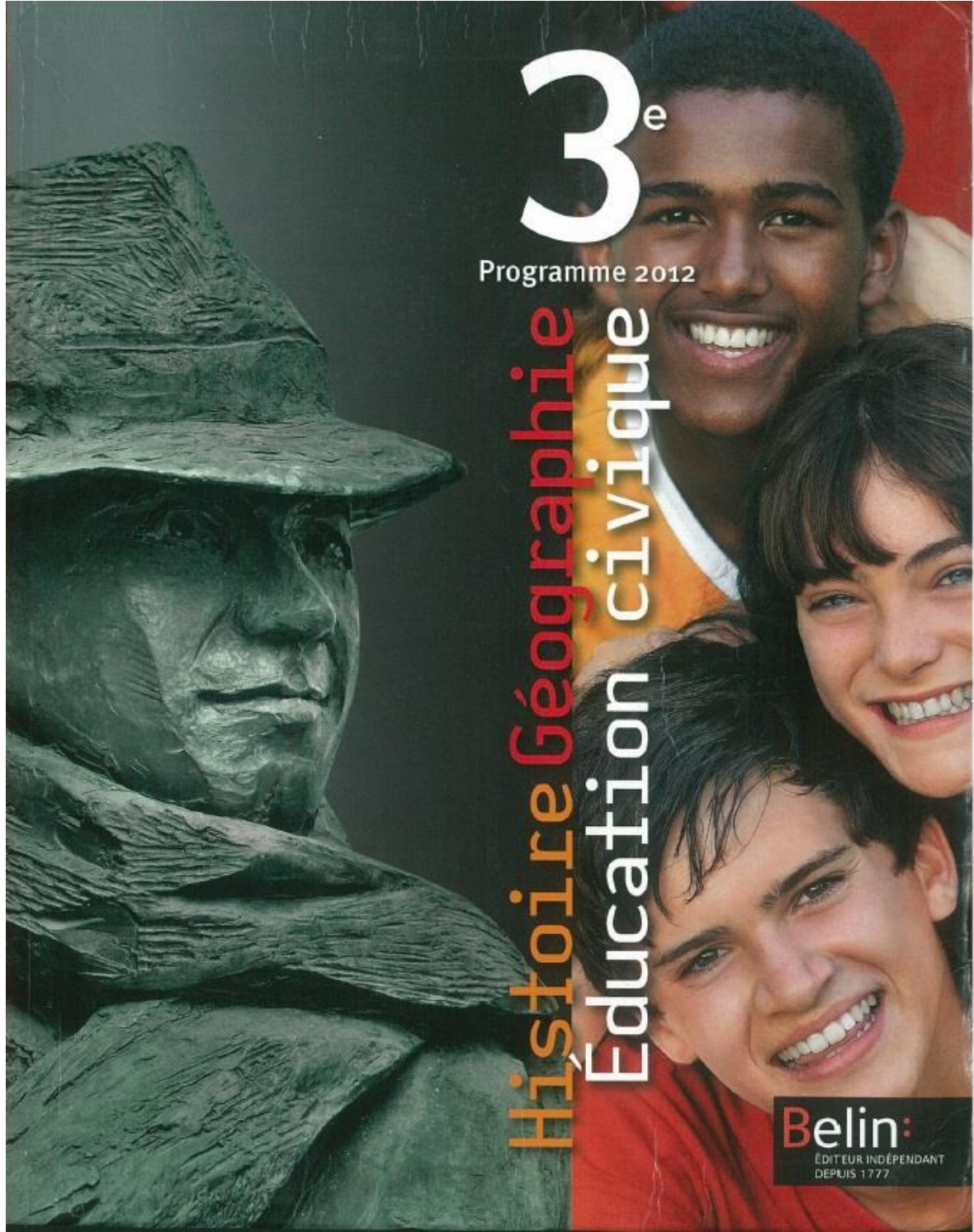
Ek-5. 12. Sınıf Coğrafya Ders Kitabı Kapak Sayfası

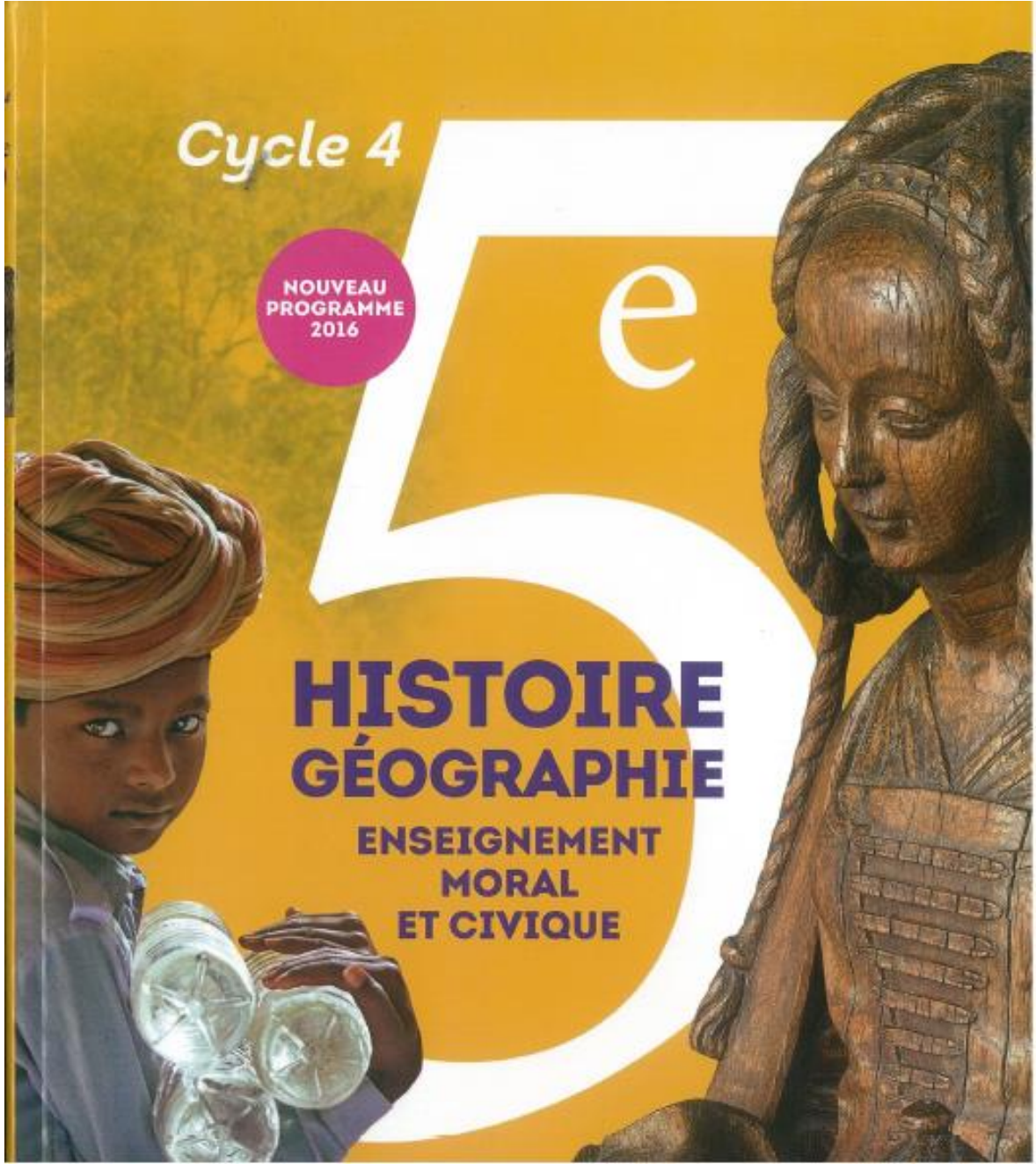
Ek-6. Fransa Coğrafya Ders Kitabı-1 Kapak Sayfası

Ek-7. Fransa Coğrafya Ders Kitabı-3 Kapak Sayfası

Ek-8. Fransa Coğrafya Ders Kitabı-5 Kapak Sayfası

Ek-9.9. Sınıf Coğrafya Dersi Kitap İeriği

1. ÜNİTE DOĞAL SİSTEMLER

1.BÖLÜM

1.1. İNSAN-DOĞA VE COĞRAFYA

- A İNSAN-DOĞA ETKİLEŞİMİ VE COĞRAFYA
- B COĞRAFYA BİLİMİNİN BÖLÜMLENMESİ
- C TARİHSEL SÜREÇTE COĞRAFYA BİLİMİNİN GELİŞİMİ
- İLK ÇAĞ'DA COĞRAFYA
- ORTA ÇAĞ'DA COĞRAFYA
- YENİ ÇAĞ'DA COĞRAFYA
- YAKIN ÇAĞ'DA COĞRAFYA

2.BÖLÜM

1.2 YERKÜRENİN ŞEKLİ VE HAREKETLERİ

- A YERKÜRENİN ŞEKLİ VE HAREKETLERİ
- YERKÜRENİN ŞEKLİ
- YERKÜRENİN KENDİ EKSENİ ETRAFINDAKİ HAREKETİ
- YERKÜRENİN GÜNEŞ ETRAFINDAKİ HAREKETİ
- MATEMATİK İKLİM KUŞAKLARI
- SICAKLIK KUŞAKLARI

3.BÖLÜM

1.3. KOORDİNAT SİSTEMİ VE KONUM

- A KOORDİNAT SİSTEMİ
- MUTLAK KONUM
- GÖRECELİ KONUM
- TÜRKİYE'NİN KONUMU

4.BÖLÜM

1.4 COĞRAFİ REHBERİM: HARİTALAR

- A COĞRAFİ REHBERİM: HARİTALAR
- HARİTA PROJEKSİYONLARI
- HARİTANIN ELEMANLARI
- ÖLÇEK ÇEŞİTLERİ
- KULLANIM AMACINA GÖRE HARİTALAR
- HARİTALARDA UZUNLUK VE ALAN HESAPLAMALARI
- B HARİTACILIK TARİHİMİZ
- TÜRK VE İSLAM TARİHİNDE HARİTACILIK
- BİLGİLERİN HARİTAYA AKTARILMASI
- C HARİTALARDA YERYÜZÜ ŞEKİLLERİNİ GÖSTERME

YÖNTEMLERİ

- KABARTMA YÖNTEMİ
- RENKLENDİRME YÖNTEMİ
- EŞ YÜKSELTİ EĞRİLERİ (İZOHİPS) YÖNTEMİ
- EŞ YÜKSELTİ EĞRİLERİNİN ÖZELLİKLERİ VE YERYÜZÜ ŞEKİLLERİNİN GÖSTERİLMESİ

5.BÖLÜM

1.5 ATMOSFER VE İKLİM

A ŞEFFAF KÜRE: ATMOSFER

HAVA DURUMU VE İKLİM

B İKLİMİN ANA ELEMANI: SICAKLIK

YERYÜZÜNDE SICAKLIĞIN DAĞILIŞINI ETKİLEYEN
FAKTÖRLER

İZOTERM (EŞ SICAKLIK) HARİTALARI NASIL ÇİZİLİR?

YERYÜZÜNDE SICAKLIĞIN DAĞILIŞI

C BASINÇ VE RÜZGÂRLAR

HAVA BASINCI

RÜZGÂRLAR

RÜZGÂR ÇEŞİTLERİ

Ç NEMLİLİK VE YAĞIŞ

YOĞUŞMA ÇEŞİTLERİ

YAĞIŞ ÇEŞİTLERİ

HAVA KÜTLELERİ VE CEPHELER

D BÜYÜK İKLİM TİPLERİ

EKVATORAL İKLİM

SAVAN İKLİMİ

MUSON İKLİMİ

ÇÖL İKLİMİ

AKDENİZ İKLİMİ

ILIMAN OKYANUSAL İKLİM

ILIMAN KARASAL İKLİM

SERT KARASAL İKLİM

TUNDRA İKLİMİ

KUTUP İKLİMİ

E TÜRKİYE'NİN İKLİMİ

TÜRKİYE'NİN İKLİMİNİ ETKİLEYEN KOŞULLAR

TÜRKİYE'DE SICAKLIK

TÜRKİYE'DE BASINÇ VE RÜZGÂRLAR

TÜRKİYE'DE NEM VE YAĞIŞLAR

TÜRKİYE'DE GÖRÜLEN İKLİM TİPLERİ

2. ÜNİTE BEŞERİ SİSTEMLER

BÖLÜM

2.1 YERLEŞMELER

A YERLEŞMELERİN YER SEÇİMİ

YERLEŞMELERİN DAĞILIŞINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER.

B YERLEŞMELERİN KURULUŞ VE GELİŞMESİ

1. KIR YERLEŞMELERİ

2. ŞEHİR YERLEŞMELERİ

C TÜRKİYE'DE YERLEŞMELER

TÜRKİYE'DE YERLEŞMELERİN DAĞILIŞINI ETKİLEYEN

FAKTÖRLER
TÜRKİYE'DE YERLEŞMENİN TARİHÇESİ
Ç TÜRKİYE'DE İDARİ FONKSİYONLARINA GÖRE
YERLEŞMELER
TÜRKİYE'DE YERLEŞMELERİN SINIFLANDIRILMASI

3. ÜNİTE KÜRESEL ORTAM:BÖLGELER VE ÜLKELER

BÖLÜM

3.1BÖLGELER VE ÜLKELER

A BÖLGE VE BÖLGE ÇEŞİTLERİ

1.ŞEKİLSSEL (FORMAL) BÖLGELER

2.İŞLEVSEL (FONKSİYONEL) BÖLGELER

B BÖLGE SINIRLARININ BELİRLENMESİ

BÖLGE SINIRLARININ DEĞİŞKENLİĞİ

ÇEVRE VE TOPLUM

BÖLÜM

4.1DOĞAL ORTAM VE İNSAN

A İNSANLARIN DOĞAL ORTAMI KULLANMA ŞEKİLLERİ

B DOĞAL ORTAMDA İNSAN ETKİSİYLE MEYDANA GELEN

DEĞİŞİMLER VE SONUÇLARI

ATMOSFER VE İNSAN ETKİSİ

HİDROSFER VE İNSAN ETKİSİ

LİTOSFER VE İNSAN ETKİSİ

BİYOSFER VE İNSAN ETKİSİ

Ek-10.10. Sınıf Coğrafya Dersi Kitap İçeriği

DOĞAL SİSTEMLER	1.1.	Kayaç Bilgisi
	1.1.1.	Kayaç Nedir ?
	1.1.2.	Kayaçların Önemi ?
	1.1.3.	Kayaçlar Nasıl Oluşur ?
	1.1.4.	Kayaç Türleri
	1.1.5.	Kayaç Döngüsü
	1.2.	KAYAÇLARIN YER ŞEKİLLERİNİN OLUŞUMU ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ
	2.1.	SU KAYNAKLARI
	2.1.1.	Suların Yeryüzündeki Dağılışı
	2.1.2.	Yer Üstü Suları
	2.1.3.	Yer Altı Suları ve Kaynaklar
	2.2.	TOPRAĞIN HİKAYESİ
	2.2.1.	Çözülme ve Toprak Oluşumu
	2.2.2.	Toprak Oluşumunu Etkileyen Faktörler
	2.2.3.	Toprak Çeşitleri
	2.3.	DÜNYAYI KAPLAYAN ÖRTÜ: BİTKİLER
	2.3.1.	Bitki Formasyonları
	2.3.2.	Yeryüzünde Bitki Örtüsünün Dağılışı Etkileyen Faktörler
	2.3.3.	Bitki Topluluklarının Özellikleri ve Coğrafi Dağılışı
BEŞERİ SİSTEMLER	3.1.	NUFUSUN ÖZELLİKLERİ VE ÖNEMİ
	3.1.1.	Nüfus Sayımlarının Tarihçesi
	3.1.2.	Nüfus Yoğunluğu
	3.2.	DÜNYA NUFUSU
	3.2.1.	Dünyada Nüfusun Dağılışı Etkileyen Etmenler
	3.2.2.	Dünyada Nüfus Dağılışı
	3.2.3.	Kıta Nüfusları Neden Farklıdır ?
	3.3.	NUFUS PİRAMİTLERİ VE ÖZELLİKLERİ
	4.1.	İNSANLAR NEDEN GOÇ EDER ?
	4.2.	GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE GÖÇLER
	4.2.1.	Yeni Dünyaya Göçler
	4.2.2.	Nüfus Mübadelesi
	4.2.3.	Beyin Göçü
	4.2.4.	İşçi Göçleri
	4.2.5.	Doğal Afetlerin Neden Olduğu Göçler
	4.3.	GÖÇÜN MEKÂNSAL ETKİLERİ
	5.1.	EKONOMİK FAALİYETLERİN SINIFLANDIRILMASI
	5.1.1.	Birincil Ekonomik Faaliyetler
	5.1.2.	İkincil Ekonomik Faaliyetler
	5.1.3.	Üçüncül Ekonomik Faaliyetler
5.1.4.	Dördüncül Ekonomik Faaliyetler	
5.1.5.	Beşincil Ekonomik Faaliyetler	
	AKTİF NÜFUSUN EKONOMİK FAALİYET GRUPLARINA GÖRE DAĞILIMI	
5.2.		
MEKÂNSAL BİR SENTEZ TÜRKİYE	6.1.	TÜRKİYE'NİN COĞRAFİ KONUMU VE ETKİLERİ
	6.2.	TÜRKİYE'DEKİ YER ŞEKİLLERİNİN TEMEL ÖZELLİKLERİ VE DAĞILIŞI
	6.3.	TÜRKİYE'NİN İKLİMİ
	6.4.	TÜRKİYE'DE TOPRAK TİPLERİ VE TOPRAK KULLANIMI
	6.5.	TÜRKİYE'NİN BİTKİ ÖRTÜSÜ
	6.6.	TÜRKİYE'NİN SU VARLIĞI
	7.1.	TÜRKİYE'DE NÜFUSUN VE YERLEŞMENİN DAĞILIŞINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER
	7.2.	TÜRKİYE'DE YERLEŞMELER
7.2.1.	Kır Yerleşmeleri	

- 7.2.2. Kent Yerleşmeleri
- 8.1. **TÜRKİYE NÜFUSUNUN YAPISAL ÖZELLİKLERİ**
 - 8.1.1. Nüfusun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı
 - 8.1.2. Nüfusun Cinsiyete Göre Dağılımı
 - 8.1.3. Çalışan Nüfusun Ekonomik Faaliyetlere Göre Dağılımı
 - 8.1.4. Nüfusun Eğitim Durumu
 - 8.1.5. Kır ve Şehir Nüfusu
- 8.2. **TÜRKİYE'DE NÜFUSUN TARİHSEL GELİŞİMİ**
 - 8.2.1. Türkiye'de Nüfus Sayımları
 - 8.2.2. Türkiye'de Nüfusun Yıllara Göre Değişimi
 - 8.2.3. Türkiye'de Nüfus Artışı ve Nedenleri
- 8.3. **TÜRKİYE'DE GÖÇLER**
 - 8.3.1. İç Göçler
 - 8.3.2. Dış Göçler
- 9.1. **ULAŞIM TÜRLERİ**
 - 9.1.1. Deniz Yolları
 - 9.1.2. Demir Yolları
 - 9.1.3. Kara Yolları
 - 9.1.4. Hava Yolları
- 10.1. **DOĞAL AFET NEDİR?**
- 10.2. **OLUŞUMLARINA GÖRE DOĞAL AFET TÜRLERİ**
 - 10.2.1. Jeolojik Kökenli Doğal Afetler
 - 10.2.2. Meteorolojik Kökenli Doğal Afetler
 - 10.2.3. Hidrolojik Kökenli Doğal Afetler
 - 10.2.4. Jeomorfolojik Kökenli Doğal Afetler
- 10.3. **DOĞAL AFETLERİN YAŞANMASINDA İNSAN ETKİLERİ**
- 10.4. **DOĞAL AFETLERE KARŞI HAZIRLIKLIL OLMAK: DOĞAL AFET YÖNETİMİ**

Ek-11.11. Sınıf Coğrafya Dersi Kitap İçeriği

	DOĞAL SİSTEMLER
1. ÜNİTE	1. BÖLÜM: EKOSİSTEMLERİN ÖZELLİKLERİ VE İŞLEYİŞİ
A	BIYOÇEŞİTLİLİK
B	EKOSİSTEMLERİN UNSURLARI
C	ENERJİ AKIŞI VE MADDE DÖNGÜLERİ
	1 Besin Zinciri ve Enerji Akışı
	2 Madde Döngüleri
Ç	SU EKOSİSTEMLERİ
	ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME
	BEŞERİ SİSTEMLER
	1. BÖLÜM: NÜFUS POLİTİKALARI
A	ÜLKELERİN NÜFUS POLİTİKALARI
B	TÜRKİYE'DE NÜFUS POLİTİKALARI VE BU POLİTİKALARIN ETKİLERİ
1	Türkiye'de Nüfus Politikaları
2	Türkiye Nüfusunun Geleceği
	ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME
	2. BÖLÜM: YERLEŞMELERİN ÖZELLİKLERİ
A	ŞEHİRLERİN FONKSİYONLARI VE DEĞİŞİMİ
B	ŞEHİRLERİN ETKİ ALANLARI
C	TÜRKİYE'DE YERLEŞMELER
1	Türkiye'de Şehirlerin Fonksiyonları
2	Türkiye'de Kırsal Yerleşme Tipleri
	ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME
2. ÜNİTE	3. BÖLÜM: EKONOMİK FAALİYETLER VE DOĞAL KAYNAKLAR
A	ÜRETİM, DAĞITIM VE TÜKETİMİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER
B	ÜRETİM, DAĞITIM VE TÜKETİM SEKTÖRLERİNİN EKONOMİYE ETKİLERİ
C	DOĞAL KAYNAKLAR VE EKONOMİ
1	Dünyada Doğal Kaynak-Ekonomi İlişkisi
2	Türkiye'de Doğal Kaynak-Ekonomi İlişkisi
	ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME
	BEŞERİ SİSTEMLER
	4. BÖLÜM: TÜRKİYE'DE EKONOMİ
A	TÜRKİYE'NİN EKONOMİ POLİTİKALARI
B	TÜRKİYE EKONOMİSİNİN SEKTÖREL DAĞILIMI
C	TÜRKİYE'DE TARIM
Ç	TÜRKİYE'DE MADENLER VE ENERJİ KAYNAKLARI
D	TÜRKİYE'DE SANAYİ
	ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME
	KÜRESEL ORTAM: BÖLGELER VE ÜLKELER
3. ÜNİTE	1. BÖLÜM: KÜLTÜR BÖLGELERİ
A	İLK KÜLTÜR MERKEZLERİ
B	KÜLTÜR BÖLGELERİNİN OLUŞUMU VE DAĞILIŞI
C	TÜRK KÜLTÜRÜ
Ç	ANADOLU'NUN KÜLTÜREL ÖZELLİKLERİ
	ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME
	2. BÖLÜM: KÜRESELLEŞEN DÜNYA
A	KÜRESEL TİCARET

B	TURİZM
C	SANAYİLEŞME SÜRECİ: ALMANYA
Ç	TARIM-EKONOMİ İLİŞKİSİ: FRANSA VE SOMALİ
D	ULUSLARARASI ÖRGÜTLER
	ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME
	ÇEVRE VE TOPLUM
1.BÖLÜM:	ÇEVRE SORUNLARI
A	ÇEVRE SORUNLARI VE TÜRLERİ
B	MADENLER VE ENERJİ KAYNAKLARINA AİT KULLANIMIN ÇEVRESEL ETKİLERİ
C	DOĞAL KAYNAK KULLANIMININ ÇEVRESEL ETKİLERİ
Ç	ARAZİ KULLANIMININ ÇEVRESEL ETKİLERİ
D	KÜRESEL ÇEVRE SORUNLARI
E	DOĞAL KAYNAKLARIN SÜRDÜRÜLEBİLİR KULLANIMI
	ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME
	CEVAP ANAHTARI
	COĞRAFİ TERİMLER SÖZLÜĞÜ
	DİZİN
	KAYNAKÇA
	HARİTALAR

Ek-12.12. Sınıf Coğrafya Dersi Kitap İçeriği

1	BÖLÜM	DOĞAL SİSTEMLER
A		Doğadaki Ekstrem Olaylar Ve Etkileri
1.		Klimatolojik - Meteorolojik Kökenli Ekstrem Olaylar
2.		Jeolojik ve Jeomorfolojik Kökenli Ekstrem Olaylar
3.		Hidrolik Kökenli Ekstrem Olaylar
B		Doğal Ve Beşerî Süreçlerin Etkileşimi
C		Doğal Sistemlerdeki Olası Değişimler
2	BÖLÜM	BEŞERÎ SİSTEMLER
A		İlk Kültür Merkezlerinin Ortaya Çıkışı
B		İlk Kültür Merkezleri
1.		Mezopotamya Medeniyetleri
2.		Mısır Medeniyeti
3.		İnka Medeniyeti
4.		Maya Medeniyeti
5.		Çin Medeniyeti
6.		Akdeniz Medeniyetleri
7.		Hint Medeniyeti
3	BÖLÜM	BEŞERÎ SİSTEMLER
A		Ekonomik Faaliyetlerin Sosyal Ve Kültürel Etkileri
B		Şehirleşme, Göç Ve Sanayileşme Olguları
C		Geleceğin Dünyasında Nüfus, Yerleşme Ve Ekonomi
1.		Gelecekte Nüfus
2.		Gelecekte Yerleşme
3.		Gelecekte Ekonomi
4	BÖLÜM	MEKÂNSAL BİR SENTEZ: TÜRKİYE
A		Türkiye’de Bölge Sınıflandırılması Bölge Sınırlarının Oluşturulması
B		Türkiye’de Ulaşım
1.		Türkiye’de Ulaşımı Etkileyen Faktörler
2.		Türkiye’de Ulaşım Sisteminin Gelişimi
C		Ulaşım Sistemlerinin Yerleşme Ve Ekonomik Faaliyetlere Etkisi
1.		Ulaşımın Ekonomiye Etkisi
2.		Ulaşımın Yerleşme Üzerine Etkisi
Ç		Türkiye’de Ticaretin Ekonomik Faaliyetlere Etkisi
1.		Ticaret Nedir?
2.		İç Ticaret
3.		Dış Ticaret
4.		Transit Ticaret
D		Ülkemizdeki’ Simgesel Mekânlar
		Türkiye’yi Sembolize Eden Unsurlar
E		Türkiye’nin Turistik Değerleri
1.		Doğal Güzellikler
2.		Tarihî Değerler
F		Türkiye Turizminin Dünya Turizmindeki’ Yeri
G		Türkiye’de Turizm Politikaları
1		Türkiye’de Uygulanan Turizm Politikaları
2		Turizm Ekonomiye Nasıl Etkiler?
3		Turizmin Kültürel Etkileri
4		Turizm Çevreyi Nasıl Etkiler?
5	BÖLÜM	MEKÂNSAL BİR SENTEZ: TÜRKİYE
A		Türkiye’de Nüfusla İlgili Uygulamalar
B		Türkiye Nüfusunun Geleceği
C		Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Projeleri’ Ve Etkileri
Ç		Türkiye’nin Jeopolitik Konumu

D	Türkiye'nin Üye Olduğu Küresel Ve Bölgesel Örgütler
6	BÖLÜM BÖLGELER VE ÜLKELER
A	Ülkelerin GELİŞMİŞLİK SEVİYELERİ
B	Gelişmiş Bir Ülke Örneği: Kanada
C	Gelişmekte Olan Bir Ülke Örneği': Endonezya
Ç	Doğal Kaynakların Bölgesel Ve Küresel Etkileri
	1. Doğal Kaynakların Kullanımına Bir Örnek: Norveç
	2. Doğal Kaynakların Kullanımına Bir Örnek: Suudi Arabistan
D	Enerji Taşımacılığı
	1. Enerji Nakil Hatları
	2. Hazar Bölgesi Enerji Kaynakları
	3. Yeni Enerji Koridorları
E.	Geleceğin Ülkesi: Brezilya
F.	Günümüz Çatışma Alanları
	Çatışma Bölgelerinden Biri: Orta Doğu
7	BÖLÜM ÇEVRE VE TOPLUM
A	Doğal Çevrenin Sınırlılığı
	1. Toprak Ve Orman Sınırlılığı
	2. Su Kaynakları Ve Ürünlerinin Sınırlılığı
	3. Doğaya Aşırı Baskı
B	İnsan Ve Doğa Etkileşiminin Neden Olduğu Riskler
C	Çevre Sorunlarının Önlenmesi
	Çevre Sorunlarının Önlenmesinde Uygulama Örnekleri
Ç	Çevre Yönetimi
	1. Çevre Sorunları İçin Yapılan Çalışmalar
	2. Çevre İle İlgili Konferans, Antlaşma Ve Sözleşmeler
D.	Doğal Kaynakların Yönetimi
	Doğal Kaynakların Planlanması Ve Kontrolü
E	Sınırlı Kaynakların Etkili Kullanımı
F	Doğal Çevrenin Korunması
G	Doğal Mirasın Korunması
	1. Doğal Miraslar
	2. Doğal Miras Alanları Ve Ekosistemler
	3. Doğal Mirasları Korumak İçin Neler Yapılmalıdır?
Ğ	Çevre Bilinci

Ek-13. Fransızca Coğrafya Kitabı 1- Fransa ve Avrupa Küreselleşmedeki Bölgelerin Dinamikleri

TEMA 1 YAKINLIK BÖLGELERİNİ ANLAMA

- *Konu Haritaları:* Fransa, bir bölge, Bölgeler
- *Anlaşılması gereken sorular:* Yakınlık Bölgeleri
- *Bölgeleri Yönetin:* Yakınlık Bölgelerini Geliştirmek İçin Araçlar

Bölüm 1 Günlük yaşamın Bölgelerine yaklaşımlar

- *Vaka Çalışması - Yöntem*

Liseye Yakın Bir Bölgede Bir Gelişme - Le Mans'ın Tramvayı

Sayfa 1 - Düzen Nasıl Seçilir ve Sunulur?

Sayfa 2 - Bu Gelişmeyi Neden Gerçekleştiriyorsunuz?

Sayfa 3 - Hangi Aktörler? Hangi Tartışmalar?

Sayfa 4 - Bilanço Nedir? Hangi Bakış Açıları?

- *Bilmeniz Gerekenler*
 - 1 - Gündelik Hayatın Yeni Bölgelerini Geliştirmek İçin Çoklu Aktörler
 - 2 - Günlük Gazetenin Bölgeleri İçin Yeni Gelişme Zorlukları
- *Bölgeleri Yönetin*

İç İçte Yerel Alanları Yönetme - Amiens Metropole
- *Paydaş Stratejileri*

Bir Geliştirme Projesinde Çatışan Aktörler - Lgybordeaux – Toulouse

Bölüm 2 Bölge, Yaşam Alanı, Beslenme Bölgesi

- *Konu Haritaları*

Bölge, Bölgeleri Yönetmek İçin Bir Dekupaj
- *Vaka Çalışması - Yöntem*

Lisenizin Bulunduğu Bölge - Nord-Pas-De-Calais Bölgesi

Sayfa 1 - Bölge: Hangi Özellikler, Hangi Kimlik?

Sayfa 2 - Bölgesel Bölgenin Hangi Organizasyonu?

Sayfa 3 - Bazı Yönetim Sorunları?

Sayfa 4 - Ulusal ve Avrupa Alanına Entegrasyon?
- *Bilmeniz Gerekenler*
 - 1 - Fransa'da Bölge İçin Hangi Yer, Hangi Rol?
 - 2 - Bölge İçin Tercih Edilen Yer - Alman Davası

- *Bölgeleri Yönetin*
Bölgesel Önceliğe Sahip Ter'ler - Rhöne-Alpes Bölgesi
- *Paydaş Stratejileri*
Bölgesel Bölge Aktörleri - Alsace Bölgesi

TEMA 2 FRANSIZ BÖLGESİNİ GELİŞTİRMEK VE İLERLETMEK İÇİN

- *Konu Haritaları*: Fransa, bölgesel eşitsizlikler
- *Anlaşılması gereken sorular*:
 - Fransız Topraklarını Geliştirmek Ve İlerletmek
 - Gelecek İçin Düzenlemek

Bölüm 3 Çevreyi Geliştirmek Ve Korumak

- *Vaka Çalışması - Yöntem*
Sürdürülebilir Yönetim Arayışında Bir Bölge - The Loire Hali
- *Konu Haritaları*
Fransa'nın Bölgesi
- *Bilmeniz Gerekenler*
 - 1 - Fransa, Ayrıcalıklı Bir Bölge mi?
 - 2 - Bölge İçin Tercih Edilen Yer - Alman Davası
 - 3- Bölgenin Sürdürülebilir Yönetimi
- *Bölgeleri Yönetin*
 - Manzaraları Koruyun ve Geliştirin - La Reunion Adası
 - Güney Fransa'daki Sel Riskleri – Draguignan
- *Paydaş Stratejileri*
Kıyı Şeridini Koruyun – Kıyı Şeridi Arasında Konservatuar

Bölüm 4 Fransa'da Şehirler

- *Konu Haritaları*
 - Kentsel Bir Fransa
 - Nüfus: Çoğul Fransa
- *Bilmeniz Gerekenler*
 - 1 - Artan Şehir Nüfusu

2 - Bölgenin Eşit Olmayan Metropolizasyonu

3 - Kolaylaştırıcı Şehirler: Sosyal ve Mekansal Bölünmelerin Azaltılması

4 - Kırsal Alanlar: Kentsel Çekicilik ve Yeni Gelişim Biçimleri

▪ *Bölgeleri Yönetin*

- Derin Kırsal Alanın Yenilenmesine Doğru mu? - Ardèche Bölgesi
- Şehrin Sosyal ve Mekansal Bölünmeleri Azaltma Politikası - Argeriteuil Şehri

Bölüm 5 Küreselleşmede Üretken Alanların Dinamikleri

▪ *Konu Haritaları*

- Sanayi Alanı: Yeni Bir Mekânsal Duruma Doğru
- Tarımsal Ve Turistik Alanların Avantajı

▪ *Vaka Çalışması*

İnovasyon Bölgesi - Grenoble

▪ *Bilmeniz Gerekenler*

1 - Küreselleşme Mantığındaki Verimli Alanlar

2 - Yeniden Dönüşüm ve Yeni Dinamikler Arasındaki Endüstri

3 - Fransa, Tarımsal Küreselleşmede Yeşil Bir Dev

4 - Üçüncül Sektör, Fransa'nın Küreselleşmenin Varlığı?

▪ *Paydaş Stratejileri*

- Küreselleşmeye Meydan Okuyan Fransız Üzüm Bağları - Bordeaux Bağları
- Bölgeyi Canlandırmaya Yönelik Rekabet Gücü - Cosmetic Valley

▪ *Tartışma Sorusu*

Offshore, Fransa'nın Dezentasyonu mu?

Bölüm 6 Küreselleşmede Mobiliteler, Akışlar Ve İletişim Ağları

▪ *Konu Haritaları*

- Avrupa ve Küresel İletişim Ağlarında Fransa İçin Hangi Yer?
- Sürdürülebilir Kalkınma, Dijital Teknoloji Ve Avrupa Döneminde Hangi Ağlar?

▪ *Vaka Çalışması*

Roissy: Çok Modlu Platform ve Küresel Merkez

▪ *Bilmeniz Gerekenler*

1 - Hareketlilik ve Akışların Kalbinde Avrupa

2 - Fransa, Büyük Bir Avrupa Kavşağı

3 – Fransa, Kolaylıklar ve Sürdürülebilir Kalkınma

- *Paydaş Stratejileri*

Dijital Gelişimin Zorluğunu Karşılama - Auvergne Bölgesi

- *Bölgeleri Yönetin*

Bölgeleri Dünya Alanına Bağlayın - Le Havre "Oceane Kapısı"

TEMA 3 AVRUPA BİRLİĞİ: BÖLGESEL KALKINMA DİNAMİKLERİ

- *Anlamak için sorular: AB'nin Bölgesel Kalkınma Dinamikleri*

Bölüm 7 Küreselleşmede Mobiliteler, Akışlar Ve İletişim Ağları

- *Konu Haritaları*

- Avrupa, Avrupa (lar)
- Avrupa Birliği'nin Bölgeleri

- *Bilmeniz Gerekenler*

1 - Avrupa, Rahibe ve Çeşitlilik Arasında bir Kıta

2 - Avrupa Birliği, Değişken Geometriye Sahip bir Alan

3 - Avrupa Birliği, Bölgelerin Gelişiminde Önemli bir Oyuncu

4 - Genişleyen Avrupa Birliği için Başlıca Zorluklar

- *Bölgeleri Yönetin*

- Avrupa Birliği Topraklarının Gelişimi - Macaristan
- Sınır Ötesi İşbirliğinin bir Bölgesi - Frican-İspanyol Sınırı

- *Tartışma Sorusu*

Avrupa Birliği için Limitler - Türkiye Örneği

Bölüm 8 AB' nin Yurtdışı Bölgeleri ve Gelişmeleri

- *Vaka Çalışması*

AB - Guadeloupe bir Ultra Çevre Bölgesi

- *Bilmeniz Gerekenler*

1- Avrupa Birliği'nin Uzak Çevreleri

2- Ultra Çevresel Bölgeleri Entegre Edin

3- AB ve Denizaşırı Ülkeler ve Bölgeler: Daha Güçlü İşbirliği

- *Paydaş Stratejileri*
Ultra-Çevre Bölgeler için Yeni Avrupa Stratejisi - Azorlar
- *Bölgeleri Yönetin*
 - Yeniden Oluşumda Ultra Deniz Bölgesi - Mayotte
 - OCT'ler ile AB İlişkileri - Yeni Kaledonya

TEMA 4 DÜNYA'DA FRANSA VE AVRUPA

- *Anlamak için sorular:* Dünya'da Fransa ve Avrupa

Bölüm 9 Küreselleşmede Mobiliteler, Akışlar ve İletişim Ağları

- *Konu Haritaları*
 - Küreselleşmede Avrupa Birliği'nin Ne Gibi Bir Rolü Var?
 - Avrupa Birliği, Dünyaya Açılımlar
- *Bilmeniz Gerekenler*
 - 1 - Küreselleşmede Önemli Bir Oyuncu Olan Avrupa Birliği
 - 2 - Kuzey Menzili, Dünya Ticaretine Bağlı AB
 - 3 - Akdeniz, AB'nin Güney'e Açılması Mı?
- *Bölgeleri Yönetin*
Büyük Bir Uluslararası Limanın Bölgesini Yönetmek - Rotterdam
- *Paydaş Stratejileri*
Güney ve Doğu Akdeniz Ülkelerine Yatırım - Renault
- *Tartışma Sorusu*
Avrupa Birliği'nin Yarının Dünyasında Yeri Ne?

Bölüm 10 Küreselleşmede Fransa

- *Konu Haritaları*
Küreselleşmede Fransa
- *Bilmeniz Gerekenler*
 - 1 - Fransa, Dünya Ekonomisinin Akışının Kalbinde
 - 2 - Dünyada Tutulacak Bir Rütbe
 - 3 - Fransa, Bir Dünya Turistik Cazibesi

4 - Paris, Bir Dünya Kenti

- *Paydaş Stratejileri*

Fransız Şirketleri Dünyaya Geliyor - Veolia Environnement

- *Tartışma Sorusu*

Dünya’da, Fransa’da Bir Düşüş Var mı?

- *Bölgeleri Yönetin*

Paris, Yirminci Yüzyılın Dünya Kenti - Grand Paris Projesi

Ek-14. Fransızca Coğrafya Kitabı Tarih Coğrafyası 2012 Programı Ders Kitabı

1. Büyük Dönüşümlerin Yüzyılı

DOSYA Penisilin ve Antibiyotikler
DERS 1 Bir Asırlık İlerleme
DOSYA Büyük Bir Şirket, Ford
DOSYA Fransa'da Bir Asırlık Göç
DERS 2 Ekonomik ve Sosyal Değişmeler
İnceleme Yapıyorum
Egzersiz Yapıyorum
Patent Konu Kılavuzu

2. Birinci Dünya Savaşı, Toplam Savaş, 1914-1918

DERS 1 Savaşın Ana Aşamaları
DOSYA 1916, Verdun Muharebesi
DOSYA Ermenilerin Soykırımı
DERS 2 Toplam Savaş ve Kütle Şiddeti
DERS 3 Yeni bir Avrupa
İnceleme Yapıyorum
Egzersiz Yapıyorum
Patent Konu Kılavuzu
SANAT TARİHİ Savaş, Otto Dix

3. 1930'lu Yıllarda Totaliter Rejimler

DOSYA Lenine ve RSS'nin doğuşu
DOSYA Stalin SSCB'si
DERS 1 Sovyet Rejimi
DOSYA Hitler'in Almanyası
DERS 2 Nazi Rejimi
İnceleme Yapıyorum
Egzersiz Yapıyorum
Patent Konu Kılavuzu

4. İkinci Dünya Savaşı, Bir İmha Savaşı, 1939-1945

DERS 1 Küresel Bir Çatışma

DOSYA Stalingrad Savaşı

DOSYA Pasifik Savaşı

DERS 2 Toplam Seferberlik

DOSYA Yahudilerin ve Çingenelerin Soykırımları

DERS 3 Yok Etme Savaşı

İnceleme Yapıyorum

Egzersiz Yapıyorum

Patent Konu Kılavuzu

SANAT TARİHİ Bir Adam, Primo Levi

5. Soğuk Savaş

DOSYA BM'nin Doğumu

DOSYA Soğuk Savaşta Almanya

DOSYA Avrupa Dışındaki Soğuk Savaş

DERS 1 İki yüz-yüze blok

DERS 2 Soğuk Savaşın Sonlarına Doğru

İnceleme Yapıyorum

Egzersiz Yapıyorum

Patent Konu Kılavuzu

SANAT TARİHİ Kore Katliamı, Picasso

6. Sömürge Kolonilerden Çekilme

DOSYA İngiliz Hindistan'ın Bağımsızlığı

DOSYA Cezayir'in Bağımsızlığı

DOSYA Senegal'in Bağımsızlığı

DERS 1 Sömürge Kolonilerden Çekilme

İnceleme Yapıyorum

Egzersiz Yapıyorum

Patent Konu Kılavuzu

7. 2000'li Yılların Başlarına Kadar Avrupa İnşaatı
DOSYA Barış Ve Demokrasi İçin Birleşme
DOSYA Bir Ekonomik Birlik Oluşturma
DERS 1 Avrupa İnşaatı
İNCELEME YAPIYORUM
EGZERSİZ YAPIYORUM
PATENT Konu kılavuzu
8. 1990'lardan Beri Dünya
DOSYA Doğu Avrupa'da Mutasyonlar
DOSYA 11 Eylül 2001
DOSYA Orta Doğu, Krizlerin Bir Sıcak Yatağı
DERS 1 1991'den Beri Dünya
İnceleme Yapıyorum
Egzersiz Yapıyorum
Patent Konu Kılavuzu
9. İki Savaş Arasındaki Fransız Cumhuriyeti
DERS 1 Savaştan Sonra Fransa
DOSYA 1920'de Kongre Kongresi
DERS 2 1930'ların Fransası
DOSYA Popüler Ön
İnceleme Yapıyorum
Egzersiz Yapıyorum
Patent Konu Kılavuzu
SANAT TARİHİ Tatillerin Altı Atı, Doisneau
10. Cumhuriyetin Çöküşü ve Yeniden İnşası, 1940-1946
DOSYA 1940, Fransa'nın Yenilgisi
DOSYA Vichy Rejimi, 1940-1944
DERS 1 Fransa Vichy

DOSYA Kurtuluş-Güney, Direniş Hareketi

DOSYA Direnişten Yeni Cumhuriyete

DERS 2 Direniş ve Kurtuluş

İnceleme Yapıyorum

Egzersiz Yapıyorum

Patent Konu Kılavuzu

11. De Gaulle ve Beşinci Cumhuriyet, 1958-1969

DOSYA 1958: De Gaulle'ın İktidara Dönüşü.

DOSYA Gaullian Cumhuriyeti, 1958-1969

DOSYA Mayıs 1968 krizi

DERS 1 Bir Cumhuriyetten Diğetine, 1958-1969

İnceleme Yapıyorum

Egzersiz Yapıyorum

Patent Konu Kılavuzu

12. 1969'dan beri Beşinci Cumhuriyet

DERS 1 1969'dan Günümüze Kadar Beşinci Cumhuriyet

DOSYA 1974-1975, Kürtaj Yasası

DOSYA 1981-1986, Değişim

DOSYA 1997-2002, 3. Beraber Yaşama

DERS 2 1969'dan Beri Siyasi Bölünmeler

DOSYA Siyasi Tartışma, Avrupa Entegrasyonu

İnceleme Yapıyorum

Egzersiz Yapıyorum

Patent Konu Kılavuzu

SANAT TARİHİ Louvre Piramidi, Pei

13. Şehirden Kırsal Alana

VAKA ÇALIŞMASI Nantes Şehrinin Gelişimi

YERELDEN ULUSALA Kentsel Alanlar

DERS 1 Kentsel Nüfuz Altındaki Bir Bölge

VAKA ÇALIŞMASI Mercantour Milli Parkı

YEREL DOĞAL ALAN Fransa'da Korunan Alanlar.

DERS 2 Kırsal Alanlar

İnceleme Yapıyorum
Egzersiz Yapıyorum
Patent Konu Kılavuzu

14. Fransa Ve Avrupa'da Bölge

YÖNTEM Bölgeyi Araştırmam İçin Kaynaklar
YÖNTEM Cahier Bölgeleri Nasıl Kullanılır
DERS 1 Fransa'da Bölge
DERS 2 Avrupa'da Bölgeler
İnceleme Yapıyorum
Egzersiz Yapıyorum

15. Ulusal Bölge Ve Nüfusu

DOSYA Ulusal Bölge Kaynakları ve Sınırlamaları
DERS 1 Fransız Bölgesi
DOSYA Fransız Nüfusun Dağılımı
DOSYA Demografik Dinamikleri
DERS 2 Fransa'nın Nüfusu
İnceleme Yapıyorum
Egzersiz Yapıyorum
Patent Konu Kılavuzu

16. Fransız Üretken Alanları

VAKA ÇALIŞMASI Toulouse'daki A380 Fabrikası
YERELDEN ULUSALA Endüstri Alanları
DERS 1 Sanayi Alanları
VAKA ÇALIŞMASI Marne'da Patates
YEREL DOĞAL ALAN Tarımsal Mekânlar
DERS 2 Tarımsal Mekânlar
VAKA ÇALIŞMASI La Grande Plagne
YEREL DOĞAL ALAN Turistik Bölgeler
DERS 3 Hizmet Alanları
İnceleme Yapıyorum
Egzersiz Yapıyorum

Patent Konu Kılavuzu

17. Fransız Topraklarının Organizasyonu

VAKA ÇALIŞMASI Paris Aglomerasyonu

1. Aglomerasyonun Radyasyonu...
2. Dönüşümde Bir Aglomerasyon

YERELDEN ULUSALA Fransız Bölgesinin Organizasyonu

DERS 1 Bölgesel Değişiklikler

DERS 2 Mevcut Bölgesel Tezat

İnceleme Yapıyorum

Egzersiz Yapıyorum

Patent Konu Kılavuzu

18. Avrupa Birliği, Bir Devletler Birliği

DOSYA Küresel Bağlamda Avrupa Birliği

DOSYA Değişken Geometriye Sahip Bir Birlik

DERS 1 Yapım Aşamasında Bir Bölge

DOSYA Avrupa Birliği'nin Karşıtlıkları ve Çeşitliliği

DERS 2 Çoğul Avrupa

İnceleme Yapıyorum

Egzersiz Yapıyorum

Patent Konu Kılavuzu

19. Fransa Avrupa Birliğine Entegre Oluşu

DOSYA Fransa Ve Avrupa'da Yüksek Hızlı Hatlar

1. Fransa'daki Ağ
2. Fransa'yı Avrupa'ya Bağlamak

YERELDEN KITA ALANINA Fransız Ve Avrupa Ağları

DERS 1 Ulaşım Ağları

VAKA ÇALIŞMASI Akdeniz Ormanı

YERELDEN KITA ALANINA Avrupa'daki Doğal Riskler

VAKA ÇALIŞMASI Lyon'da Endüstriyel Riskler

YERELDEN KITA ALANINA Avrupa'daki Endüstriyel Riskler

DERS 1 Çevre Endişesi

İnceleme Yapıyorum

Egzersiz Yapıyorum

Patent Konu Kılavuzu

20. Fransa, Küresel Bir Etki

VAKA ÇALIŞMASI Reunion, Bir Ultra Deniz Bölgesi

YERELDEN ULUSALA Ultra Deniz Fransa

DERS 1 Fransa'nın Yurtdışı Bölgeleri

DOSYA Fransız Sert Gücü

DOSYA R Fransa'nın Kültürel Etkisi

DERS 2 Dünyada Fransa

21. Söz Konusu AB Gücü

VAKA ÇALIŞMASI AB'nin Gelecekteki Bir Üyesi: Hırvatistan

YERELDEN KITA ALANINA AB Ve Çevresi

DERS 1 AB Kendi Mahallesinde Parlıyor

DOSYA AB, Büyük Bir Dünya Oyuncusu

DERS 2 Güç Ve Sınırları

Ek-15. Fransızca Coğrafya Kitabı Tarih Coğrafyası -2016 programı

TARİH ÖZETİ

TEMA 1 HİKAYELER VE İSLAM (VI "-XIII YÜZYIL), İLETİŞİMDE DÜNYA

1. Bizans ve Carolingian Avrupa

DOSYA Justinian, Bizans İmparatoru

Birinin yansımalarını oluşturmak için yazma

DOSYA Charlemagne, Batı'nın İmparatoru

Takım projesi

DERS 1 Bizans İmparatorluğu ve Carolianian İmparatorluğu

DOSYA Ayasofya Kilisesi ve Şapel

Eski bir bakış açısını tanımlama

DERS 2 İki Kişi

Ben Alıştırma Yapıyorum

2. İslam (VI-XIII Yüzyıl). Bir Din, Bir İmparatorluk

DOSYA Muhammed Ve İslam'ın Büyük Metinleri

Bir belgeyi tanımlama

DOSYA Vakıfların Temelleri Ve Genişlemesi.

Birbirine göre gerçekleri sıraya koyma

DOSYA Bağdat, İmparatorluğun Başkenti

Takım projesi

SANAT TARİHİ Şam Ulu Camii

DERS 1 İmparatorluğun Birleşmesi Ve Çeşitliliği

Ben Alıştırma Yapıyorum

SANATIN ODAKLANMA TARİHİ Carolingian Sanatı ve İslam Sanatı

TEMA 2 BATI BÖLGESİNDE TOPLUM, KİLİSE VE SİYASETLER (XI-XV. YÜZYILLAR)

3. Feodal Toplum

DOSYA Bir Hristiyan Toplum

Bir yorumu haklı gösterme

SANAT TARİHİ Saint-Nectaire, Kırsal Bir Kilise

DERS 1 Kilisenin Rolü

DOSYA Yeni Toprakların Fethi

Birden çok dokümandan bilgi ayıklama

DOSYA Lordlar ve Köylüler

Takım projesi

DOSYA Şövalyelerin Hayatı

Tarihi bir hikayeyi gerçekleştirme

DERS 2 Zihinsel Düzen

Ben Alıştırma Yapıyorum

4. Kentsel Toplum

DOSYA Brugge, Pazar Kasabası

Sözlü konuşma

DOSYA Şehir Ve Piyasa Ekonomisi

Bir şema oluşturma

DERS 1 Şehirlerin Yenilenmesi

DOSYA Şehirde Yaşamak

Takım projesi

SANAT TARİHİ Reims, Şehrin Kalbinde Bir Katedral

DERS 2 Kentsel Toplum Ve Kültür

Ben Alıştırma Yapıyorum

SANATIN ODAKLANMA TARİHİ Romanesk Sanat ve Gotik Sanat

5. Fransa'daki Monarşik Devletin Yaklaşımı

DOSYA Derebeyi ve Kulları

DERS 1 Feodalite

DOSYA İki büyük Capetian kral: Philippe Auguste ve Louis IX

Tarihsel bir durum hakkında kendinize sorular sorma

DOSYA 90'ların Savaşındaki Monarşi

Takım projesi

DERS 2 Monarşik Devletin İddiası

Ben Alıştırma Yapıyorum

(XVI-XVII YÜZYIL)

6. Charles V Ve Soliman Döneminde Dünya

DOSYA Akdeniz'de Rakipler

Birinin yansımalarını oluşturmak için yazma

DOSYA İstanbul, Osmanlı'nın Başkenti

Takım projesi

DERS 1 16. yüzyılda Akdeniz ..

DOSYA Magellan'ın seferi

Tarihsel bir hesabı gerçekleştirme

DOSYA Cortes, Meksika'da Bir Fetih

Kronolojik bir ara tanımlama

DERS 2 Avrupa Genişlemesi

Ben Alıştırma Yapıyorum

7. Hümanizm, Reformlar ve Çatışan Çatışmalar

DOSYA Hümanistler

Bilginizi organize etmek için yaman

DOSYA İtalya'da Sanatsal Rönesans

Takım projesi

DERS 1 Yeni Bir Entelektüel Çerçeve

DOSYA Luther Ve Calvin, Reformcular

Bir metinden bilgi ayıklama

DOSYA Katolik Kilisesi Reform Yapıyor

Link gerçekleri

DERS 2 Krizler ve Dini Reformlar

Ben Alıştırma Yapıyorum

8. XVI ve XVII. Yüzyıllarda Fransa kralları

DOSYA Francis I, Rönesans'ın kralı

Takım projesi

DOSYA Henry IV, Barışçı Kral

Hipotezleri formüle etmek

DOSYA Louis XIV, Mutlak Kral

Birden çok dokümandan bilgi ayıklama

SANAT TARİHİ Versay Sarayı

DERS 1 Monarşinin güçlenmesi

Ben Alıştırma Yapıyorum

EPI

1. Akdeniz havzası

TARİH DOSYASI 9. yüzyılda Akdeniz

TARİH DOSYASI Çatışmalar Ve Değişimler (XI-XIII-Yy)

Cografya Dosyası Akdeniz Havzasında Su

Cografya Dosyası Akdeniz Havzası, Zıtlıklar Alanı

2. Gıda arzı

TARİH DOSYASI Ortaçağ Yemekleri ve Yeni Amerika

Cografya Dosyası Kahve, Bir Kültürel Ürün

Cografya Dosyası Biyoyakıtlar, Gıda İçin Rekabet

COĞRAFYA ÖZETİ

TEMA 1 DEMOGRAFİK SORU VE YASAL GELİŞME

9. Nüfus Artışı Ve Etkileri

VAKA ÇALIŞMASI Şili Nüfusu

Birçok belgeden bilgi ayıkla

VAKA ÇALIŞMASI Nijerya Nüfusu.

İletişim kurmak ve değiş tokuş etmek

VAKA ÇALIŞMASI Avrupa Ve Amerika Birleşik Devletleri Nüfusu.

İstatistiksel bir tablodan bilgi ayıklama

YERELDEN KÜRESELE Dünyadaki Demografik Dinamikler

DERSLER Dünya Demografisinin Zorlukları

DOSYA Hindistan'da Okul

Sözlü konuşma

DOSYA Dünya Nüfusunun Yaşlanması

Takım projesi

TARTIŞMA Biz Çok Mu Fazlayız?

Ben Alıştırma Yapıyorum

10. Dünyadaki Zenginlik Ve Yoksulluk

VAKA ÇALIŞMASI Dünyanın Eşitsiz Gelişimi

Takım projesi

VAKA ÇALIŞMASI Güney Afrika: Üç Devletli Bir Ülke

Bir taslak oluşturma

YERELDEN KÜRESELE Gelişmemiş Bir Dünya

DERSLER Dünya Demografisinin Zorlukları

DOSYA Sağlık, Eşitsizliklerin Yansıması

Coğrafi durum hakkında sorular sormak

DOSYA Dünyada Yoksulluğun Azalması

Bir belgenin genel anlamını anlamak

TARTIŞMA Bugün Fakir Olan Nedir?

Ben Alıştırma Yapıyorum

TEMA 2 KAYDEDİLEN KAYNAKLAR, YÖNETİM VE YENİLEME

11. Dünyada Enerji Ve Su

VAKA ÇALIŞMASI Suudi Arabistan'da Su Ve Petrol

Bir haritadan bilgi çıkarma

VAKA ÇALIŞMASI Las Vegas, Nadir Ama Bol Su

Bir şema oluşturma

YERELDEN KÜRESELE Su, Önlenemez Bir Kaynak

DOSYA Su Kullanımı

Coğrafi bir tahminin gerçekleştirilmesi

VAKA ÇALIŞMASI Afrika, Yetersiz Elektrik

Hipotezleri formüle etmek

YERELDEN KÜRESELE Enerji İsrafçıları

DERSLER Su Ve Enerji

DOSYA Enerji Geçişi

İletişim kurmak ve değiştirmek için yamaz

DOSYA Kaynaklara Erişim

Takım projesi

TARTIŞMA Gezegenin tüm insanlık için yeterli kaynağı var mı

Ben Alıştırma Yapıyorum

12. Dünyada yiyecek

VAKA ÇALIŞMASI Brezilya'da Tarım Ve Yiyecek

Bir metinden bilgi ayıklama

VAKA ÇALIŞMASI Vietnam'ı Besle

Bilginizi organize etmek için yazma

YERELDEN KÜRESELE Gezegenin Beslenmesi

DERSLER Gıda Kaynakları ve Güvenliği

DOSYA Dünyayı Beslemek İçin Buğday

Bir haritadan bilgi çıkarma

DOSYA Sürdürülebilir Tarım

Takım projesi

DOSYA Obezite Ağırlığı

Kişinin yansımaları oluşturmak için yazma

TARTIŞMA Et Yemeyi Bırakmalı mıyız?

Ben Alıştırma Yapıyorum

TEMA 3 RİSKOZLARIN ÖNLENMESİ, KÜRESEL DEĞİŞİM İÇİN ADAPTASYON

13. Dünyadaki Zenginlik Ve Yoksulluk

VAKA ÇALIŞMASI Lyon'da Endüstriyel Riskler

Birbirlerine göre mekânlar yerleştirme

VAKA ÇALIŞMASI Fukushima'nın Nükleer Felaketi

Uygun kelimeleri kullanma

YERELDEN KÜRESELE Ana Teknolojik Felaketler

DERSLER Artan Teknolojik Riskler

DOSYA Az ya da Çok Savunmasız Popülasyonlar

Coğrafi bir durum hakkında kendinize sorular sorma

Ben Alıştırma Yapıyorum

14. Küresel Değişim

VAKA ÇALIŞMASI Kiribati Adaları Suların Yükselişine

Bir yerin adını bulma ve karakterize etme

VAKA ÇALIŞMASI Peru Andes'de Eriyen Buzullar

Birden çok dokümandan bilgi ayıklama

VAKA ÇALIŞMASI Fransız Bağına Sıcak Darbe

Uygun kelimeleri kullanma

YERELDEN KÜRESELE Küresel değişimin etkileri

DERSLER Küresel Değişim

DOSYA Gezegenin Ormansızlaşması

Bir şema gerçekleştirme

DOSYA Şehirde Daha İyi Yaşamak

Verilere göz atma

DOSYA Seyahat ve Küresel Değişim

Takım projesi

TARTIŞMA İklim Değişikliği Karşısında, Yaşam Tarzımızı Yeniden
Gözden Geçirmeli miyiz?

Ben Alıştırma Yapıyorum

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..